

Міністерство освіти і науки України
Полтавський національний технічний університет
імені Юрія Кондратюка

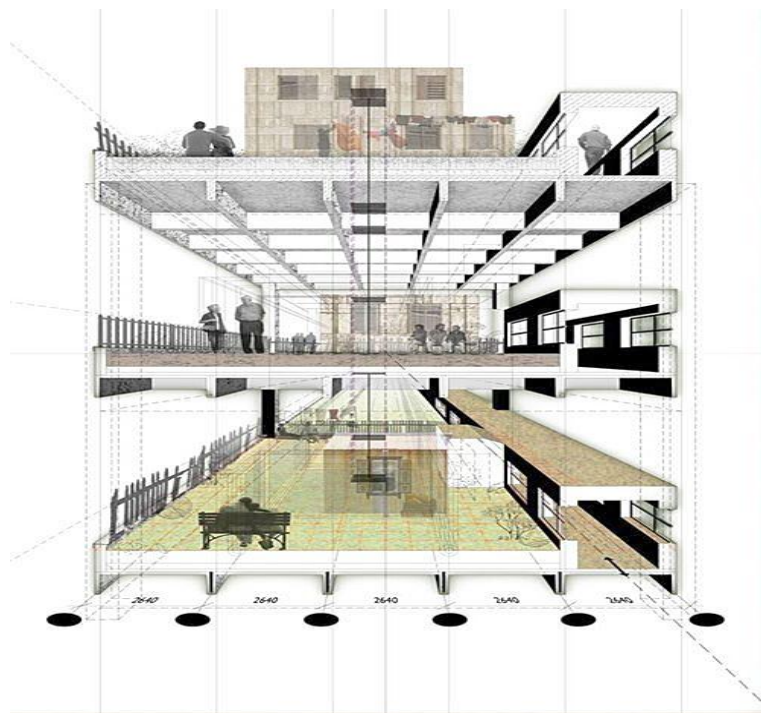
Кафедра основ архітектури

О.Г. Медончак, С.А. Маслова

НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК

ІЗ ДИСЦИПЛІНИ «ОСНОВИ ЛАНДШАФТНОЇ АРХІТЕКТУРИ,
ІНТЕР'ЄРУ ТА ДИЗАЙНУ АРХІТЕКТУРНОГО СЕРЕДОВИЩА»
(МОДУЛЬ «ОСНОВИ ІНТЕР'ЄРУ»)

ДЛЯ СТУДЕНТІВ ІІІ КУРСУ
ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 191 «АРХІТЕКТУРА ТА МІСТОБУДУВАННЯ»
ДЕННОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

Полтава 2018

УДК 72.012.8(07)
М 42

Рекомендовано до друку науково-методичною радою Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка (протокол № 3 від 13 квітня 2018 р.)

Рецензент:

Трегубов К.Ю., кандидат архітектури, ст. викладач кафедри основ архітектури Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка.

М 42 Основи ландшафтної архітектури, інтер'єру та дизайну архітектурного середовища (модуль «Основи інтер'єру»):

навчальний посібник для студентів III курсу зі спеціальності 191 «Архітектура та містобудування» денної форми навчання / Медончак О.Г., Маслова С.А.; за заг. ред. С.А. Маслової. – Полтава: ПолтНТУ, 2018. – 126 с. : іл.

У навчальному посібникові викладено основні терміни та характеристики інтер'єру, історичні передумови його розвитку в різні часи та епохи; вказані основи формування інтер'єру на різних рівнях архітектурного середовища; подані основи ергономіки при проектуванні інтер'єрів, загальні ергономічні схеми; визначено особливості проектування сучасного інтер'єру приміщень; висвітлено характерні особливості сучасного формування інтер'єрів у різних країнах світу. Крім того, подано питання для самоконтролю студентів. Призначено для студентів архітектурного факультету.

УДК 72.012.8(07)

© Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка, 2018
© Медончак О.Г., Маслова С.А., 2018

З М І С Т

ПЕРЕДМОВА	4
РОЗДІЛ 1. ОСНОВНІ ТЕРМІНИ ТА ХАРАКТЕРИСТИКА ІНТЕР'ЄРІВ	6
1.1. Основні терміни.....	6
1.2. Основні характеристики інтер'єру.....	10
1.3. Історичні передумови розвитку інтер'єру.....	11
РОЗДІЛ 2. ІНТЕР'ЄР ДАВНЬОГО ЄГИПТУ, ГРЕЦІЇ ТА РИМУ	14
2.1. Стародавній Єгипет.....	14
2.2. Інтер'єри Античної Греції.....	17
2.3. Інтер'єри Античного Риму.....	20
РОЗДІЛ 3. ІНТЕР'ЄРИ ЕПОХИ ВІДРОДЖЕННЯ, БАРОКО ТА КЛАСИЦИЗМУ	26
3.1. Інтер'єри епохи середньовіччя в Європі.....	26
3.2. Західноєвропейська архітектура.....	28
РОЗДІЛ 4. ОСНОВА ФОРМУВАННЯ ІНТЕР'ЄРУ НА РІЗНИХ РІВНЯХ АРХІТЕКТУРНОГО СЕРЕДОВИЩА	39
4.1. Дизайн інтер'єрів громадських будівель.....	39
4.2. Дизайн інтер'єрів житлових будинків.....	44
4.3. Приміщення виробничого призначення.....	58
4.4. Дизайн інтер'єрів виробничих приміщень.....	59
РОЗДІЛ 5. ОСНОВИ ЕРГОНОМІКИ ПРИ ПРОЕКТУВАННІ ІНТЕР'ЄРІВ. ЗАГАЛЬНІ ЕРГОНОМІЧНІ СХЕМИ	63
5.1. Зона відпочинку.....	67
5.2. Зона сну.....	69
5.3. Робоча зона.....	70
РОЗДІЛ 6. ПРОЕКТУВАННЯ СУЧАСНОГО ІНТЕР'ЄРУ ПРИМІЩЕНЬ	82
6.1. Оздоблювальні матеріали.....	83
6.2. Матеріали, які застосовуються для оздоблення підлоги.....	95
6.3. Матеріали, які застосовуються для оздоблення стін та стелі.....	98
РОЗДІЛ 7. ХАРАКТЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОГО ФОРМУВАННЯ ІНТЕР'ЄРІВ У РІЗНИХ КРАЇНАХ СВІТУ	105
8. СЛОВНИК АРХІТЕКТУРНИХ ТЕРМІНІВ	118
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	125

ПЕРЕДМОВА

Згідно із загальноприйнятим визначенням інтер'єр – це внутрішній простір будівлі або будь-якого приміщення – вестибюлю, фойє тощо. Функціональне призначення інтер'єру як середовища відповідає тим чи іншим процесам людської життєдіяльності, забезпечує архітектурне вирішення інтер'єру (його абсолютні розміри, форму, пропорції, освітлення, ритм, розміщення опор, віконних і дверних отворів, виступів, ніш), а також характер його наповнення (меблі, обладнання).

Інтер'єр створюється у взаємозв'язку з планувальною структурою споруди та його конструктивною основою. Разом із тим вирішення інтер'єру може здійснюватись цілком автономно, наприклад, за допомогою додаткових конструктивних елементів (перегородок, підвісних стель тощо), які дозволяють не тільки видозмінювати реальний об'єм, але й забезпечувати його трансформацію за допомогою пересувних перегородок, утворюючи так звані мобільні інтер'єри.

Якщо говорити про храмові споруди, то ділення інтер'єру на окремі частини (зони), різні за своїм призначенням (нефи, вівтарна частина тощо), зазвичай обумовлено його архітектурною композицією: у більшості випадків від цього залежить і внутрішнє розміщення меблів. Значний за розмірами інтер'єр сприймається поступово. Рухаючись в інтер'єрі, перед людиною розкриваються окремі його частини, їх сполучення, виникає так зване перетікання простору.

Метою курсу є опанування основними принципами моделювання інтер'єрів різного функціонального призначення, розвиток уявлень про історичні та сучасні стилі інтер'єрного вирішення, пізнання еволюції інтер'єру відповідно до розвитку цивілізації.

Завдання курсу – формування у студентів умінь моделювання інтер'єрів, згідно з функціональними схемами архітектурних об'єктів, застосування надбаних знань у реальній архітектурній практиці, виконання композиційного та функціонального аналізу існуючих та запроєктованих інтер'єрів.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- регіональні особливості і принципи моделювання композицій інтер'єрів у взаємозв'язку з функціональним призначенням архітектурних об'єктів;
- різноманітні схеми формування композицій інтер'єрів;
- основні класи та види предметного наповнення інтер'єрів;
- основні положення ергономіки;

уміти:

- використовувати основи функціональної та технологічної організації інтер'єрів житлових, громадських і промислових об'єктів у взаємозв'язку з їх функціональними особливостями;
- застосовувати основні принципи досягнення органічного взаємозв'язку екстер'єру та інтер'єру архітектурних об'єктів;
- створювати загальні умови для формування колористичної, об'ємно-просторової та функціонально-технологічної комфортності інтер'єрів;
- аналізувати основні властивості та загальні характеристики поверхонь, які формують інтер'єр;
- застосовувати набуті знання у реальній архітектурній діяльності;
- проводити функціональний аналіз існуючих та запроєктованих інтер'єрів.

РОЗДІЛ 1. ОСНОВНІ ТЕРМІНИ ТА ХАРАКТЕРИСТИКА ІНТЕР'ЄРІВ

1.1. Основні терміни.

1.2. Основні характеристики інтер'єру.

1.3. Історичні передумови розвитку інтер'єру.

1.1. Основні терміни

Інтер'єр – це організований простір, який вважається не тільки невід'ємною частиною архітектури, а й її першоосною. Інтер'єр – це архітектурно-художнє оформлення внутрішнього простору, яке забезпечує людині найсприятливіші умови життєдіяльності, це взаєморозташування функціональних та декоративних елементів у приміщенні. Це може бути житлове, громадське чи виробниче приміщення. Залежно від цього чинника і відбувається організація простору.

Проектування інтер'єрів приміщень будь-якого призначення тісно пов'язано з поняттям дизайну. Дизайн (англ. design – проектувати, креслити, задумувати, планувати) – художньо-технічна діяльність із розроблення промислових виробів із високими споживчими властивостями й естетичними якостями, формування гармонійного предметного середовища житлової, виробничої та соціально-культурної сфери.

Об'єкти дизайну – промислові вироби (виробниче обладнання, побутова техніка, меблі, посуд, одяг та ін.); елементи й системи міського, виробничого, житлового середовища; візуальна інформація; функціонально-споживчі комплекси тощо. Відповідно розрізняють такі види дизайну: дизайн промислових виробів, дизайн середовища, графічний дизайн, дизайн соціально-культурного середовища та ін.

Для проектування інтер'єру необхідно володіти процесом створення цілого з окремих елементів, використовуючи архітектурно-естетичні засоби. Формування інтер'єрних просторів відбувається під дією наступних факторів:

- 1) функціональне призначення – проектування інтер'єру починається з визначення призначення приміщення, окреслення функцій, які це приміщення повинно виконувати у загальній планувальній структурі всієї архітектурної споруди чи її частини;
- 2) предметне наповнення – від функціонального призначення залежить зонування приміщення і наповнення відповідними меблями, обладнанням та елементами інженерних комунікацій,

при цьому враховують ергономічні вимоги;

- 3) стилістика – стиль, або стилізація, – узагальнений образ художньо-унітарної виразності, зумовлений єдністю формотворних засобів; стилі бувають: географічні (єгипетський, римський, мавританський тощо), історичні (романський, готичний, бароко тощо), сучасні (урбанізм, лофт, футуризм тощо);
- 4) окрім стильового усвідомлення предметного наповнення, засобами творення інтер'єру є світло (штучне або природне), колір, оздоблювальні матеріали.

Проектування інтер'єру починається з осмислення замовлення, накопичення вихідних даних для вибору тієї або іншої внутрішньої просторової схеми з урахуванням призначення, технічних можливостей і стильових особливостей архітектури, а також кліматичних умов і місцевих національних традицій. Засобами реалізації просторової ідеї є елементи, які фіксують межу та форму простору: це огороджувальні конструкції (конструктивна система), віконні та дверні отвори, їх абриси та розмір.

Факторами реалізації ідеї є також колір, фактура оздоблювальних матеріалів, використання меблів та обладнання. Градація кольору, світла, вибір та застосування елементів декору допомагають довести до логічного завершення архітектурний образ. Зі зміною хоча б одного з цих засобів формування інтер'єру змінюється і вся об'ємно-просторова структура, а з цим і психологічна реакція на сприйняття цього інтер'єру.

Композиційна цілісність інтер'єру залежить від багатьох чинників: стилістичної єдності окремих меблевих виробів, чіткості пропорційного співвідношення, характеру членування меблевих систем тощо. Це означає, що в інтер'єр не потрібно вводити випадкових речей. Усе повинно бути логічним, закономірним, таким, що виходить одне з одного. Проектування починається з функції. Сприйняття інтер'єру в першу чергу розкриває композиційно-стилістичне рішення.

Композиційні прийоми є загальними для житлових і громадських будівель. Універсальним принципом композиції інтер'єру є виділення центрального ядра, композиційного центру. Може бути багатоцентрова композиція. Вибір того чи іншого композиційного прийому визначається не тільки естетичними чинниками, але і характером інтер'єру, наявністю функціональних зон. У разі застосування композиційних прийомів надзвичайно важливими є співвідношення окремих елементів за розміром, уведення горизонтальних і вертикальних площин. Значна роль в організації інтер'єру належить горизонтальним членуванням. Їх вища

активність порівняно з вертикальним поділом пояснюється тим, що меблі житлового та громадського інтер'єру створюють систему горизонтальних площин, які чітко сприймаються. В одному рівні можуть створюватись площини спального місця, стільця для сидіння, крісла в житловому приміщенні, площини сидінь і журнальних столиків різного типу в громадських будівлях. Наступний рівень обладнання житлових і робочих приміщень становить розташування площин обідніх і робочих столів, туалетних столиків, верхніх площин комодів. Останній рівень становить формування шаф верхнього одягу, книжкових шаф, сервантів, стелажів тощо.

Колір є найважливішим фактором формування та сприйняття інтер'єру. Разом із функціональним призначенням інтер'єру він фізіологічно, психологічно й естетично впливає на людину. Колір не середовище, може створюватись штучно, фарбуванням поверхонь та окремих деталей, або нанесенням оздоблювальних матеріалів.

Сучасне кольоробачення потребує цілеспрямованого кольорового оформлення інтер'єрів будь-якого призначення. На принципах кольоросприйняття базується робота архітектора та художника інтер'єру, адже кольорове рішення інтер'єрів здійснює значний психологічний вплив на людину. Наприклад, в офісних приміщеннях колір повинен підвищувати продуктивність праці, у лікувальних закладах – заспокоювати тощо. У громадських закладах кольорову палітру можна вирішувати за допомогою як контрастних, так і нюансних співвідношень кольорів. У разі співвідношення кількох кольорів в інтер'єрі повинен переважати якийсь один колір. На вибір кольору впливає також об'єм приміщень: у великих приміщеннях кольори можуть бути більш насиченими. Домінуючий колір в оздобленні приміщень зазвичай приймається малонасиченим, а кольори окремих деталей повинні контрастувати з ним. Одноколірність у рішенні інтер'єрів призводить до монотонності, а невмотивоване використання великої кількості кольорів створює враження хаосу.

Але оскільки інтер'єр – це невід'ємна частина архітектури, то роль кольору тут не обмежується створенням комфортних умов, а зумовлюється впливом багатьох факторів, які впливають на вибір кольору. Зокрема це:

- структура, форма та розміри приміщення;
- ступінь природного освітлення;
- характер джерела штучного освітлення;
- кольорове оточення;
- загальна композиційна ідея;
- мікроклімат приміщень;

- габарити та матеріал огорожувальних поверхонь;
- сторона світу, на яку орієнтовано приміщення.

Освітлення в інтер'єрі відіграє важливу роль. Світлові прилади можуть стати вишуканою прикрасою будинку, світло може створювати настрій, може стати інструментом декорування, створювати ефект зміни геометрії простору, а може і забезпечити затишок у великому нежитловому приміщенні. За допомогою світильників можна створити світловий малюнок або гру тіней на стінах приміщення.

Створення інтер'єру передбачає вирішення функціональних та естетичних завдань. До того ж велика роль належить художньо-декоративному мистецтву, яке повинно гармонійно синтезувати масштабність, пропорції, ритм, фактуру, пластику, колір і світло для створення найбільш гармонійної архітектурно-художньої композиції, яку задумали архітектор і дизайнер.

Проектування інтер'єру передбачає такі стадії:

- отримання замовлення, накопичення початкової інформації, визначення обмежень, які висуває замовник;
- визначення функціонального призначення приміщення;
- зонування приміщення, наповнення меблями, обладнанням;
- визначення стилістики;
- використання світла, кольору, фактури;
- доповнення предметами мистецтва (картини, кераміка, посуд);
- реалізація інтер'єру.

Римський історик Роцалон справедливо відмічав, що архітектура в інтер'єрі відіграє важливу роль, і полягає вона не у тому, що обмежує певний простір, оточуючи стінами, а у тому, що утворює і буде внутрішній світ.

Інтер'єр являє собою поле необмежених людських фантазій, ідей, психологічних поглядів, реалізованих у життя. При створенні інтер'єру людина підпорядковує оточуючий простір під свій духовний та інтелектуальний рівень. Таким чином, за допомогою інтер'єру людина задовольняє та наповнює свої естетичні потреби, інтер'єр – це відображення особистості, за допомогою якого багато можна дізнатися про його власника.

Після того, як інтер'єр перестає нас цікавити тільки з точки зору історії і переходить у площину проектування, з'являється назва «інтер'єрного дизайну» – одна з галузей дизайну, спрямованої на естетику інтер'єру. Інтер'єрний дизайн складається з промислового та художнього

дизайну. Ця гарна назва викликає купу питань, які потрібно розв'язувати, це такі технічні моменти, як системи освітлення, вентиляції, каналізації, акустики, протипожежних заходів, сигналізації і таке інше, закінчуючи предметним декором (картинами, подушки і підхватами на шторах тощо). Усім цим процесом керує дизайнер. Архітектор може бути дизайнером, а дизайнер архітектором ні, тому що він не володіє конструктивними знаннями.

1.2. Основні характеристики інтер'єру

В об'єктивній характеристиці архітектури важливо розуміння ролі інтер'єру, у тому числі й у питанні пріоритетного значення зовнішнього об'єму або інтер'єру при виявленні образно-художніх якостей. Досвід історії і сучасне уявлення про середовищну концепцію свідчать про високий зміст і значення інтер'єру. Інтер'єр будинку, як інтегральне вираження комплексу соціальних потреб, несе в собі набагато більшу інформативну змістовність порівняно з об'ємною зовнішньою формою. Останнє виступає лише як зовнішня матеріальна оболонка інтер'єру, що узагальнює складний зміст внутрішньої структури.

Перша характеристика інтер'єру. Так як інтер'єр – це об'ємно-просторова форма, то вона характеризується матеріальністю. Тобто інтер'єр – це обмежений простір для певного виду людської діяльності. Характер цієї діяльності і є вирішальним у виборі композиційної організації інтер'єру та його художнього змісту. Вирізняють три основні напрями інтер'єру: житлові, громадські, виробничі.

Друга характеристика. Інтер'єр – це один із видів архітектурного середовища, що має, або може мати, певну автономію від навколишнього середовища. Ця характеристика інтер'єру добре підходить для випадків реконструкції споруд, пов'язаних зі зміною процесів діяльності та їх наповненням. Тобто утилітарна модифікація середовища тягне за собою зміни образно-художнього наповнення.

Третя характеристика. Формування зовнішнього та внутрішнього середовища відбуваються по-різному. Для композицій зовнішньої форми характерна однозначність, тобто стіни, дах – все це відокремлення внутрішнього простору від навколишнього середовища. А утилітарні вимоги внутрішнього середовища призводять до багатократного членування, знову ж таки залежно від організації та функціональної спрямованості приміщення, будівлі тощо. Ця властивість інтер'єру активно

проявляється в його естетичному сприйнятті. Це зміна різних вражень при переміщенні з однієї точки простору в іншу.

Четверта характеристика. Об'ємна форма будівлі сприймається як закінчена цілісність. Зв'язок із навколишнім середовищем можна охарактеризувати як пасивний. Внутрішній об'єм будівлі завдяки своїй просторовій структурі через поєднання елементів (приміщень) може органічно продовжуватись назовні, за рахунок облаштування внутрішніх дворів, терас, балконів, можливо, навіть включення до інтер'єру елементів природи, живих пейзажів. Винятком може бути безпосередньо функціональне або візуальне призначення, але обов'язково у співвідношенні з композиційним задумом інтер'єру.

Організацією життя та вбрання свого житла людина могла займатися з тих часів, коли вона спорудила дах над своєю головою. Простір, який накривався дахом, завжди був обмеженим, створював внутрішній світ, і звичайно ж людині хотілося зробити цей світ зручним, комфортним і приємним. Із тих часів відбулась трансформація інтер'єру, й інтер'єр набув властивості необмежених людських фантазій, ідей, філософських поглядів, реалізованих у життя. При створенні інтер'єру людина підпорядковує оточуючий простір під свій духовний та інтелектуальний рівень. Таким чином, за допомогою інтер'єру людина задовольняє та наповнює свої естетичні потреби. Інтер'єр – це відображення особистості, за допомогою якого можна багато цікавого дізнатися про його власника: вподобання, освіта, приналежність сім'ї до певної національності, подорожування тощо.

1.3. Історичні передумови розвитку інтер'єру

Протягом усієї історії людина прагнула прикрасити своє життя, зробити красивим усі необхідні їй предмети – одяг, житло, посуд та ін.

Первісна людина віддавала творчості мало часу і сил, уся енергія йшла на боротьбу зі стихією, голодом, ворожими племенами. Людина була перш за все мисливцем. Печерний інтер'єр в епоху кам'яного віку формували шкіри звірів, коріння, камені, на яких грілися біля багаття та приймали їжу. Як відомо, первісна людина використовувала для житла випадковий та природний захист – печери, ями у землі тощо. Це було в період палеоліту.

Наступна стадія розвитку суспільства – епоха неоліту (VI – II тис. до н.е.). У цей час відбувається перехід до землеробства, скотарства, рибальства. Отже, можна вже говорити про створення найпростішого

житла. З'явилася традиція членування помешкання для організації певних процесів, улаштування побутових і культових вогнищ, місць збереження посуду тощо. Огородження робилося із землі, колод, каменів, шкір по каркасу, зі стовбурів і паль. Після появи виробів із металу, знарядь праці почали використовувати будівельні матеріали: дерево, глину, природний камінь. Мегалітичні споруди можна визначити як перші архітектурні споруди, збудовані з каменю, що мають виявлену просторову композицію.

Типи мегалітичних споруд:

- менгіри (рис. 1.3.1) – до них відносяться менгіри та алеї менгірів Карнака у Франції;
- кромлехи (рис. 1.3.2) – до цього типу відноситься і всім відомий Стоунхендж в Англії;
- дольмени Західного Кавказу (рис. 1.3.3) – досить закінчений тип архітектурної споруди, який має замкнутий внутрішній простір.

Таким чином, на завершальній стадії первіснообщинного періоду розпочалась будівельна діяльність, яка поступово удосконалювалась, набувала рис архітектури. Виникли перші просторові форми – конусні, циліндричні, паралелепіпедні та їх найпростіші сполучення. Почалася їх усвідомлена впорядкована просторова організація, проявилось прагнення до створення емоційно-виразних споруд.

Рис. 1.3.1. Приклади менгірів Карнака у Франції

Рис. 1.3.2. Приклади кромлехів Стоунхенджу в Англії

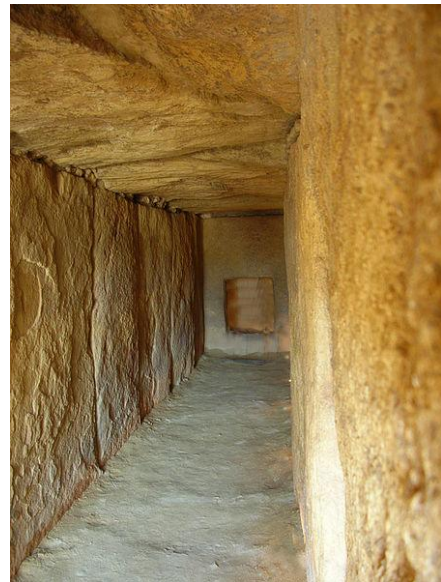

Рис. 1.3.3. Приклади дольменів Західного Кавказу

Питання для самоконтролю

- 1. Що називають інтер'єром?*
- 2. Назвіть фактори формування інтер'єрного простору.*
- 3. Назвіть стадії формування інтер'єрного простору.*
- 4. Назвіть основні характеристики інтер'єру.*

РОЗДІЛ 2. ІНТЕР'ЄР ДАВНЬОГО ЄГИПТУ, ГРЕЦІЇ ТА РИМУ

- 2.1. Стародавній Єгипет.
- 2.2. Інтер'єри Античної Греції.
- 2.3. Інтер'єри Античного Риму.

2.1. Стародавній Єгипет

Величезний за протяжністю період існування цивілізації Стародавнього Єгипту, що почався за 3000 років до н.е. і мав декілька етапів розвитку (Давнє царство (3000 – 2400 рр. до н.е.), Середнє (2100 – 1700 рр. до н.е.) та Нове царство (1584 – 1071 рр. до н.е.)), звичайно розглядається як цілісна рабовласницька державна формація. Основою суспільно-ідеологічного світогляду була релігія, що ставила сили природи понад усе (поклоніння сонцю, землі, воді та ін.). Основою світогляду була також і влада фараона як представника бога на землі. Ідеологічна обумовленість культу поховання в Стародавньому Єгипті призвела до розширення сценарію ритуалу, розвитку його образної сторони і створення відповідного архітектурного середовища. Головним типом архітектурної споруди стали культові будинки – гробниці та храми. Єгипетська архітектура та мистецтво існували впродовж тисячоліть і мали дивовижно непохитний характер. Це було пов'язано із сильною непохитністю ідеологічної системи суспільства та майже незмінною економічною основою.

Єгипетська архітектура відрізнялась спрямованістю на геометризм, лінійність, розвиток композиційних елементів по одній осі, жорстку симетрію.

Житлові будинки, палаци, інколи двоповерхові, мали зовсім інші окреслення, ніж храмові споруди. Вони були зазвичай асиметричні. Для них характерна наявність внутрішніх дворів, навколо яких розміщувалися галереї. Стіни залів палацових споруд прикрашалися живописом, розфарбовувалися рельєфи. В оздобленні стін використовувалися полив'яні кахлі. Живопис розміщувався не тільки на стінах, а й на стелі, інколи навіть на підлозі. У розписах застосовувались не тільки побутові сцени, а й рослинні мотиви – лотос, пальми, виноградна лоза, гілки плодкових дерев, зображення птахів, риб та звірів.

Інтер'єри палаців Стародавнього Єгипту, незважаючи на лаконізм архітектури, відрізнялись особливою декоративністю, використанням яскравих кольорів, розкішно оздоблених меблів, використанням в інтер'єрі

виробів прикладного мистецтва.

Соціальні контрасти, які були притаманні єгипетському суспільству, відображаються в архітектурі та інтер'єрах. Храміві, а також палацові споруди, відрізнялись багатим оздобленням порівняно з житлом простих громадян та рабів. До нашого часу збереглися зразки меблів завдяки розкопкам поховань. Переважали геометрично чіткі, але конструктивно дуже прості за будовою меблі. Єгиптяни приділяли функціональній стороні велику увагу. Зазвичай усе відповідало пропорціям людини. Використовувалось різьблення по дереву, ніжки крісел, стільців, комодів, столів часто мали вигляд лап, копит тварин тощо. Використовувалась інкрустація, мозаїка, кольорова емаль, пластинки слонової кістки, метал, позолота. Великого значення в оздобленні інтер'єрів та меблів надавали використанню геометричних і рослинних орнаментів (рис. 2.1.1 – 2.1.6).

Рис. 2.1.1. Скринька для зберігання коштовностей

Рис. 2.1.2. Ліжко періоду Стародавнього Єгипту

Рис. 2.1.3. Трон із різьбленням та позолотою

Рис. 2.1.4. Трон Тутанхамона

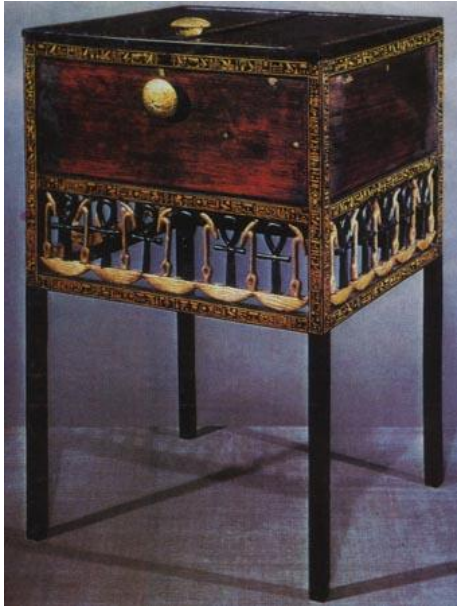

Рис. 2.1.5. Скриня, інкрустована дорогоцінним камінням

Рис. 2.1.6. Інтер'єр гробниці Нефертіті

На прикладі єгипетської архітектури видно, що був зроблений перший крок людства в освоєнні архітектурного простору. Стали використовувати колону як специфічний архітектурний засіб виразності, сформувався ордер, винайдена форма органічного поєднання образотворчого мистецтва (скульптура, живопис, графіка) з архітектурою. Єгиптяни пройшли довгий шлях поступового розвитку простору від окремих приміщень до складання їх в єдину функціонально-художню систему в закономірності з розвитком особистості (рис. 2.1.7, 2.1.8).

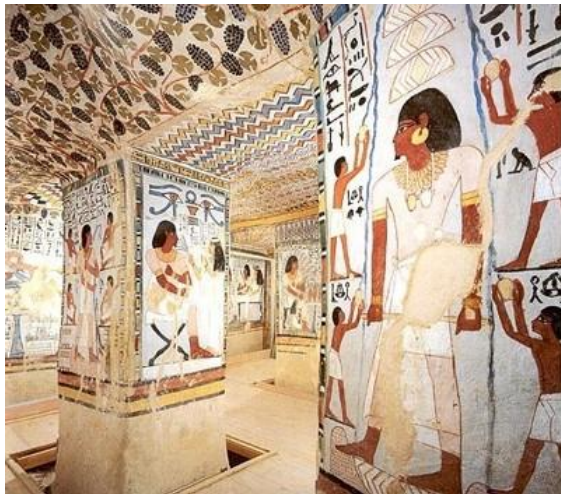

Рис. 2.1.7. Інтер'єр гробниці Сеннефера

Рис. 2.1.8. Скарбниця гробниці Тутанхамона

2.2. Інтер'єри Античної Греції

Спадщина, що залишилася нам від Стародавньої Греції, лежить в основі всього подальшого розвитку світового будівництва та пов'язаного з ним монументального мистецтва.

Причини стійкого впливу грецької архітектури полягають в її об'єктивних якостях: простоті, правдивості й ясності композицій, гармонійності та пропорційності від загальної форми до її деталей. Давньогрецька архітектура відрізнялася повною відповідністю форми та її конструктивної основи. Основа конструкції – кам'яні блоки, із яких викладались стіни, колони, антаблементи, оброблялись профілями, так званими архітектурними обломами, прикрашались декоративними деталями, збагачувалися скульптурами.

Виключне значення мають принципи архітектурно-планувальних вирішень Греції, які найбільш виразно проявились в ансамблі афінського Акрополя: асиметрія, гармонійна рівновага, тісний зв'язок архітектури з природою, врахування послідовності у сприйнятті будівель зовні та зсередини. Саме ця всебічна довершеність та органічність зробили пам'ятники архітектури Стародавньої Греції достойними зразками для архітекторів багатьох наступних епох, аж до нашого часу.

Архітектура Греції розвивалася у двох стилістичних напрямках, у двох ордерах (доричному та іонічному). У період класики в Греції виник третій стиль – корінфський.

Інтер'єри грецьких культових та громадських будівель вирізнялися строгістю, лаконізмом, помірністю: ордер, гладкі поверхні мармурових стін, урівноваженість. Усе це доповнювалось у монументальних спорудах скульптурними фризами, тимпанами та іншими прикрасами. До порівняно недавнього часу уявлення про вигляд житла обмежувались зображеннями на вазах та на рельєфах. У 1920-х роках розпочалися розкопки міста Олімп на півострові Халкідіка. Були розкопані житлові квартали V – IV сторіччя до н.е. Деякі житлові будинки мали у центрі прямокутний двір, оточений приміщеннями, що прилягали до нього. Стіни фарбувалися та розписувалися по тиньку горизонтальними смугами червоного, білого, жовтого, блакитного кольорів. Цоколь відокремлювався від основної частини стіни смугою з рельєфним орнаментом. В окремих приміщеннях та у дворі була знайдена мозаїчна підлога з кольорової гальки зі складними композиціями на міфологічні теми, стіни були покриті орнаментами. Невід'ємною складовою інтер'єру були меблі, хоч їх було й небагато.

Конструктивно вони були схожі на єгипетські. Якщо вони були дерев'яні, то зроблені з клену, буку, кипарису, кедру. Це і низенькі столики (круглі або прямокутні), табурети, стільці зі спинками, крісла, високі ліжка для прийому їжі, під які потім засовували стіл (рис. 2.2.1, 2.2.2).

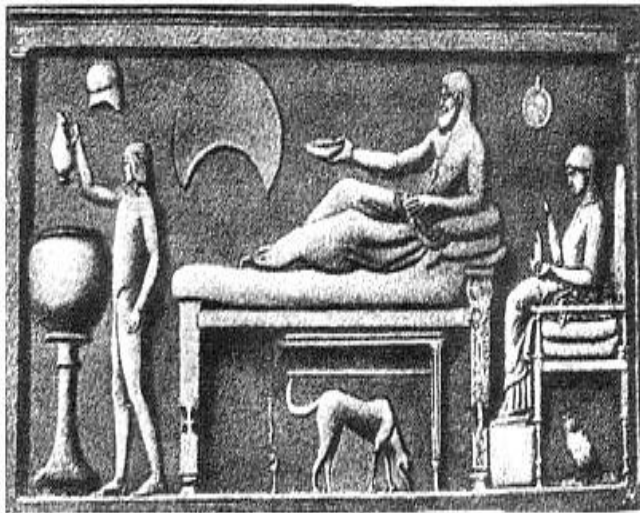

Рис. 2.2.1. Зображення давньогрецьких меблів на одному з храмових барельєфів

Рис. 2.2.2. Декоративна керамічна тарілка

Форми ніжок давньогрецьких меблів, як і єгипетських, мали форму лап тварин. У верхній частині ніжки інколи прикрашалися листям аканфа, в інших випадках завершувалися лебединими шиями. У побуті набули розповсюдження дерев'яні скрині для зберігання одягу. Сьогодні не можна уявити собі грецький інтер'єр без декоративних ваз, які були дуже різними за своїм функціональним призначенням, залежно від цього і форма вази змінювалась. У них зберігали вино, зерно, олію, а також подавали їжу до столу. Окрім утилітарного призначення, вази використовувались для декорування приміщень. Вони були керамічні, розписувалися сюжетними та орнаментальними малюнками. Античні розписані грецькі вази мали для нас ще й історико-пізнавальне значення, тому що зображення на них розширюють та уточнюють наші уявлення про грецьку архітектуру, культуру, побут людей. На багатьох вазах представлені храмові споруди, фрагменти інтер'єрів (рис. 2.2.3). У конструкціях меблів греки застосовували рамково-фільончасті прийоми, дуже майстерно поєднували дерев'яні частини між собою (рис. 2.2.5 – 2.2.6). В архітектурі та у виробі прикладного мистецтва у Греції чільне місце посідав орнамент. Були розроблені раціональні методи будівництва, яке згодом набуло гігантського розмаху. Створювалися великі ансамблі, громадські центри –

форуми та споруди, розраховані на величезні маси народу: амфітеатри, театри, криті ринки, базиліки (рис. 2.2.7, 2.2.8).

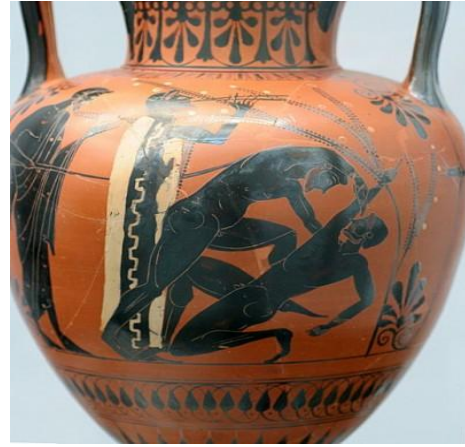

Рис. 2.2.3. Вази античної Греції

Рис. 2.2.4. Стілець для повсякденного використання (клімос)

Рис. 2.2.5. Ліжко-клімос

Рис. 2.2.6. Столи на трьох опорах

Рис. 2.2.7. Мозаїчна підлога

Рис. 2.2.8. Орнаментальні композиції стародавньої Греції

2.3. Інтер'єри Античного Риму

Незважаючи на те, що історію Греції та Риму відносять до одного пласта і називають античністю, відмінність між ними усе ж таки дуже велика. Насамперед це стосується соціально-політичних факторів (як ми знаємо Греція – це сукупність міст-держав (полісів), Рим – був цілісною імперією, державою будівництва). Різними були будівельні матеріали та конструкції. Але головне, що об'єднувало Грецію та Рим, була ордерна система з усіма елементами і деталями, але й тут також були відмінності. У Греції декоративні елементи (колони, пілястри тощо) вироблялися із того ж матеріалу, що і вся будівля, у Римі ж деталями оздоблювали зовнішню та внутрішню оболонку будівлі, основну ж конструкцію виготовляли з більш дешевих матеріалів (бетон, цегла). Саме ці матеріали дали можливість розв'язувати складні задачі будівництва – перекриття великих прогонів. В історії архітектури Риму вирізняють три періоди: царський, республіканський, імператорський.

Велику групу споруд складали житлові будинки різних типів, у тому числі палаци та загородні вілли. Особливо характерні для Риму одноповерхові особняки. Споруди такого типу будувались на основі однієї схеми: атріум – центр офіційної половини житлового будинку, далі – «перистильний» двір, який був центром життя сім'ї.

Інтер'єри багатьох римських житлових будинків оздоблювались розписами. Фрески покривали всю поверхню стіни. Вони розписувалися фарбами, до складу яких входив віск, потім фрески полірувалися.

Розрізняють чотири види (стилі) римських розписів:

1) інкрустаційний – будувався на імітації мармурового оздоблення із червонуватих, жовтуватих, зелених або білих блоків (рис. 2.3.1);

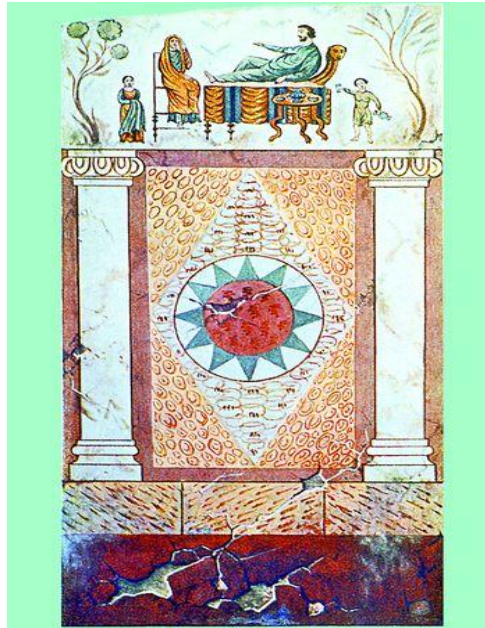

Рис. 2.3.1. Інкрустаційний розпис стіни

2) перспективний – засобами ілюзії створювали просторову систему: площини заповнювались великими картинами із зображенням портиків, храмів, пейзажів. Розписи візуально розширювали простір приміщень. Загальна колористична гама – теракотово-червона (рис. 2.3.2);

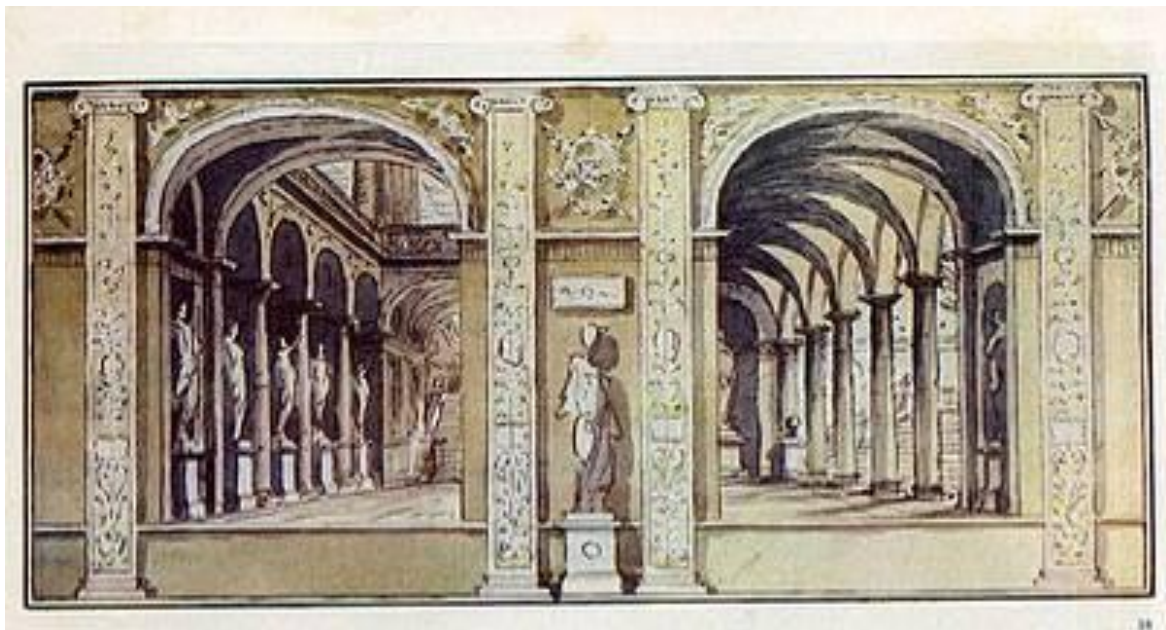

Рис. 2.3.2. Перспективний розпис

3) канделябровий – будувався на принципі підкреслювання поверхні стіни з декоруванням у вигляді тонко прорисованих орнаментальних мотивів із зображенням колон, які нагадували канделябри. У центрі окремих частин стіни зображували панно на міфологічну тематику (рис. 2.3.3 – 2.3.4);

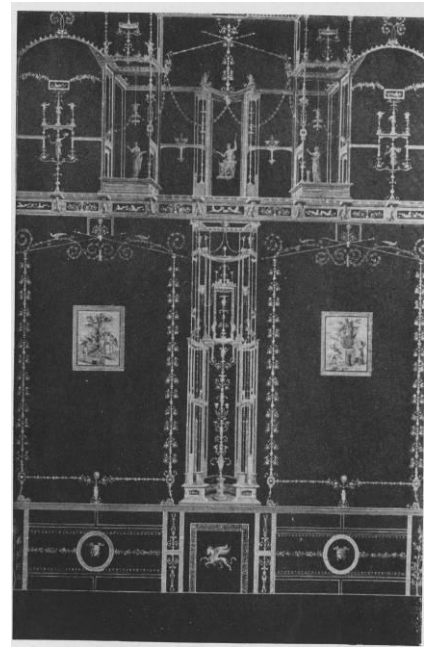
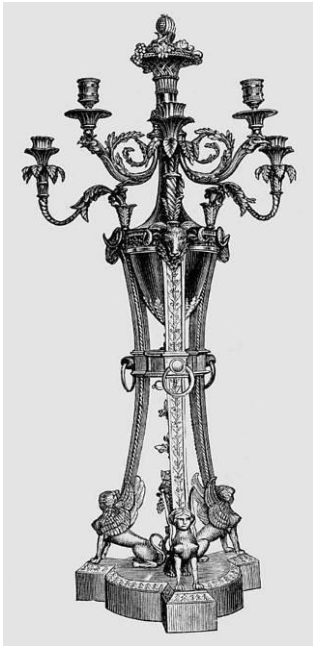

Рис. 2.3.3. Канделябри

Рис. 2.3.4. Канделябровий розпис

4) перспективно-орнаментальний – відрізнявся складністю житлових композицій, зображенням перспективних точок зору (рис. 2.3.5).

Рис. 2.3.5. Перспективно-орнаментальний розпис стіни

Рис. 2.3.6. Кесони базиліки Костянтина у Римі

Стелі споруд Риму прикрашались кесонами частіше за все

квадратної, восьмигранної, ромбовидної або круглої форми з розетками у центрі фігури (рис. 2.3.6 – 2.3.8). Для декорування широко застосовувалась мозаїка, з якої набиралася підлога і за допомогою якої створювались великі декоративні композиції (рис. 2.3.9).

Рис. 2.3.7. Ксеони купола Пантеона у Римі

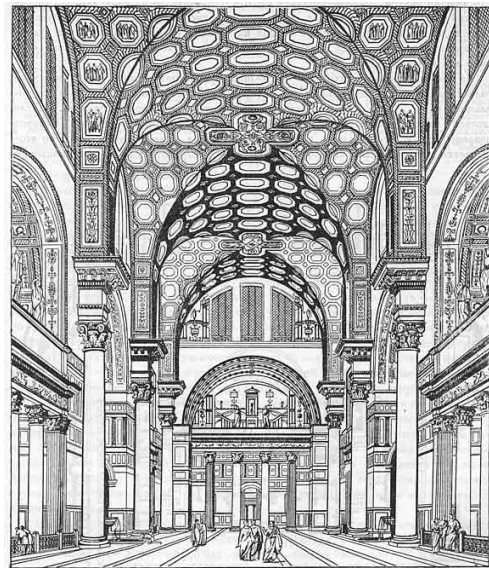

Рис. 2.3.8. Терми Каракалли (поч. III ст.). Реконструкція

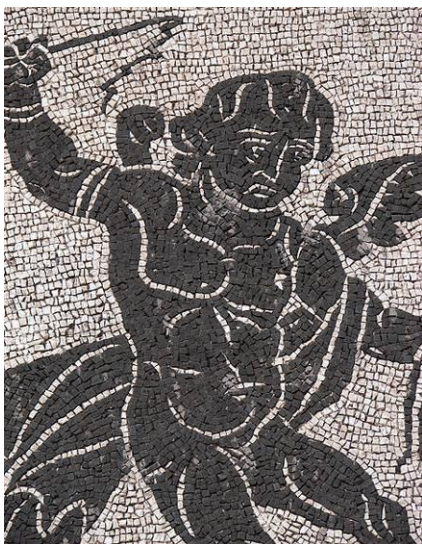

Рис. 2.3.9. Давньоримська мозаїчна підлога

У палацах, базиліках, термах стіни прикрашались поєднанням білого та кольорового мармуру, застосовувалась також бронза з позолотою. Велику роль відіграла монументальна скульптура.

Меблі в Римі мали прямий зв'язок з Грецією, але були більш

різноманітними, складними за формою, більш насиченими за декоративним оздобленням. Дерев'яні меблі виготовлялись із кедру, туї, оливи, клена, ясеню, застосовувалось різьблення, інкрустувались фаянсом, слоновою кісткою, металом (рис. 2.3.10, 2.3.11).

Рис. 2.3.10. Трон без спинки,
з підставкою для ніг

Рис. 2.3.11. Мармуровий стіл
та крісло

Поширення набули разом із прямокутними столами столи круглої форми на трьох ніжках, ще пізніше з'явилися столи на одній ніжці. Ліжка у римлян слугувало не лише для сну, а й для прийому їжі. Виникають також шафи з полицками, які вінчаються трикутними фронтончиками. У побуті римляни широко використовують різного виду канделябри, світильники. В інтер'єрі житлових будинків застосовуються яскраві декоративні драперії та занавіски, особливо над ліжками, та покривала, якими ці ліжка застелялись. Для цього використовувались різні коштовні тканини, перш за все східного походження. Велика відмінність римських декорацій від грецьких – велика ускладненість та збагаченність у формах і матеріалах.

Архітектура Стародавньої Греції та Риму стала міцним фундаментом для подальшого розвитку світової архітектури, незважаючи на специфіку стилістичних форм і мотивів. Усі складові античної архітектури – ордерна система та велика кількість декоративних елементів – дуже часто застосовувались в архітектурі наступних епох. У певному переосмисленому вигляді антична архітектура через Візантію перейшла на Схід. У Європі в період Середньовіччя про всі ці канони та ордери забули на деякий час, але вже через тисячоліття архітектура Риму та Греції знову привернула до себе увагу, відродилася в нових композиційних формах. Йдеться про епоху Відродження та класицизм.

В античній архітектурі художньо-естетичні якості інтер'єру

відігравали дуже важливу роль. Відбувається розширення арсеналу професійних прийомів роботи з різноманітними формами та їх пластичними характеристиками, створеними на основі правильних фігур – багатокутник, круг, циліндр, півсфера. Набули подальшого розвитку композиційні прийоми – лінійно-оздоблювальний засіб організації зовнішніх та внутрішніх просторів. Уперше була використана центрична організація об'єму з купольним перекриттям (Пантеон).

В обробці огорожувальних поверхонь застосовувалась ордерна система, яка сприяла вирішенню масштабних відносно людини співвідношень маси та простору. Ордер використовувався як тектонічний образ конструкції. У декоруванні інтер'єрів простежується тенденція до пластичного збагачення стінових площин (рис. 2.3.12).

Рис. 2.3.12. Дім Веттієв, Помпеї. Внутрішній двір

Питання для самоконтролю

- 1. Назвіть головні типи архітектурних споруд Стародавнього Єгипту.*
- 2. Назвіть, в яких стилістичних напрямках розвивалась архітектура Давньої Греції.*
- 3. Назвіть, чим вирізнялись інтер'єри грецьких культових і громадських будівель.*
- 4. Що об'єднувало архітектуру Давньої Греції та Античного Риму?*
- 5. Назвіть відмінності в архітектурі Давньої Греції та Античного Риму.*
- 6. Назвіть види римських розписів.*

РОЗДІЛ 3. ІНТЕР'ЄРИ ЕПОХИ ВІДРОДЖЕННЯ, БАРОКО ТА КЛАСИЦИЗМУ

3.1. *Інтер'єри епохи середньовіччя у Європі.*

3.2. *Західноєвропейська архітектура.*

3.1. Інтер'єри епохи середньовіччя у Європі

Період середньовіччя у Європі продовжувався більше 1000 років (V – XV ст.). Головною інституцією у всіх містах була церква. Вона була головною громадською спорудою, де проходили не тільки обряди богослужіння, а й інші важливі державні заходи, такі як: коронація, вінчання, хрещення і т. п. Монументальні та величні храми були втіленням могутності церкви і держави в цілому.

Християнська релігія має дві основні гілки – православ'я та католицизм. Православна віра була розповсюджена на землях Візантійської імперії та розглядається нами в контексті руської архітектури, де була розвинена структура центрично-купольної церкви, оскільки вона відображала традиційну для цього регіону ієрархією, тому купол був головним та мав перевагу над вівтарною частиною. У цьому була головна відмінність побудови православних та католицьких храмів, і все це, звичайно, знаходило своє відображення в інтер'єрах. Тому в інтер'єрах православних храмів переважала домінанта вівтарної частини, відображалися і масивність кам'яних огорожувальних конструкцій, і достатньо низька освітленість церковних залів. Стіни храмів оздоблювались розписом на релігійну тематику, а там, де внутрішній об'єм був недостатньо великим, де було заборонено наносити на стіни розписи, використовували ікони, які потім, поєднуючись між собою, утворювали цілі композиційні групи, котрі відокремлювали вівтарну частину від усього залу. Згодом іконостаси стали найголовнішим, найсвятішим місцем у храмі. Вони були детально розроблені й розкішно оздоблені (рис. 3.1.1 – 3.1.6).

Рис. 3.1.1. Інтер'єри соборів Софії Константинопольської та Софійського у Києві, XI ст.

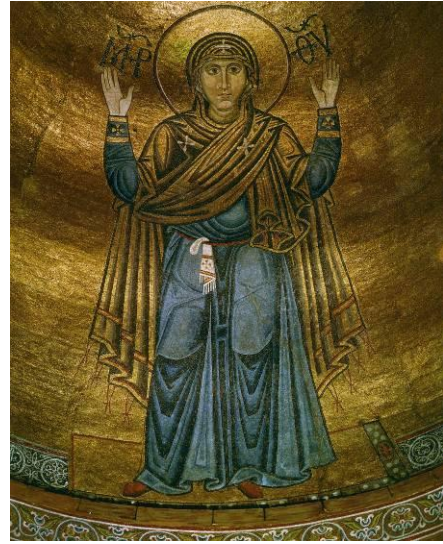

Рис. 3.1.2. Фрески Софійського собору у Києві

Рис. 3.1.3. Интер'єр Троїцької надбрамної церкви Києво-Печерської лаври, XII ст.

Рис. 3.1.4. Интер'єр Спасо-Преображенської церкви на Берестові, XI – XII ст.

Рис. 3.1.5. Интер'єр Успенського собору Почаївської Свято-Успенської лаври, XVII ст.

Рис. 3.1.6. Интер'єр Успенського собору Почаївської Свято-Успенської лаври, XVII ст.

3.2. Західноєвропейська архітектура

Після розпаду Римської імперії Рим усе ж таки залишається релігійним центром Європи, а форми і канони католицької церкви розвиваються на основі античної базиліки. І розвиток саме античного храму здійснюється у три етапи:

1) дороманський (V – X ст.ст.) – базиліки будувалися у грубій кам'яній кладці, нефи мали дерев'яні перекриття, які залишалися відкритими в інтер'єр (рис. 3.2.1 – 3.2.4);

Рис. 3.2.1. Єфразієва базиліка. Хорватія.
Загальний вигляд інтер'єру

Рис. 3.2.2. Єфразієва базиліка, деталі

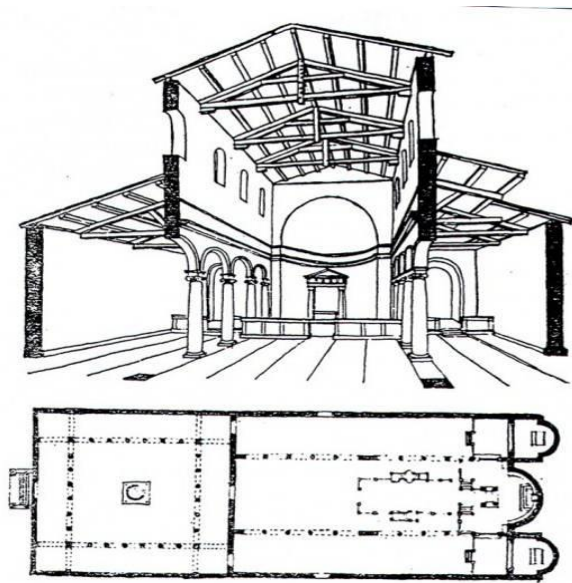

Рис. 3.2.3. Єфразієва базиліка. Розріз, план

Рис. 3.2.4. Базиліка
Францисканського монастиря,
Пула. Хорватія

2) романський період (XI – XII ст.ст.) – відбувається збільшення фізичних розмірів храмів. Домінування центральної осі від входу до вівтаря. Центральний неф мав циліндричні та хрещаті склепіння (заміські монастирські церкви) (рис. 3.2.5, 3.2.6);

Рис. 3.2.5. Інтер'єр базиліки Святого Антіоха

Рис. 3.2.6. Інтер'єр церкви Марії-Лаах

3) готичний стиль (XIII – XV ст.ст.) – пов'язаний із міським будівництвом соборів, громадських будівель (3.2.7 – 3.2.13).

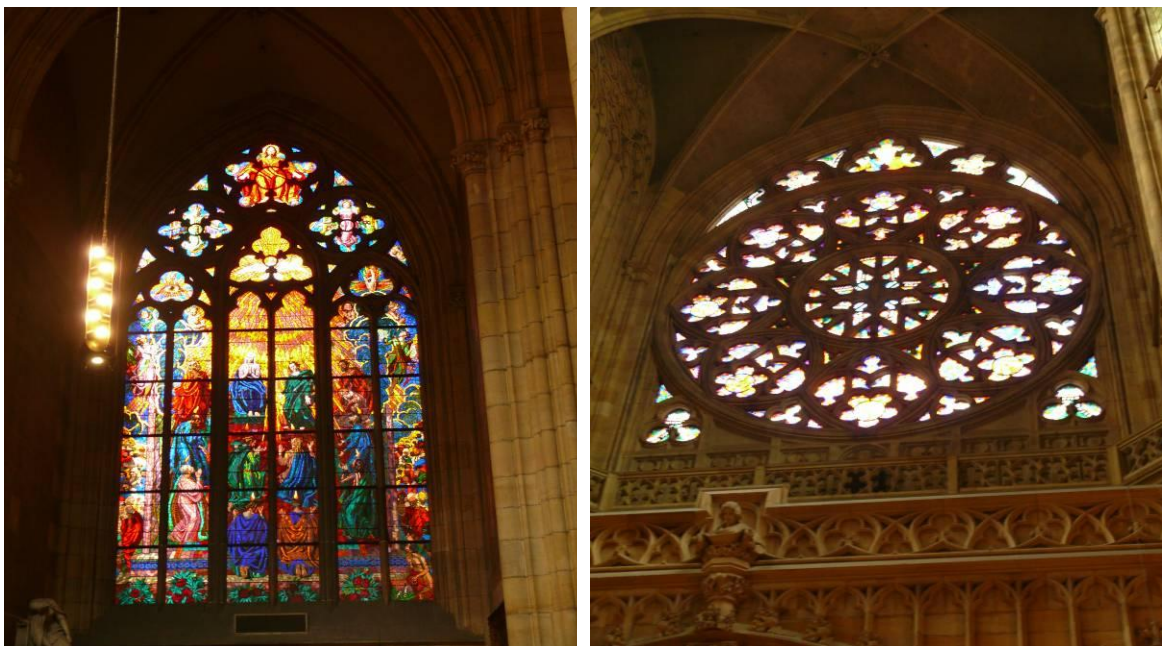

Рис. 3.2.7. Вітражі готичних храмів

Рис. 3.2.8. Деталізація стелі центрального нефа собору Св. Віта у Празі

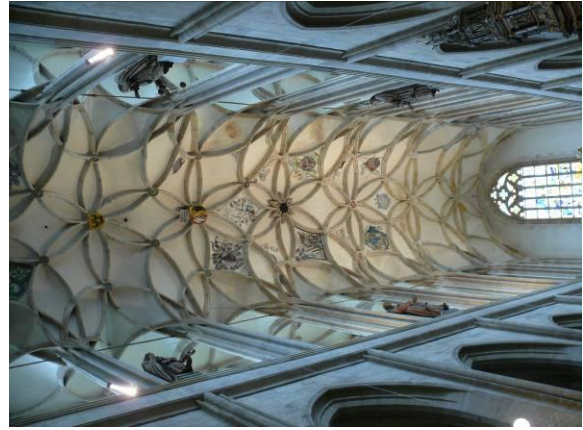

Рис. 3.2.9. Деталізація стелі собору Св. Варвари

Рис. 3.2.10. Інтер'єр собору Св. Віта у Празі

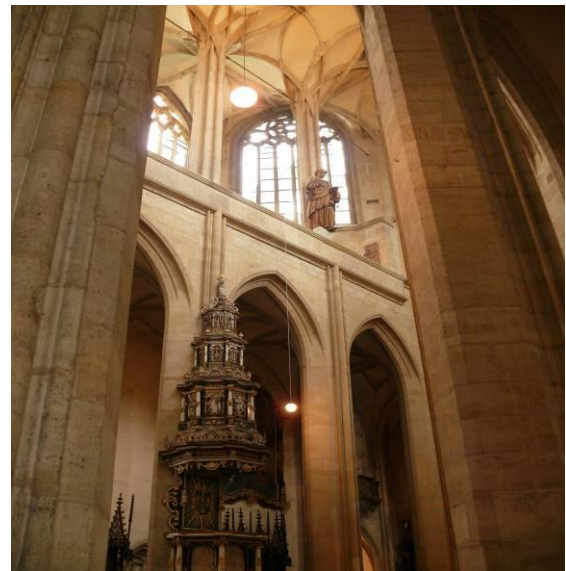

Рис. 3.2.11. Собор Св. Варвари, Кутна Гора. Чехія

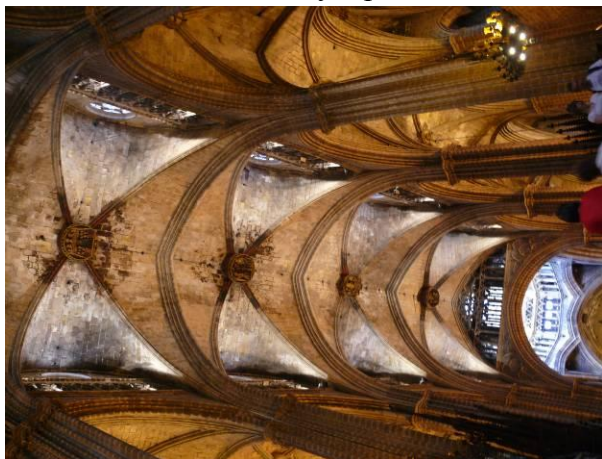

Рис. 3.2.12. Деталі стелі кафедрального собору у Барселоні

Рис. 3.2.13. Інтер'єр кафедрального собору у Реймсі

Архітектура Нового часу в Європі (XV – XIX ст. ст.) характеризується поступовою зміною кількох різних стилів: ренесанс, бароко, класицизм. Але все ж таки протягом п'ятих сторіч основою стилістики залишався досвід античної архітектури та її ордерної системи.

Упродовж цього періоду відбувалася значна зміна і в типології будівель. Поступово втрачалося лідерство церкви, а відтак і роль церковних споруд. Провідним типом споруд в епоху Відродження є житловий будинок заможних громадян. Такий будинок, окрім житлових функцій, виконував ще й громадські функції, такі як: канцелярія, зали для проведення балів, виставкові галереї. До середини XV ст. в Італії устаткувалась багаторівнева структура палаццо, де здійснювалось зонування по поверхах:

- перший – приймальні та робочі чи виробничі приміщення;
- другий – парадні приміщення, зали, кабінети;
- третій – спальні кімнати сім'ї та прислуги.

Приміщення організовувалося навколо внутрішнього двору. Згодом анфіладна структура замкнутих дворів переходить у XVI ст. в утворення парадних сходів та відкритий простір двору або саду. Приміщення були різними за призначенням і тому не могли мати цілісного задуму. Закріпились тематичні назви залів: «зал сенаторів», «бальна кімната» тощо (рис. 3.2.14, 3.2.15).

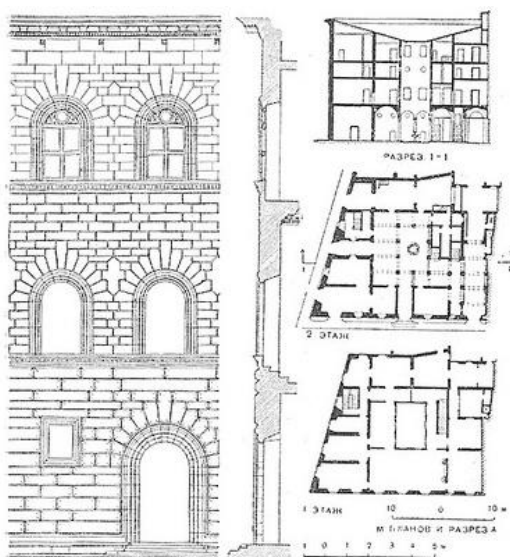

Рис. 3.2.14. Флоренція. Палаццо Гонди, 1490 – 1494 рр. Джуліано да Сангалло. Загальний вигляд, двір, плани, розріз, фрагмент фасаду

Рис. 3.2.15. Внутрішній двір палаццо Медичі у Флоренції, XV ст.

У період бароко (XVII ст.) відбулася подальша трансформація таких будинків. Композиційним центром ставало не ядро (внутрішній двір), а вісь будівлі, вісь симетрії, на якій розміщувались парадні приміщення, сходи, вестибюль, а службові та житлові приміщення групувалися і розміщувалися далі у глибину цієї осі. Парадні приміщення розкривались відвідувачам поступово по мірі руху. Простір був дуже цікавим, тому що мав обтічні форми залів – еліптичної, круглої форми, застосовувались заокруглені кути стін. А сходи, як головний елемент композиції, у період бароко були виведені у ранг художньої скульптури.

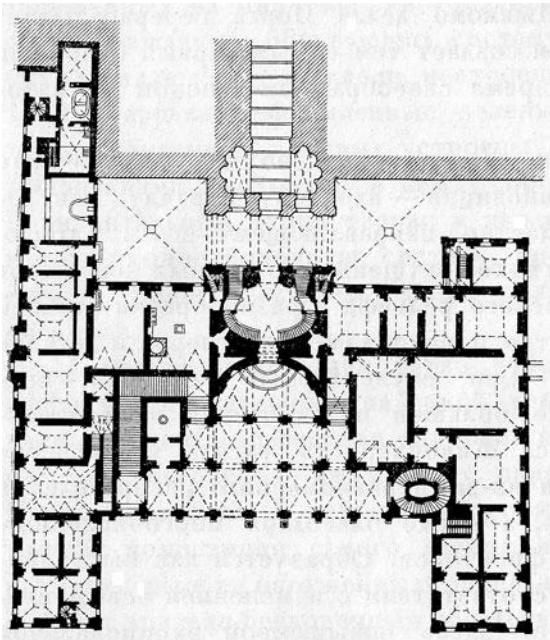

Рис. 3.2.16. План палаццо Барберіні

Принцип та прийом полегшення маси верхніх рівнів реалізовувалися за рахунок того, що нижні зони стін мали більш рельєфну пластику. На верхніх рівнях глибина зменшувалась. Живописні зображення, які часто не мали чітких меж, створюють враження перспективи. Внутрішній простір виглядає необмеженим.

Кольори стін, стелі (рожеві, блакитні) часто з використанням позолоти (рис. 3.2.16 – 3.2.18).

Класицизм, котрий виник у XVIII ст. у Франції, особливо яскраво презентований нам в архітектурі Росії, коли будувалися палаці та садиби.

Вони мали чітку організацію, чітку осьову та чітку симетричну побудову.

Рис. 3.2.17. Сходи палаццо Барберіні у Римі

Рис. 3.2.18. Внутрішній двір палаццо Боргазе

По головній осі розміщувались основні парадні приміщення. Вісь закріплювалась традиційним портиком, потім вестибюлем, потім розташовувались основні зали. Розміри приміщень збільшувались по мірі руху. Перехід на бокові напрямки відбувався перпендикулярно основному. Тут простежувалась чітка організація планувальної та композиційної структури. Простір перед або за садивою займав парк зі своїми видовими точками, скульптурами, фонтанами і т. ін. Велика увага приділялась підлозі, застосовувався натуральний паркет із візерунком (рис. 3.2.19 – 3.2.22).

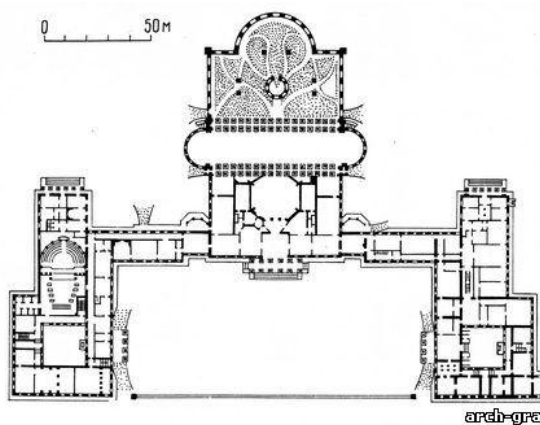

Рис. 3.2.19. Таврійський палац у Петербурзі
(план, зовнішній вигляд), XVIII ст.

Рис. 3.2.20. Інтер'єри Таврійського палацу у Петербурзі

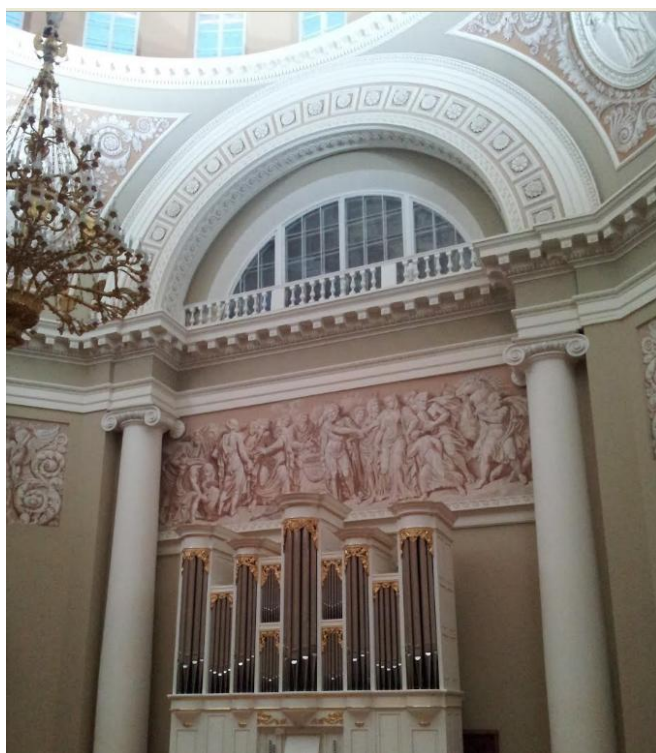

Рис. 3.2.21. Інтер'єри Таврійського палацу у Петербурзі

Рис. 3.2.22. Інтер'єри палацу у с. Архангельське

Простежимо трансформацію, яка відбулась у цей час у церковному будівництві. В епоху Відродження за основу побудови внутрішнього простору була обрана компромісна схема, в якій поєднувались традиційна базилікальна система (осьовий принцип – горизонтальна вісь) та хрестово-купольна (вертикальна вісь). Прикладом цього може стати собор св. Петра у Римі. У цілому, порівняно з готичними соборами, в церквах відбулося поступове зменшення внутрішнього простору. Масштабність їх стала

більш співрозмірна людині (рис. 3.2.23 – 3.2.25).

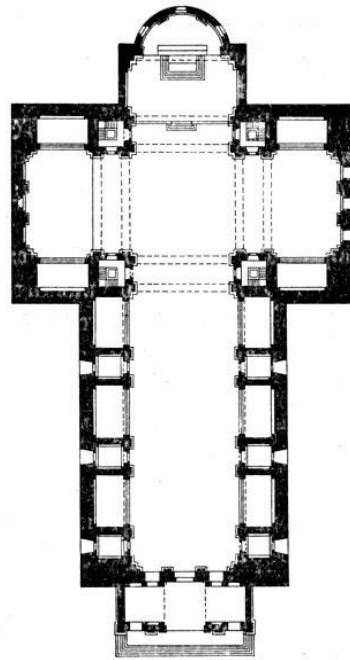
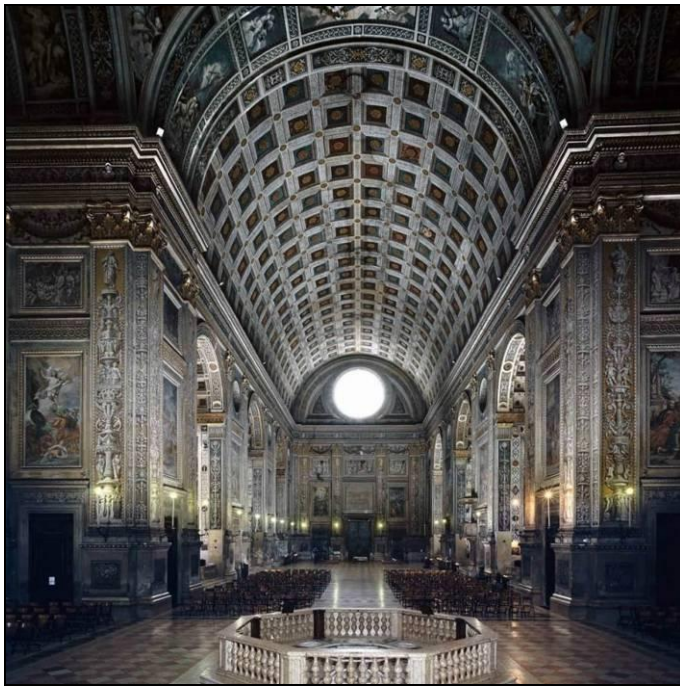

Рис. 3.2.23. Базилика Сант-Андреа в Манлуе. Інтер'єр і план

Рис. 3.2.24. Інтер'єр церкви Сан-Лоренцо Брунелеско

Рис. 3.2.25. Інтер'єр собору Св. Петра у Римі

У добу бароко церковне будівництво внутрішніх просторів можна охарактеризувати як неоднозначне, необмежене, цікаве, легке.

Усі ці композиційні прийоми створювали єдиний динамічний

інформативний простір. Зали в плані криволінійної еліптичної форми, криволінійність доповнювалась пластикою ніш, складною формою куполів. Усе було спрямовано на створення єдиного складного простору, навіть коли у структурі були наявні нефи. Уся ця пластика у поєднанні з багатим оздобленням стін справляла дійсно сильне емоційне враження (рис. 3.2.26, 3.2.27).

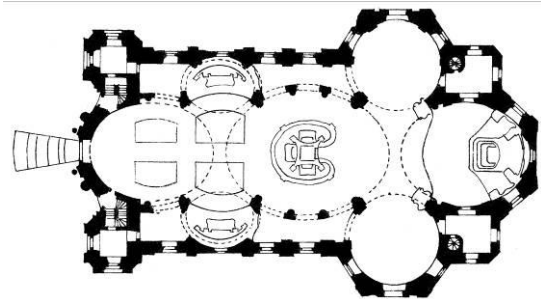

Рис. 3.2.26. Інтер'єр і план церкви Фірценхейлінген, м. Бад-Штаффельштайн у Німеччині. XVIII ст.

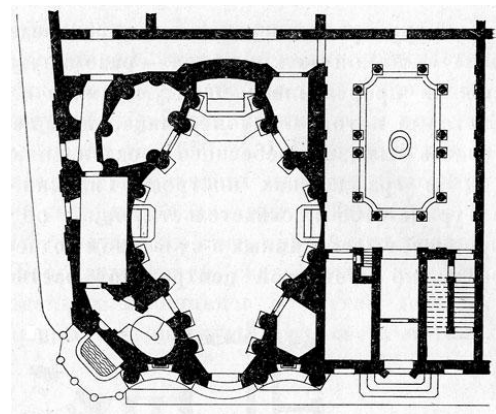

Рис. 3.2.27. Інтер'єр і план церкви Сан-Карло у Римі

У церквах у стилі класицизму знову використовується традиційний тринефний простір однієї висоти, зовнішні стіни створюють прямолінійний контур. Нефи відокремлюються рядом колон, які несуть центральне півциліндричне склепіння. Структура внутрішніх просторів чітка і зрозуміла, загальні форми монументальні та прості, як і в часи

античності. Створюються також і центричні композиції з колонадою, на яку опирається великий круглий барабан із куполом (рис. 3.2.28 – 3.2.31).

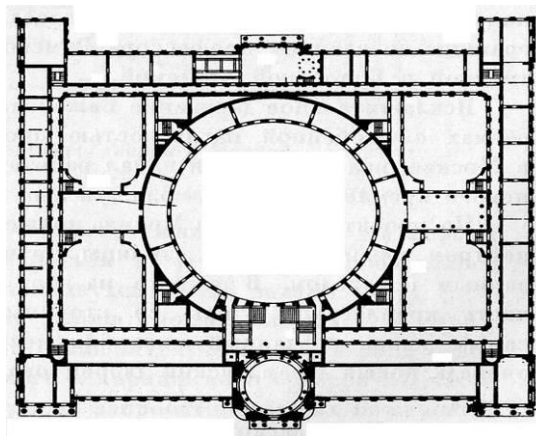

Рис. 3.2.28. Художня академія у Петербурзі. Зовнішній вигляд і план

Рис. 3.2.29. Інтер'єри художньої академії у Петербурзі

Рис. 3.2.30. «Кунсткамера» у Петербурзі. Загальний вигляд

Рис. 3.2.31. Купол «Кунсткамери» у Петербурзі

Художнє рішення архітектури Нового часу залишалось на засадах та естетичних ідеалах античного будівництва. В цілому, обраній характеристиці інтер'єрів цього періоду властива парадність та святковість. Нововведенням було широке застосування динамічних за характером форм еліпса у добу бароко. Була освоєна нова структура єдиного простору на основі поєднання центрично-купольної та базилікальної схем.

У декоруванні огорожувальних конструкцій провідну роль відігравав принцип пластичної організації на основі ордерної системи з додаванням об'ємної скульптури, сюжетного та орнаментального живопису.

У планувальній структурі православних храмів розвинулася центрально-купольна система (хрестово-купольна), у католицьких храмах – осьова.

Питання для самоконтролю

- 1. Назвіть головну архітектурну громадську споруду середньовіччя у Європі.*
- 2. Назвіть етапи розвитку античного храму.*
- 3. Який провідний тип споруд в епоху Відродження?*
- 4. Багаторівнева структура палаццо в Італії до середини XV ст.*
- 5. Назвіть композиційні характеристики споруд у період бароко XVII ст.*
- 6. Назвіть композиційні характеристики споруд у період класицизму XVIII ст.*

РОЗДІЛ 4. ОСНОВА ФОРМУВАННЯ ІНТЕР'ЄРУ НА РІЗНИХ РІВНЯХ АРХІТЕКТУРНОГО СЕРЕДОВИЩА

4.1. Дизайн інтер'єрів громадських будівель.

4.2. Дизайн інтер'єрів житлових будинків.

4.3. Приміщення виробничого призначення.

4.4. Дизайн інтер'єрів виробничих приміщень.

Створення естетично привабливої форми без урахування функціональних вимог призводить до чисто формального вирішення інтер'єру, і навпаки, чітко слідуючи тільки за функцією та виконуючи тільки певні вимоги, неможливо досягти художньої єдності. Тому архітектурна діяльність відзначається постійним пошуком компромісу між функцією та формою її вираження. Досвід і професіоналізм відображається у знанні функціональної основи, вимог та гнучкості її використання, яке б змогло більш повноцінно вирішувати не тільки утилітарні, а й духовні та естетичні вимоги.

Оцінювання естетичних вимог можливо здійснити при зоровому сприйнятті приміщень у процесі руху, а оцінювання зручності – при безпосередньому користуванні.

За типологією розрізняють три типи функцій простору:

- виробництво: промислове, адміністративно-управлінське, творче;
- обслуговування: видовищне, навчально-виховне, демонстраційне, харчування, транспорт і т. ін.;
- проживання.

4.1. Дизайн інтер'єрів громадських будівель

Громадські будівлі та їх приміщення за своєю соціальною структурою відносяться до сфери обслуговування, бо призначені для забезпечення найрізноманітніших процесів, сутність яких полягає у задоволенні широкого кола матеріальних і духовних потреб громадського сервісу. Зважаючи на те, що просторова структура будівлі визначає виробництво або підготовку продукту і можливість його одночасного тимчасового споживання, передбачається наявність деяких процесів обслуговування, які потребують спеціального простору. Слід зазначити, що внутрішній простір громадських об'єктів також поділяється на дві основні зони – службову та громадську. Службова зона призначена для перебування та роботи персоналу, а громадська – для відвідувачів. На

підставі цього в громадських спорудах завжди взаємопов'язані процеси виробництва та споживання. Наприклад, у видовищних спорудах присутні актори та глядачі, у торгових – продавці та покупці тощо.

У функціональній структурі громадських об'єктів існує чіткий розподіл простору на дві частини – зону для споживання та зону для обслуговування. Саме простір споживання найчастіше і виступає у ролі основного формоутворюючого фактора і визначає структуру будівлі, її головний компонент.

За подібністю умов функціонування процеси громадського обслуговування можна згрупувати у декілька основних видів, а саме: видовища, навчання, харчування, торгівлі, експозиції, рекреації. Незважаючи на несхожість цих процесів у кожному з названих типів громадських споруд, можна виділити структуру, що побудована за близькою схемою, головним компонентом якої є її ядро, тобто простір споживання, котрий зазвичай видаляється із контексту.

Другий компонент структури – додаткові простори – утворюються для проміжних етапів у процесі споживання з метою підвищення загального комфорту обслуговування відвідувачів. Додаткові процеси за функціональним складом являють собою все ті ж первинні процеси загального споживання з відповідними типами середовищ, але виступають вже у підпорядкуванні до основних. Це впливає на характер їх експлуатації, на просторову величину та зменшення розвитку їх виробничої частини. Так у видовищних спорудах основний простір – зал для глядачів – доповнюється простором очікування та накопичення – фойє; простором харчування – буфет, кафе; експозиційним простором – музей, виставка. У навчальних будівлях основні простори – аудиторії, класи, лабораторії – доповнюються залом для глядачів – актовим залом. Нарешті, забезпеченню комфортної експлуатації цих приміщень слугують допоміжні простори: технічні приміщення, санвузли, гардеробні тощо. Це і є третій компонент структури громадських будівель.

Інтер'єр громадської будівлі чи споруди – це набір організованих відповідно до функції об'єкта просторів, одночасне візуальне сприйняття яких, як правило, практично неможливе. Таким чином, естетичне сприйняття інтер'єру нагадує зміну різноманітних вражень, що зв'язують між собою композицію, колір, матеріали архітектурної оболонки, а також різноманітні утилітарні функції, які відповідають призначенню приміщення.

Утилітарні функції впливають на концепцію інтер'єрного простору,

але ще більше на обладнання, предметне середовище і огорожувальні поверхні. У зв'язку з цим інтер'єр виступає як єдність поверхонь та архітектурних деталей із їх декоративним оформленням, а також предметне наповнення, що безпосередньо взаємодіє з людиною. До того ж предметне наповнення в інтер'єрному середовищі виконує більш значну роль, ніж у міському, бо його зв'язок із архітектурою в інтер'єрі значно тісніший. Разом із тим існують інтер'єри з майже відсутнім предметним наповненням, як це спостерігається в деяких культових спорудах, спортивних комплексах тощо, де естетичні функції на себе перебирає архітектурний простір.

Слід зазначити, що сприйняття внутрішнього середовища громадського об'єкта відбувається послідовно від загального до окремого, від цілого до деталі. Неодночасність та неоднаковість сприйняття різноманітних складових композиції інтер'єру визначається їх масштабом.

Перший рівень сприйняття інтер'єру – рівень цілого, при цьому основним елементом його частіше за все буває архітектурна оболонка, просторова побудова інтер'єру. З предметного наповнення на цьому рівні сприймається великогабаритне обладнання, розміри якого відповідають вимогам технології, або елементи, які за своїм функціональним чи композиційним задумом відірвані від загального предметного наповнення (наприклад, елементи верхнього освітлення).

Другий рівень – сприйняття при безпосередній взаємодії людини з елементами предметного наповнення, коли на перший план виходять візуальні характеристики цих елементів, їх об'ємне рішення, фактура, деталі, колір. При цьому архітектурна оболонка з її деталями виступає тлом для предметного наповнення.

Відносна роль архітектурних елементів та предметного наповнення в композиції інтер'єру не однакою для різноманітних за функціональним призначенням приміщень. Габарити одних приміщень дозволяють сприймати предметне наповнення одночасно з архітектурною оболонкою (наприклад, офісні приміщення). У той же час у торговельних або виставкових приміщеннях предмети, що експонуються, є головними в інтер'єрі, а всі інші композиційні елементи, в тому числі й обладнання, носять підпорядкований характер.

До інших засобів відносяться ті, які забезпечують членування замкнутого простору на функціональні зони з розрахунком на ефективність їх сприйняття. Вони найчастіше пов'язані зі встановленням стаціонарних, але не капітальних конструкцій, які легко переставити чи

переобладнати залежно від призначення та технологічних особливостей приміщення. Серед них різні типи розсувних перегородок. За їх допомогою можливе перепланування приміщень та зміна їх естетичних якостей.

Серед засобів формування архітектурного простору зустрічаються також такі, що забезпечують пластичну виразність інтер'єру, являють собою тектонічні елементи (колони, стовпи, арки, широкі прорізи, консольні виноси та ін.). За допомогою цих засобів можливе створення неперервного простору, тобто забезпечення такого «перетікання» просторових зон, в яких відповідно до призначення приміщення змінювався його вигляд.

До цього слід додати засоби, котрі забезпечують членування простору за допомогою різних рівнів підлоги чи стелі, звуженням чи розширенням окремих зон поміж стінами. Це характерно для структур видовищних приміщень, просторів палаців, комбінованих просторів складного типу. Структуроутворююча роль матеріальних засобів такого типу розкривається за допомогою урахування факторів руху та часу.

До провідних засобів формування цілісного архітектурно-художнього образу інтер'єру відносяться елементи живопису, графіки та скульптури, а також декоративного мистецтва, за допомогою яких досягається завершеність, цілісність та змістовність архітектурного середовища.

Аналогічну функцію виконують засоби, які забезпечують оздоблення просторової структури декоративно-опоряджувальними матеріалами, що відрізняються один від одного не лише технологією виготовлення, властивостями та засобами застосування, але й художніми особливостями, виразністю архітектурних рішень, використанням різних методів облицювання стін, їх кольору та фактури. Разом із тим оздоблювальні матеріали не повинні перевантажувати інтер'єр, в іншому разі вони не сприймаються як засоби тектонічної організації простору.

Крім матеріальних та об'ємних елементів, у композиції внутрішнього простору громадської споруди важливе місце відводиться вирішенню світлового середовища інтер'єру та його колористиці. Світлове середовище внутрішнього простору, насамперед, визначається його функціональним призначенням і має за мету створення оптимальної освітленості для забезпечення різноманітних процесів життєдіяльності протягом доби. Освітлення може бути функціональним – у робочих зонах, чи носити декоративний характер – у рекреаційних зонах, чи бути спеціальним сценічним тощо. Поряд із використанням природного

освітлення у створенні світлового середовища можуть застосовуватися штучні джерела світла.

Колористичне вирішення інтер'єру, яке залежить від функціональних вимог до певного громадського середовища, повинно носити індивідуальний характер. Так у лікарняних палатах для тяжко хворих візуальну роль, що традиційно відводиться стінам, переймає на себе стеля, кольоровій гамі якій приділяється значно більша увага. В інтер'єрах виставкових приміщень кольорове середовище має бути пасивним, не відволікати увагу від експонатів. Загалом колористичне середовище громадських інтер'єрів може вирішуватися більш вільно, відповідно до стильових уподобань архітектора або замовника.

Перспективи розвитку інтер'єрів громадських споруд уже сьогодні виявляються в наслідуванні досягнень минулих етапів і нових форм розвитку сучасної архітектури і дизайну, де значно більшу роль будуть відігравати світлове та кольорове середовище інтер'єру, використання нових матеріалів і технологій, що поєднуються новими композиційними прийомами і засобами художньої виразності (рис. 4.1.1).

Рис. 4.1.1. Приклади інтер'єрів громадських будівель

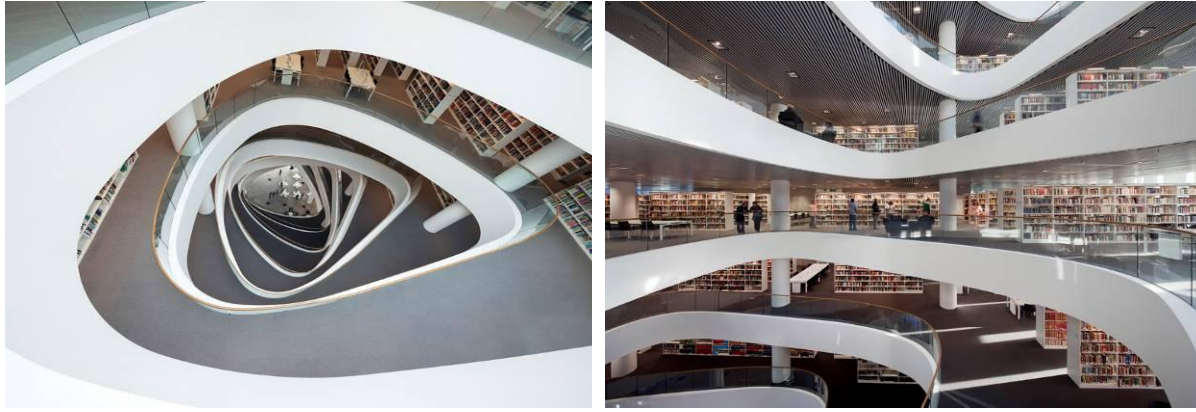

Рис. 4.1.1. Приклади інтер'єрів громадських будівель

4.2. Дизайн інтер'єрів житлових будинків

«Історична місія архітекторів завжди полягала в тому, щоб привести всі предметні форми людського середовища в таку органічну підпорядкованість, що зв'язало б їх у гармонійний простір для життя». Ці слова В. Гропіуса визначають основне завдання проектування інтер'єрів житлових споруд – створення комфортних умов для найважливіших процесів життєдіяльності людей через функціональну й естетичну організацію простору житлового середовища.

Процеси життєдіяльності людини відбуваються в певних функціональних зонах, які є первинними елементами простору житла, мають умовні межі, а зв'язок між ними здійснюють комунікаційні простори.

Правильне функціональне зонування приміщень відповідно до способу життя, інтересів та побутового укладу людини є важливою умовою комфортабельності житла. Формально кожна родина впорядковує своє житло самостійно відповідно до своїх потреб та можливостей. Але фактично зовнішня оболонка, площі, габарити та пропорції приміщень, місця розташування в них дверних та віконних отворів – значною мірою визначають можливі варіанти їх функціонального зонування.

Основна функція загальносімейних житлових приміщень – сімейний відпочинок, спілкування, спільний перегляд телепередач, прослуховування звукозаписів, прийом їжі тощо. Зона відпочинку займає у вітальні головне місце й може розміщатися як у центрі, так і в глибині вітальні, але така кімната не може бути прохідною. Такою зоною може бути група м'яких меблів навколо каміна або зона домашнього кінотеатру. Цілком можливий розподіл спільної кімнати на дві, менших за розміром: вітальню з

телевізором та кімнату для занять музикою, аматорських захоплень, улаштування домашнього музею, зимового саду тощо. У приміщенні загальносімейного відпочинку не повинні розміщуватися зони індивідуальних процесів життєдіяльності, які зазвичай діаметрально протилежні за своїм характером і умовами реалізації (рис. 4.2.1).

Рис. 4.2.1. Інтер'єри житлових приміщень. Зона відпочинку

Зони прийому їжі можуть розміщуватись як у загальній житловій кімнаті, так і в кухні, а також у спеціально призначеному для цього приміщенні – їдальні. Бажано, щоб при цьому забезпечувалася можливість епізодичного об'єднання із суміжним приміщенням загальносімейного відпочинку. Одночасно потрібно забезпечити безпосередній зв'язок або можливість епізодичного об'єднання приміщень для прийому та готування їжі з метою зменшення витрат часу на обслуговування процесу прийому їжі.

Рис. 4.2.2. Інтер'єри житлових приміщень. Зона прийому їжі

Основною функцією особистих житлових приміщень є забезпечення сприятливих умов сну всіх членів родини, що створюється максимальною ізоляцією цього процесу. Це можливо, якщо зона сну кожного члена родини розміщується в окремому приміщенні. При розміщенні двох зон сну в одному приміщенні комфортність забезпечується не у всіх випадках. Виходячи з цього, при більш високому рівні комфортності

спальні зони кожного з членів родини повинні розміщуватися в кімнатах, спеціально призначених тільки для сну й пов'язаних із цим побутових процесів, або в особистих кімнатах універсального призначення (для сну, відпочинку, занять), якими користується тільки один член родини (рис. 4.2.3).

Рис. 4.2.3. Інтер'єри житлових приміщень. Зона сну

Поряд із цим необхідно забезпечити кожному члену родини місце для його занять, навчання, аматорських захоплень, рукоділля, а також для розміщення особистих речей та книг. Комфортабельні умови для індивідуальних занять забезпечуються при розміщенні відповідних зон в особистій кімнаті одного члена родини, де всі побутові процеси здійснюються послідовно, не заважаючи один одному, або в спеціальній кімнаті для занять двох членів родини за умови подібності їхньої діяльності та інтересів. Для деяких членів родини, близьких за віком, інтересами та способом життя, спільні заняття зручні та бажані, хоча їхні спальні місця повинні розташовуватися роздільно. Оптимальним рішенням у таких випадках є організація для них особистих приміщень, ізольованих під час сну та інших індивідуальних процесів та поєднаних для спільних занять за допомогою прийомів трансформації (розсувних перегородок та ін.) (рис. 4.2.4).

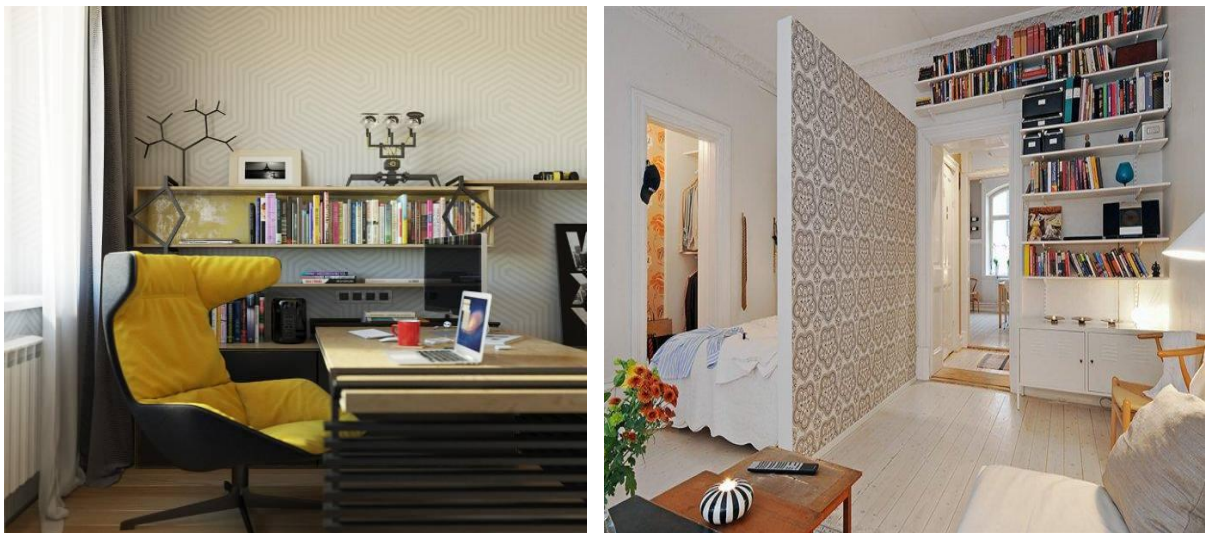

Рис. 4.2.4. Інтер'єри житлових приміщень. Робоча зона

Комплекс приміщень гігієнічного призначення в житловому осередку має тенденцію до розвитку. При сполученні в одному приміщенні зон декількох гігієнічних процесів (ванна, умивальник, унітаз, туалетний стіл, зона для медичних і косметичних процедур тощо) комфортабельність забезпечується тільки за наявності в оселі додаткових приміщень особистої гігієни. Однією з умов забезпечення комфортабельності є зв'язок приміщень особистої гігієни із зовнішнім простором, їхнє природне освітлення та вентиляція (рис. 4.2.5).

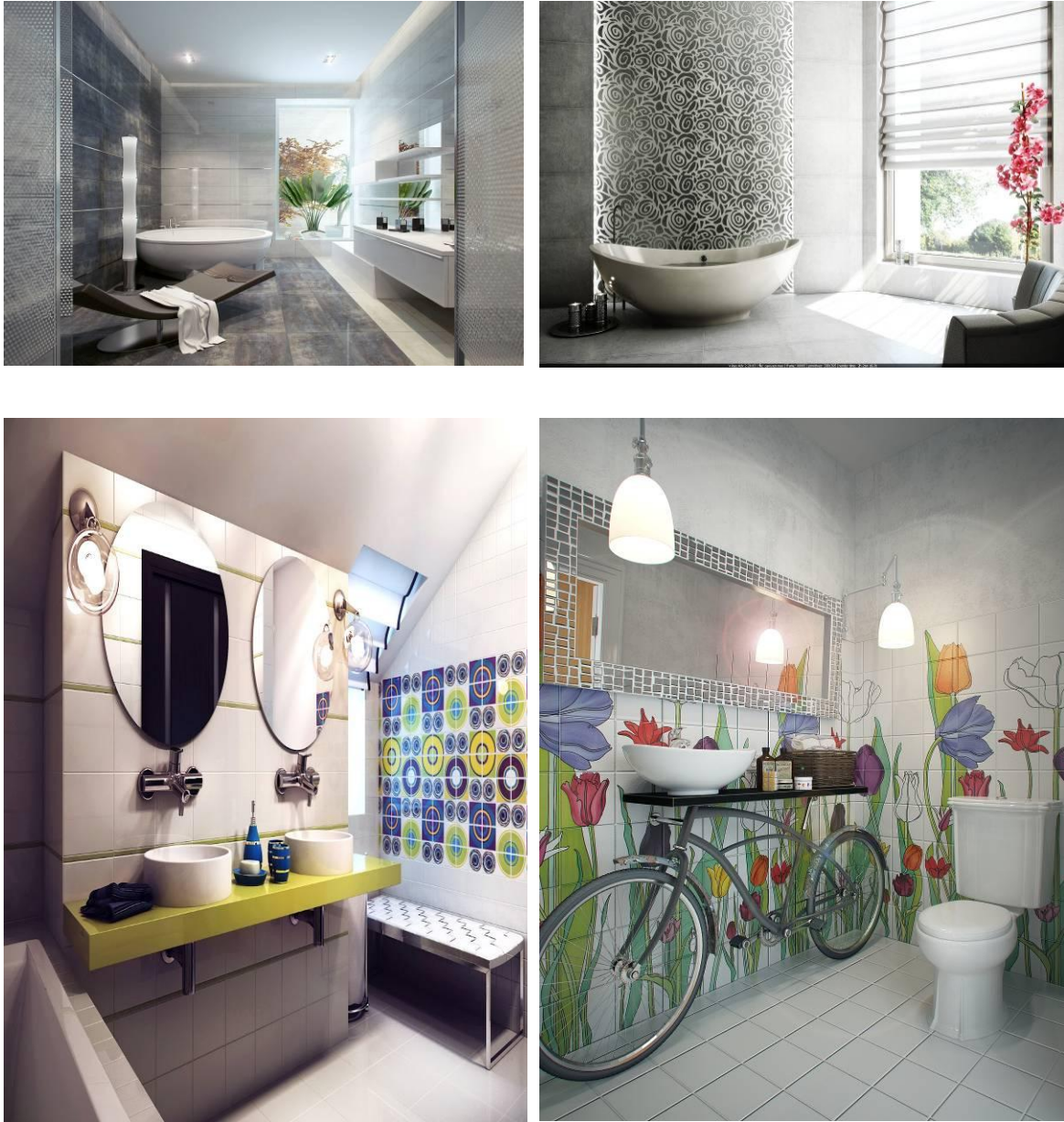

Рис. 4.2.5. Інтер'єри зони індивідуальної гігієни

До приміщень господарського обслуговування, котрі призначені для одночасного використання обмеженою кількістю осіб, належать приміщення для готування та прийому їжі, приміщення для господарських робіт. Зону готування їжі можна розміщати або в окремому спеціально призначеному приміщенні, або передбачати її у вигляді кухні-ніші, що включає все необхідне обладнання. Функціональний зв'язок між зоною готування та загальносімейною основною зоною прийому їжі повинен бути забезпечений за допомогою засобів трансформації. Можливе розміщення в кухні додаткової зони для прийому їжі всіма членами родини (рис. 4.2.6).

Рис. 4.2.6. Інтер'єри зони приготування та приймання їжі

Комунікаційні приміщення слугують для зв'язків між приміщеннями житла, розміщення загальносімейних та іноді особистих зон зберігання побутових речей. Особливе місце займає вхідна зона. Це багатофункціональні приміщення, що включають передпокій для зберігання вуличного одягу, взуття тощо; хол, котрий, як правило, зв'язує між собою загальносімейні зони. Хол може використовуватися як продовження вітальні й поєднуватися з нею за допомогою широкого прорізу або розсувної перегородки. Цілковито можливо при природному освітленні використання холу як додаткової кімнати загальносімейного призначення (рис. 4.2.7).

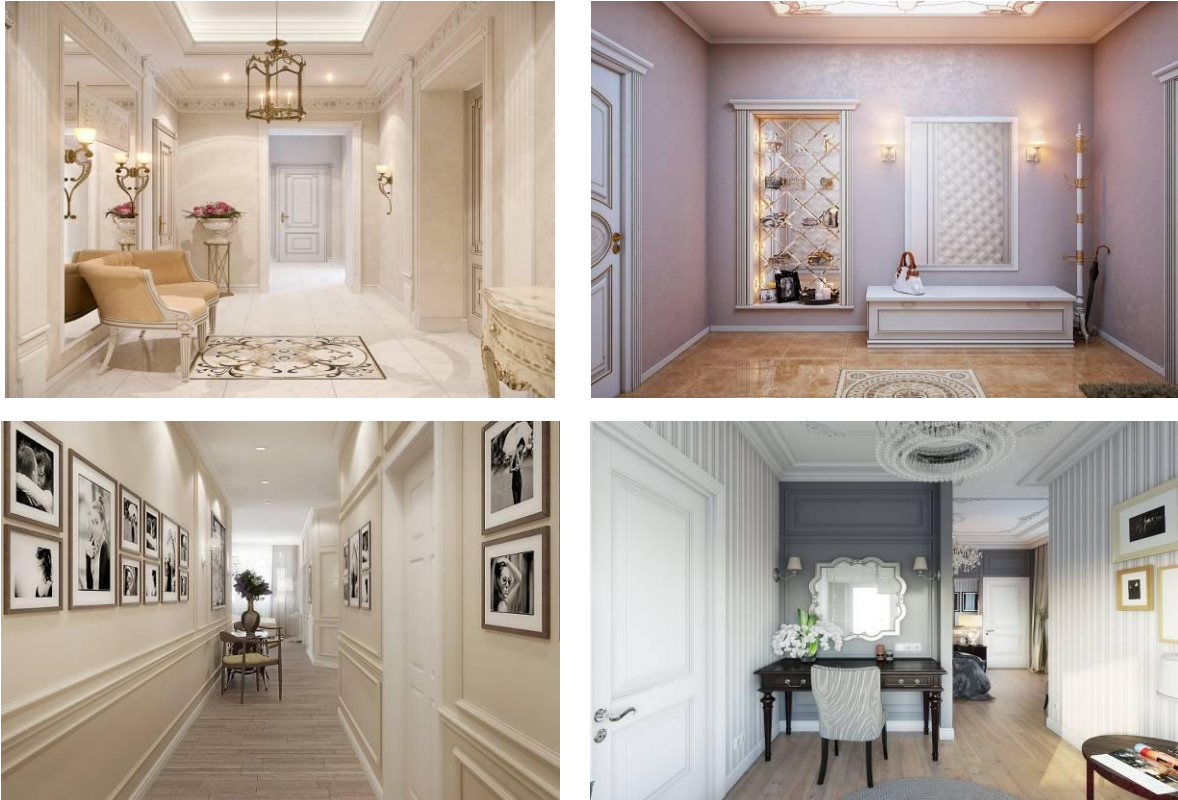

Рис. 4.2.7. Інтер'єри комунальних зон

Приміщення для розміщення й зберігання побутових речей – призначені для загальносімейного користування, це комори й гардеробні. Комори, як правило, розміщуються біля зон готування їжі, а також господарських приміщень. Можливе об'єднання комор і господарських зон в одному приміщенні. Гардеробні доцільно розміщувати поруч із особистими житловими приміщеннями. Цілком можливо замість гардеробних кімнат передбачити шафи-купе (рис. 4.2.8).

Рис. 4.2.8. Інтер'єри гардеробних кімнат

Позаквартирні приміщення – лоджії, тераси, балкони – служать додатковим місцем здійснення побутових процесів, таких як відпочинок, прийом їжі, господарська діяльність. Вони ізолюються від суміжних приміщень із метою захисту їх від зовнішнього середовища, але повинні мати з ними епізодичний зв'язок (рис. 4.2.9).

Інтер'єр різних видів житлових приміщень виступає як єдність огорожувальних поверхонь, архітектурних деталей, їх декоративного оформлення та предметного наповнення, що безпосередньо взаємодіє з людиною. Масштаб різних складових інтер'єру визначає різні рівні сприйняття його композиції, які повинні бути враховані при проектуванні. На першому рівні сприймається композиція інтер'єру в цілому. Основний її елемент – архітектурна оболонка та просторова побудова інтер'єру, а також – великогабаритне устаткування або елементи інтер'єру, які з функціональних або композиційних міркувань «відірвані» від іншого предметного наповнення, наприклад, елементи верхнього освітлення.

Рис. 4.2.9. Інтер'єри позаквартирних приміщень

Другий рівень сприйняття виникає при безпосередній взаємодії людини з елементами предметного наповнення. На перший план виходять візуальні характеристики цих елементів – об'ємне рішення, фактура, деталі, кольори, а архітектурна оболонка та її деталі служать фоном.

Роль архітектурних елементів та предметного наповнення в композиції інтер'єру залежить від розмірів приміщень та їх функціонального призначення. Так масштаби житлових приміщень дуже часто дозволяють сприймати предметне наповнення одночасно з архітектурною оболонкою.

У формуванні композиції житлового інтер'єру активну участь беруть також елементи, які не несуть функціонального навантаження – деталі декоративного оформлення, твори мистецтва. Створення композиції інтер'єрних просторів житла передбачає об'єднання архітектурної оболонки, меблів, устаткування та елементів декоративного мистецтва в єдине ціле відповідно до прийнятого функціонального зонування (рис. 4.2.10).

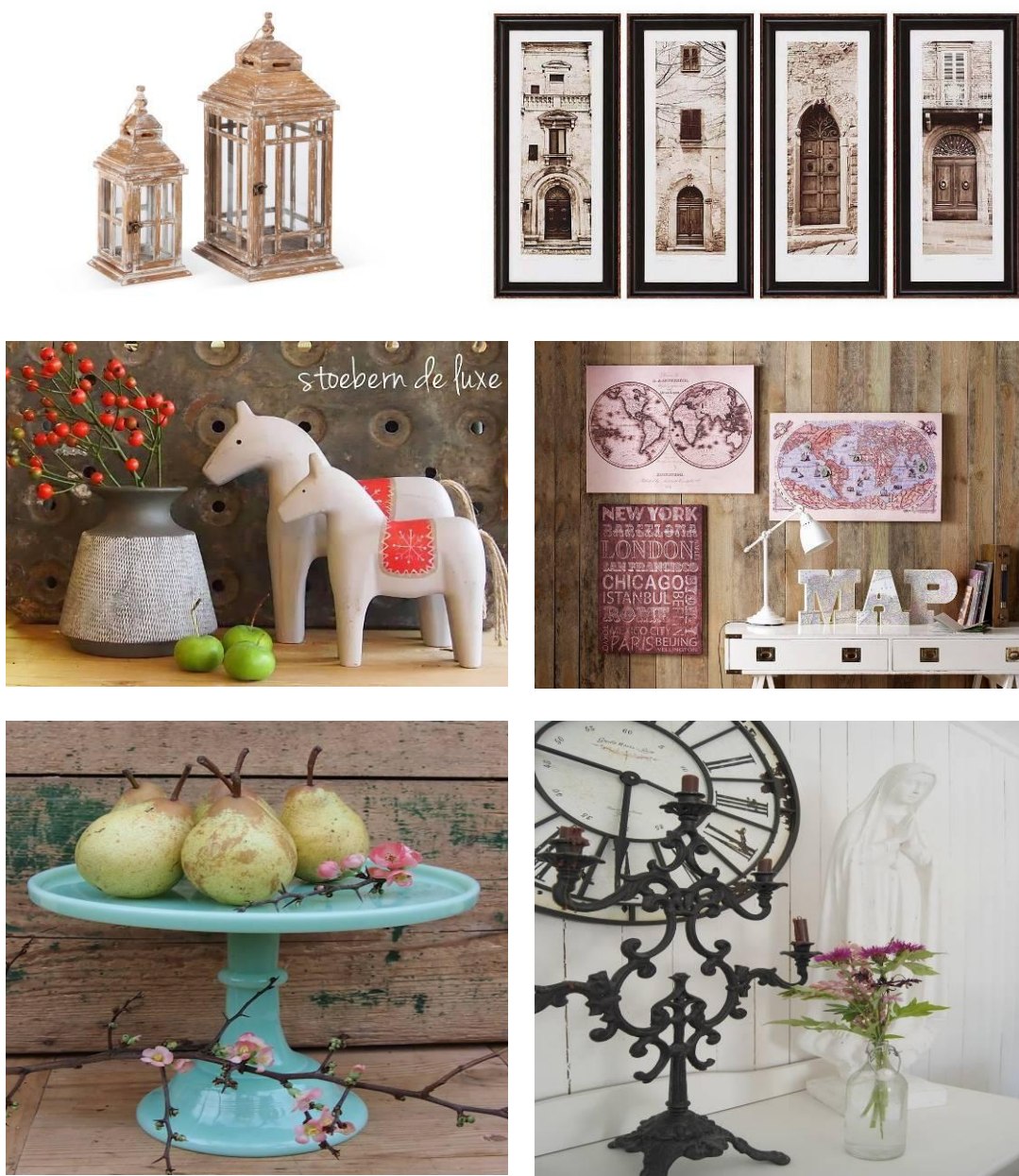

Рис. 4.2.10. Приклади предметного декору

Рис. 4.2.10. Приклади предметного декору (продовження)

Формування композиції визначається законами симетрії або асиметрії. Симетрія, як композиційний прийом, створює в інтер'єрі відчуття парадності, стабільності, навіть деякої офіційності (рис. 4.2.11).

Рис. 4.2.11. Приклади використання симетричного композиційного прийому

Асиметрія вносить в інтер'єр рух і динамізм, роблячи його більш складним та цікавим. В основі асиметричної побудови інтер'єру, як правило, лежить необхідність об'єднання в одному просторі різних за функцією процесів життєдіяльності людини (рис. 4.2.12).

Симетрична та асиметрична побудова припускає використання таких композиційних засобів, як повтор, нюанс та контраст. При повторі передбачається використання різної кількості однакових елементів, які зберігають розміри, матеріал, колір, фактуру. При зміні одного із цих характеристик у невеликих розмірах дає нюансні рішення, різкі зміни – приводять до контрасту.

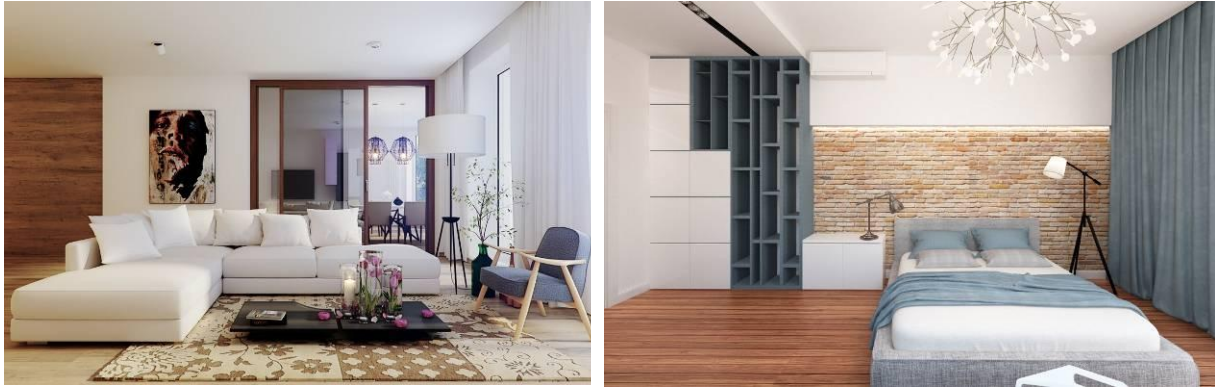

Рис. 4.2.12. Приклади використання асиметричного композиційного прийому

Композиція інтер'єру житла не обмежується винятково матеріальними або об'ємними елементами. Важливу роль у ній відіграє світлоколіристичне рішення інтер'єру. Світлове середовище визначається в першу чергу функціональним призначенням приміщень і сприяє створенню оптимальної освітленості для здійснення різних процесів життєдіяльності в різний час доби. Світло може бути функціональним (у робочих зонах) або носити декоративний характер, може використовуватися як природне освітлення, так і штучні джерела світла. Завдяки прогресу архітектор-дизайнер має у своєму розпорядженні величезний вибір освітлювальних приладів. Існує багато типів світильників, серед яких: стельові світильники, настінні світильники, підлогові, настільні та ін. Правильний вибір і розміщення світильників підкреслює або, за необхідністю, змінює внутрішню об'ємно-просторову структуру приміщення, його пропорції, пластику деталей. Вдало підібрані світильники за стилем, пропорціями, кольором зв'язують між собою всі частини інтер'єру, а також можуть відігравати роль композиційних акцентів та декоративних плям. Світло, як елемент оформлення інтер'єру, використовується для формування світло-кольорової композиції інтер'єру, створює певний настрій та «ауру» приміщень.

Колористика житлового інтер'єру меншою мірою обумовлюється функціональними вимогами, однак також залежить від призначення приміщення. Кольорове середовище житлових інтер'єрів може вирішуватися більш вільно, відповідно до стильових уподобань архітектора або замовника. Формотворні властивості кольорів активно впливають на візуальне сприйняття приміщень, можуть корегувати розміри, пластику та пропорції простору, правильно розставляти акценти, з'єднувати різні предмети та приміщення в одне ціле. Колористичне рішення інтер'єру активно впливає на психіку, настрій та загальне

самопочуття людини. Існує чотири типи кольорових схем: нейтральна, монохроматична, гармонійна та контрастна. Нейтральна схема – заснована практично на повній відсутності кольорів і, як правило, містить у собі білі, сірі, чорні, коричневі, бежеві та кремові кольори. Монохроматична схема – заснована на одному кольорі різних відтінків та півтонів, а також різноманітній текстурі поверхні. У гармонійній схемі використовуються кольори, що належать до однієї половини спектра: блакитні та зелені, рожеві й фіолетові, жовті та жовтогарячі. У цій схемі немає різких контрастів, вона підходить практично для будь-яких житлових приміщень. У контрастній схемі використовуються тони, розташовані на протилежних ділянках кольорового кола: червоний та зелений, блакитний та жовтогарячий. Сполучення контрастних кольорів створює живу яскраву гаму, але доцільна в тих кімнатах, якими користуються недовго (рис. 4.2.13).

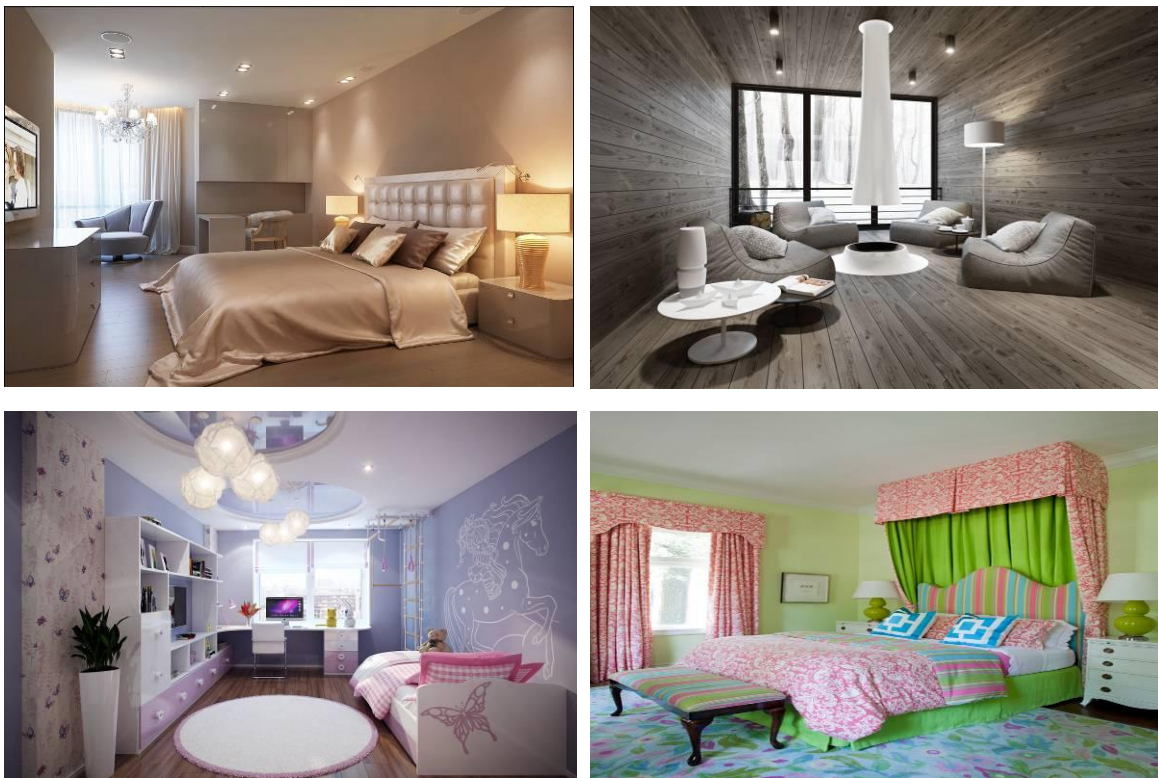

Рис. 4.2.13. Колористичні схеми при вирішенні інтер'єрів житлових приміщень

Меблі є найбільш важливою та активною складовою житлового інтер'єру. Невипадково провідні майстри архітектури проектували меблі для конкретних інтер'єрів (Ч.Р. Макінтош, Ф.-Л. Райт, Л. Міс ван дер Роє) або як зразки для масового виробництва (ле Корбюзьє, А. Аалто, М. Грейвз). Склад, кількість і тип меблів визначається насамперед

функціональним призначенням приміщень. Існують кілька типів класифікації меблів: за призначенням (побутові та спеціальні), за характером розміщення в інтер'єрі (мобільні, стаціонарні та вбудовані), за використаним для їх виготовлення матеріалами, за стилістичними характеристиками тощо.

Форма предметів, їхні розміри, матеріал та пропорції, з якого вони виготовлені, диктуються антропологією людини та функціональним призначенням, а також стилістикою інтер'єру. Найпоширеніші елементи меблів мають сталу форму (столи, стільці, ліжка, крісла тощо). Основна функція цих елементів – надати людині найбільш комфортної пози під час роботи, відпочинку, прийому їжі та сну. Поява нових матеріалів та технологій, що одержали розповсюдження тільки в ХХ столітті, – пластмас, синтетичних тканин, еластичних пористих мас, металу тощо – призвела до пошуку нових форм традиційних меблів.

Крім меблів, важливою складовою житлових інтер'єрів є різноманітне устаткування: для побутової роботи, санітарно-технічне, аудіовізуальне. До устаткування для побутової роботи насамперед належить кухонне обладнання. Воно містить у собі меблі, обладнання для готування та зберігання продуктів, сантехнічні прибори. Усе це різноманітне устаткування, що відрізняється за формою та фактурою, складає єдиний ансамбль, головну роль у якому грають великі елементи – меблі, плита, витяжка, мийка, холодильник, розміщені в інтер'єрі відповідно до технологічних вимог готування їжі.

До устаткування для побутової діяльності належать також пральні машини, пилососи, швейні машини тощо, однак користування ними носить періодичний характер і значну частину часу вони залишаються захованими, а тому майже не впливають на інтер'єр. Виняток становлять пральні машини, оскільки через свою некомпактність та стаціонарність вони включаються в інтер'єр ванної кімнати, кухні або підсобних приміщень.

У категорію санітарно-технічного входить обладнання, пов'язане з обслуговуванням біологічних потреб людини та з домашньою роботою. Санітарно-технічні прилади (ванни, раковини, мийки, унітази, біде) є одним із найбільш консервативних видів устаткування. Їхня форма й розміри визначаються антропометричними характеристиками людини та використаними матеріалами (метал, фаянс, полімерні матеріали). Розвиток сантехнічних приладів іде у бік пошуку оптимальної форми. Швидко

вдосконалюється також форма сантехнічної арматури, для якої використовуються всілякі матеріали: фаянс, порцеляна, метал, пластмаси, скло.

Велику роль у композиції житлових інтер'єрів відіграє аудіовізуальне обладнання. Більшість сучасної апаратури виконано як закінчені об'єми, форма та стилістика яких обумовлюється технологією. Тому вони самодостатні та контрастні до меблів і архітектури внутрішнього простору житла, що дозволяє їм існувати у різних за стилістикою інтер'єрах.

Підсумовуючи, слід визначити, що рівень комфортності та естетичної виразності інтер'єру житла залежить від цілісного підходу до його проектування та узгодженості всіх перерахованих вище його елементів між собою.

4.3. Приміщення виробничого призначення

Процес виробничої діяльності характеризується і складається з перетворення певного «сировинного» матеріалу у певний кінцевий продукт. Існують певні нормативи щодо тривалості робочого дня (≈ 8 годин). Робочий процес може бути ускладнений такими умовами, як велике виділення тепла, холоду, шуму, вологи, шкідливих випарувань.

Саме виробничі приміщення можна розділити на три основні групи:

- 1) промислова;
- 2) адміністративна;
- 3) творча.

Перша група – це досить великі об'єми приміщень, де в середньому на людину припадає від 20 до 100 м², в яких наявна велика кількість виробничого обладнання, що займає основний простір.

Друга група – переважно форма праці не фізична, а розумова, пов'язана з аналітичними процесами. Обладнання – робочі місця, 2,55 – 7,5 м² на людину.

Третя група – характеризується створенням певної оригінальної продукції певних індивідуальних виробів.

Три види діяльності: наукова; проектна; технічна; художня.

І першочергове місце у вирішенні інтер'єру промислового напрямку займає оптимізація та зручна організація робочого місця. Архітектурне оточення в цілому виступає фоном, який би не відволікав людину від процесу праці. Однак і занадто пасивним воно не повинно бути, бо на

початку, в кінці робочого дня чи під час обідньої перерви людина все ж таки звертає увагу на оточення.

Звісно, що для грамотного проектування таких інтер'єрів необхідно точно і чітко знати повний цикл і процес виробництва, певний розпорядок дня працюючих, усі утруднюючі моменти (шум, світло, висока t°) і т. і., щоб максимально знівелювати такі недоліки і покращити хоча б психологічно перебування людей на місцях їхньої праці.

4.4. Дизайн інтер'єрів виробничих приміщень

Розв'язання задач дизайну інтер'єрів промислових будівель тісно пов'язано з розумінням органічної структури виробничої споруди, з усією сукупністю питань технології та адаптації людини в машинному середовищі. Поруч із розв'язанням функціонально-технологічних задач на перший план вийшли задачі формування комфортних умов праці, тобто зручна організація робочого місця, утворення зон релаксації, озеленення цеху, використання прийомів корегування мікроклімату.

Виробниче середовище цехів поліфункціональне. Воно повинно як задовольняти вимоги організації технологічних процесів, керування та обслуговування цих процесів на всіх рівнях, так і розв'язувати питання адаптації людини, збереження та відновлення психофізичного потенціалу людей, зайнятих у виробництві протягом усього дня. Звідси – взаємодія та взаємопроникнення різноманітних елементів предметного середовища суто технологічного призначення та обслуговування людей, що зайняті у виробництві.

Величезний спектр виробництв, різноманіття обладнання й інженерних комунікацій, організація робочих місць та місць відпочинку роблять творче вирішення дизайну інтер'єру надзвичайно складним завданням і вимагають глибокого проникнення не лише в суто творчі питання, але й питання організації виробництва (технологія виробництва і способи прокладення інженерних комунікацій; організація робочого дня і робочих місць; види діяльності людей, зайнятих у виробництві та ін.).

Поняття комфортності виробничого середовища:

- розв'язання функціонально-технологічних задач;
- формування комфортних умов праці (зручна організація робочого місця).

Усе це дозволяє сформувати вимоги вирішення інтер'єру виробничого приміщення, серед яких найбільш важливими стають:

- відповідність умовам технологій і організації комфортних умов праці;
- інформативність простору виробництва та естетична виразність архітектурного середовища і дизайну машин, механізмів та іншого обладнання.

Основні частини й елементи інтер'єру виробничих приміщень можна поділити на дві великі групи: архітектурно-конструктивна оболонка та елементи (предмети), що містяться всередині оболонки.

Таким чином, інтер'єр виробничого середовища включає конструкції стелі, підлоги та огорожувальні елементи, а також виробниче обладнання, будівельні конструкції, елементи та блоки благоустрою.

При цьому необхідно врахувати органічний зв'язок між об'ємно-планувальною структурою будівлі (приміщення) та композиційною структурою інтер'єрів. Зокрема, розташування опор у плані вже значною мірою визначає композицію просторового середовища. А конструктивне рішення перекриття – найбільш інформаційної частини інтер'єру виробничого приміщення – насамперед визначає масштаб простору, характер його побудови, пластичну виразність. Технологія головним чином визначає тип споруди, характер конструктивного рішення та види обладнання. Основне обладнання зазвичай виконує роль композиційної домінанти у предметно-просторовому середовищі. Серед елементів допоміжного обладнання слід виділити транспортні засоби, що обумовлені технологією та нерозривно пов'язані з конструктивною і композиційною схемою цеху.

Для виявлення у загальній структурі просторової організації цеху зон роботи транспорту, що розміщується на підлозі, використовуються кольорові роздільні смуги, а інші види транспорту у верхній частині простору (крани, кран-балки) виділяються сигнальним забарвленням.

Крім транспортних комунікацій, у дизайні інтер'єру виробничих приміщень значну роль відіграють численні інженерні комунікації, способи їх розміщення, естетичне вирішення предметно-просторового середовища цеху (відкриті та закриті, підкреслені кольором згідно з розпізнавальним забарвленням або нейтральні по відношенню до навколишнього середовища). Слід мати на увазі, що в окремих випадках внутрішній цеховий транспорт може відігравати домінуючу роль у композиції інтер'єрів цехів, наприклад, при конвеєрній організації праці.

Сучасні тенденції у вирішенні дизайну інтер'єру виробничих

будівель безпосередньо пов'язані з технологією та конструкціями будівлі та вимогами формування комфортних умов праці. Так, наприклад, останнім часом отримав розповсюдження тип будівлі, де пішохідні, транспортні та інженерні комунікації формують головну композиційну вісь (іноді багатоярусну), а цехи розміщуються по обидва боки осі. Одночасно композиційна вісь стає зоною релаксації завдяки наявності озеленення та використання форм і матеріалів предметного середовища, відомих із традиційних рішень громадських будівель, що сприяє зменшенню напруження, викликаного виробничим середовищем. Разом із тим може бути підвищеним рівень інформаційності завдяки включенню у загальний контекст дизайну інтер'єру табло сигналізації, показників та інших засобів інформації.

Широко застосовуються прийоми корегування мікроклімату цехів, що сприяє формуванню комфортних умов праці. Для цього цілеспрямовано використовується відповідний колір, світло, озеленення і, якщо можливо, вода; створюються куточки відпочинку з компонуванням малих архітектурних форм та декоративних фонтанчиків.

Надзвичайно важливим у формуванні функціональних та естетичних якостей інтер'єрів виробничих цехів стає цілеспрямоване створення фірмового стилю з оригінальним художнім образом, що виступає його візиткою, гарантом надійності та репрезентативності у діловому світі, сприяє економічному розвитку підприємств.

Окремо слід виділити питання зон релаксації. Це такі включення у виробниче середовище функціональних зон, що призначені для відновлення психофізичного потенціалу людини, зайнятої у виробництві; вони підвищують комфортні умови праці й естетичні якості інтер'єру. Перш за все формування зон релаксації безпосередньо пов'язано з двома складовими: функціонально-технологічною і просторовою побудовою внутрішнього середовища. Функціонально-технологічний чинник зумовлює розміщення зони релаксації у виробничому середовищі чи за його межами і визначає характер його обладнання. У межах просторової побудови слід визначити розміщення зон релаксації на рівні підлоги, над підлогою, у спеціально облаштованих блоках. Обладнання зон релаксації треба обирати як засоби корегування параметрів мікроклімату, що спрямовані на покращання умов праці.

Підсумовуючи, слід зазначити, що дизайн інтер'єрів виробничих приміщень вимагає глибокого проникнення не лише в суто творчі питання,

але й у питання технології та організації праці. Типологічні структури будівель знаходяться в безпосередньому зв'язку з розміщенням обладнання і благоустрою інтер'єрів виробничих цехів. Зони релаксації у виробничих цехах виступають як засоби корегування параметрів мікроклімату, вони створюють комфортні умови для працюючих і сприяють утворенню естетично-виразного середовища (рис. 4.4.1).

Рис. 4.4.1. Інтер'єри приміщень виробничого призначення

Питання для самоконтролю

- 1. Назвіть типи функцій простору.*
- 2. Назвіть рівні сприйняття інтер'єру.*
- 3. Назвіть зони інтер'єрів громадських будинків.*
- 4. Функціональне зонування житлових приміщень.*

РОЗДІЛ 5. ОСНОВИ ЕРГОНОМІКИ ПРИ ПРОЕКТУВАННІ ІНТЕР'ЄРІВ. ЗАГАЛЬНІ ЕРГОНОМІЧНІ СХЕМИ

5.1. Зона відпочинку.

5.2. Зона сну.

5.3. Робоча зона.

Ергономіка – наукова дисципліна, яка займається вивченням взаємодії людини і всіляких предметів, які її оточують. Її метою є виявлення принципів проектування і створення елементів середовища таким чином, щоб вони були максимально комфортними і пристосованими для використання людиною. Саме тому важливою складовою дизайн-проекту повинен бути масштабований план із розташуванням меблів, обладнання і т. ін., ураховуючи ергономічні закони, саме тоді інтер'єр буде зручним, комфортним та придатним до проживання, праці, відпочинку.

Хоча ергономіка і виникла понад століття тому, витоки її можемо спостерігати ще на стадії існування первісного суспільства. Як свідчать археологічні знахідки, знаряддя праці мали зручні форми та були співрозмірні до антропометричними характеристиками людей того часу.

Термін «ергономіка» був запропонований польськими вченими у 1857 році, потім у 1920 році вже у Росії був здійснений проект створення ергономічного інституту, згодом ергономіку назвали «людською інженерією», «інженерною психологією» і т. д.

Архітектурне проектування та дизайн інтер'єрів стикається з ергономічними проблемами при розв'язанні наступних задач:

- 1) визначення співвідношення між архітектурними структурами та моделями організації простору;
- 2) розміри, форма та інші властивості простору;
- 3) організація маршрутів, траєкторій руху, які відповідають вимогам діяльності, її ефективності, охорони праці та безпеки;
- 4) відповідність діяльності людини та навколишнього середовища;
- 5) основні типи меблів, обладнання та їх конструктивні характеристики, які впливають на результати та процес діяльності;
- 6) розміщення меблів, устаткування, обладнання;

- 7) оздоблення поверхонь, якщо вони впливають на процес діяльності;
- 8) вплив t° , руху повітря, вологості, звуку, шуму, освітлення, кліматичних умов, які впливають на людину в процесі життєдіяльності.

Виникненню ергономіки сприяв розвиток таких наук, як фізіологія, гігієна, психологія. Однак механічне поєднання знань із різних наук про можливість й особливості людини з метою використання їх при проектуванні виявляється недостатнім і дуже складним на практиці. Тому, як наслідок, виникла наука «ергономіка» («ергон» – робота, «номос» – закон), яка дозволяє пристосувати техніку, знаряддя праці, місця проживання та праці до потреб та можливостей людини.

Отже, ергономіка – наука, яка вивчає різноманітні предмети, які знаходяться в безпосередньому контакті з людиною у процесі її життєдіяльності. Основна задача ергономіки – розроблення форми й оптимального розміщення предметів, які були б максимально зручними для людини при безпосередньому їх використанні. Одночасно це і наукова, і проектна дисципліна.

Загальна мета ергономіки складається з двох аспектів: дослідження та проектування зручних і комфортних умов ефективної діяльності людини і збереження здоров'я та розвитку особистості. Наприклад, ергономіка не вивчає робоче або житлове середовище, для ергономіки важливий вплив середовища на ефективність та якість діяльності людини, його працездатність, фізичне та психологічне здоров'я.

Ергономіка вивчається й застосовується не тільки у сфері будівництва, архітектури, дизайну інтер'єрів і т. ін. Вирізняють й ергономіку сільського господарства, промисловості, транспорту, воєнно-побутових приладів і т. ін. Також є окремий напрям – це ергономіка для інвалідів та людей похилого віку (рис. 5.1).

Нас цікавить ергономіка як складова дизайн-проекту певного приміщення, квартири чи будинку, тому що дуже важливо, щоб у поєднанні з гарним освітленням, із гарно оздобленими меблями та вдало вибраним кольоровим рішенням задовольнялись ергономічні вимоги, щоб житло повністю відповідало здоровому та комфортному способу життя (рис. 5.2).

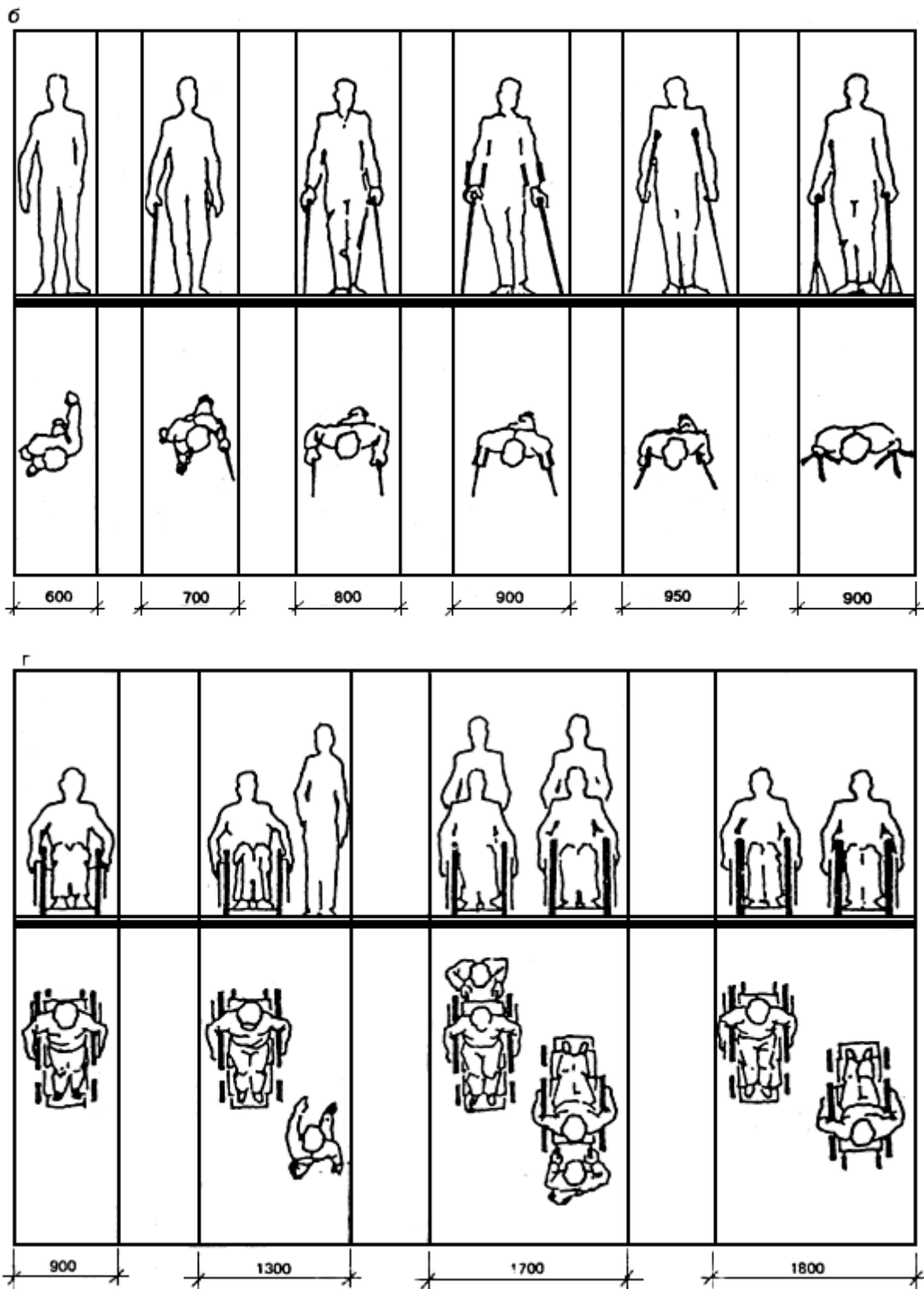

Рис. 5.1. Ергономіка для інвалідів та людей похилого віку

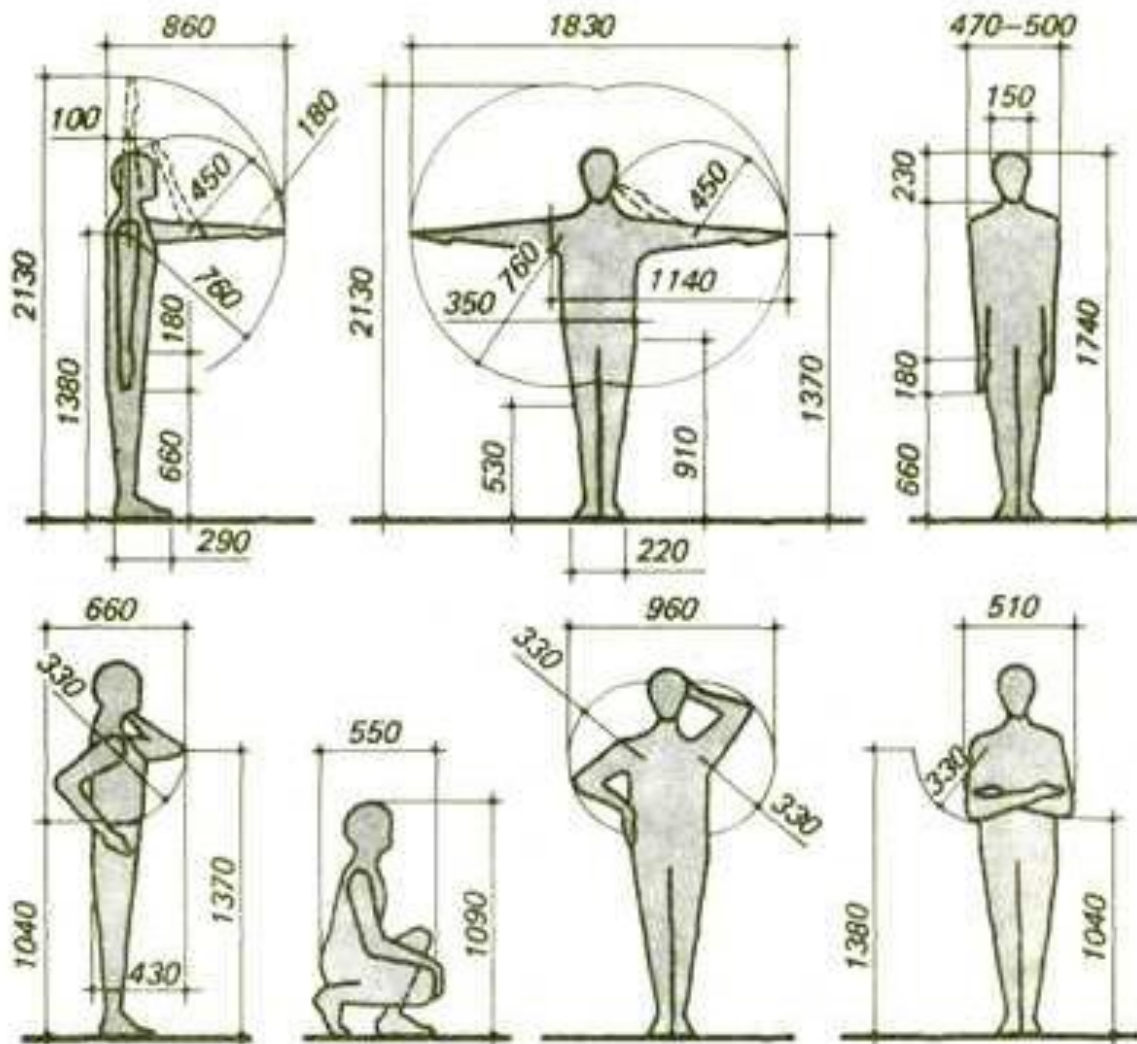

Рис. 5.2. Основні розміри людини у різних положеннях

Нормалі основних планувальних елементів житлових та громадських будівель. Метою розроблення цих нормалей є впровадження їх у типові та індивідуальне проектування і будівництво. Вони потрібні не лише на стадії проектування інтер'єрів, але й на стадії проектування житлових та громадських будівель. Розроблення цих норм проведено на основі досвіду проектування науково-дослідницьких робіт і практики експлуатації будівель. При розробленні норм ураховуються наступні вимоги й умови:

- 1) габарити людини та груп людей у різних положеннях (робота, відпочинок, їжа, сон ...) з урахуванням вікових особливостей;
- 2) функціональні та технологічні процеси, пов'язані з індивідуальними, фізіологічними та соціальними функціями людей, а також із роботою механізмів і обладнання;

- 3) санітарно-гігієнічні норми площ та об'ємів приміщень з природним і штучним освітленням, вентиляцією;
- 4) протипожежні вимоги до ширини та довжини евакуаційних шляхів (коридори, сходи, ширина дверей тощо);
- 5) вимоги до акустики та звукоізоляції.

5.1. Зона відпочинку

Меблі для відпочинку проектується з урахуванням розмірів людини. Якщо людина знаходиться у сидячому положенні, слід урахувати кут нахилу спинки, щоб не створювати дискомфорту при сидінні та вставанні. Висота чайного столика приймається, виходячи з можливостей доступу до нього без уставання з крісла або дивану, а тільки нахиляючи корпус. Це можливо тільки тоді, коли ноги сидячого розміщуються під столиком, для чого і передбачається необхідний простір під ним.

Кутові дивани слід установлювати таким чином, щоб забезпечити можливість сидячому в кутку вільно себе почувати, навіть коли поруч також сидять люди.

Телевізійний екран повинен проглядатися збоку під кутом 30° до осі, а відстань до нього залежить від розміру екрана. Якщо проектується камін, то перед ним повинен бути простір; це пов'язано з пожежною безпекою (рис. 5.1.1, 5.1.2).

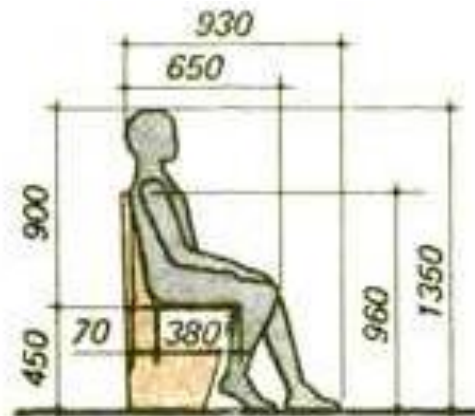

Рис. 5.1.1. Основні розміри при вирішенні ергономіки зони відпочинку

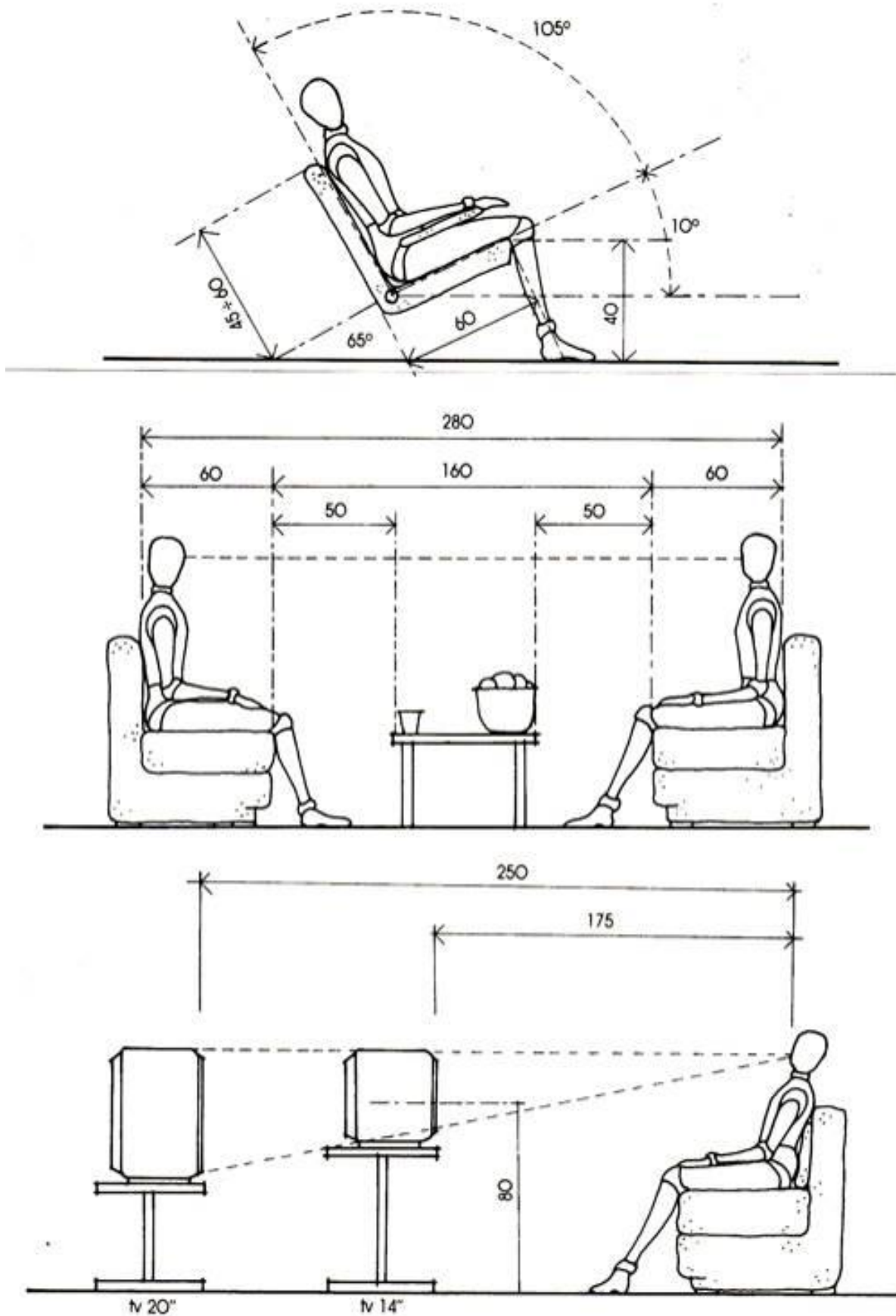

Рис. 5.1.1. Основні розміри при вирішенні ергономіки зони відпочинку (продовження)

Рис. 5.1.2 – Розміри диванів

5.2. Зона сну

Розміри ліжка для сну залежать у першу чергу від розмірів лежачої людини, але при цьому слід урахувувати, що на ліжку ми можемо і сидіти, – це забезпечується облаштуванням «узголів'я». Ширина ліжка приймається залежно від кількості відпочиваючих, висота опор повинна враховувати зручність для прибирання. Над узголів'ям не потрібно розташовувати масивні полиці (рис. 5.2.1, 5.2.2).

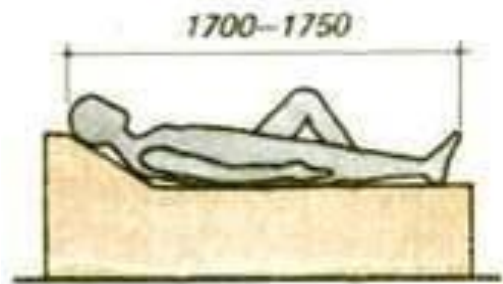

Рисунок 5.2.1. Розмір людини у лежачому положенні

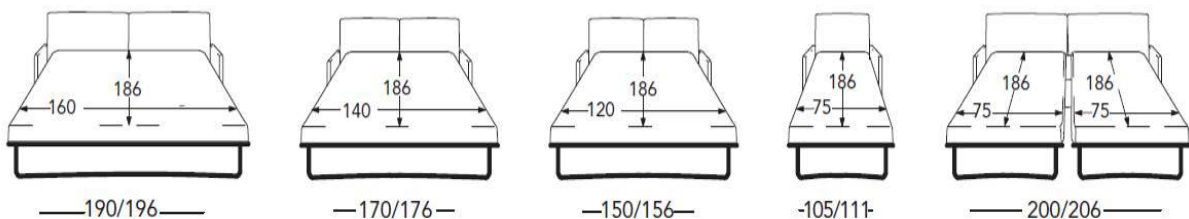

Рис. 5.2.2. Розміри ліжка

5.3. Робоча зона

При організації робочого місця слід виходити з антропометричних параметрів сидячої людини. Профіль опори стільця або крісла повинен бути максимально наближеним до профілю хребта. Висота та нахил робочої поверхні визначається видом виконуваної роботи. Розміщення ящиків і полиць під столом можливе за умови, що це не буде заважати колінам. Розміри робочої поверхні повинні бути такими, щоб на неї можна було покласти лікті, розмістити необхідні матеріали та інструменти.

Слід також урахувувати момент сідання та вставання з робочого місця. У цьому випадку поворотний стілець дає певну економію місця. Якщо в кімнаті, окрім робочого місця, є ще якісь меблі, необхідно дотримуватися розмірів транзитних зон, ширина яких складає 500 мм. Що стосується освітлення, дуже важливо враховувати правильний напрямок світлового потоку. Руки, тіло людини не повинно кидати падаючі тіні на робочі поверхні, джерело світла не повинно сліпити очі, не повинно бути занадто яскравим. Робочі місця повинні розташовуватися в безпосередньому контакті з природним освітленням, а робочі поверхні не повинні бути полірованими, аби запобігти засліплюванню очей.

Робота може виконуватись і стоячи (продавці, бармени). Розміри робочого місця у цьому випадку залежать від типу виконуваної роботи (рис. 5.3.1).

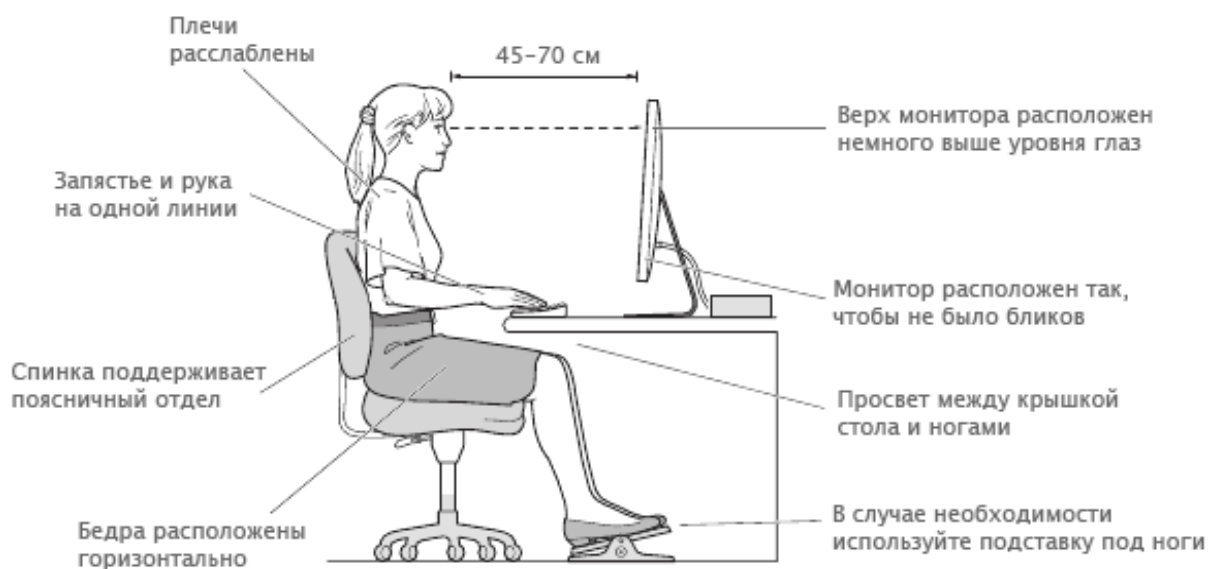

Рис. 5.3.1. Ергономіка робочої зони

Рис. 5.3.1. Эргономика рабочей зоны (продовження)

Процес користування санітарно-технічним обладнанням складається з ряду регулярних та необхідних операцій, більшість з яких мають чисто індивідуальний характер, потребують строгої ізоляції і спеціального санітарно-технічного обладнання (рис. 5.3.2 – 5.3.8).

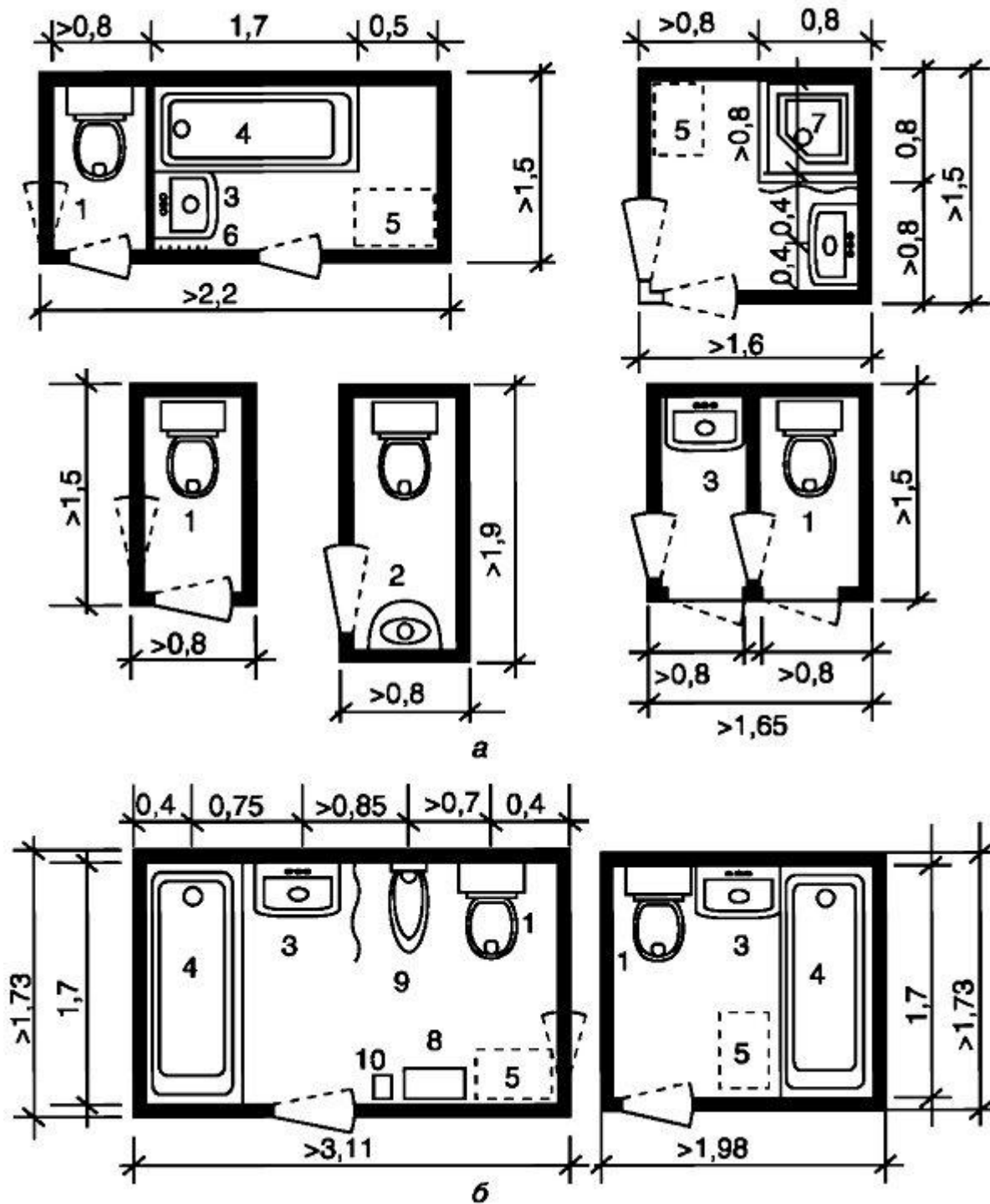

Рис. 5.3.2. Приклади розміщення санітарно-технічного обладнання у ванних кімнатах

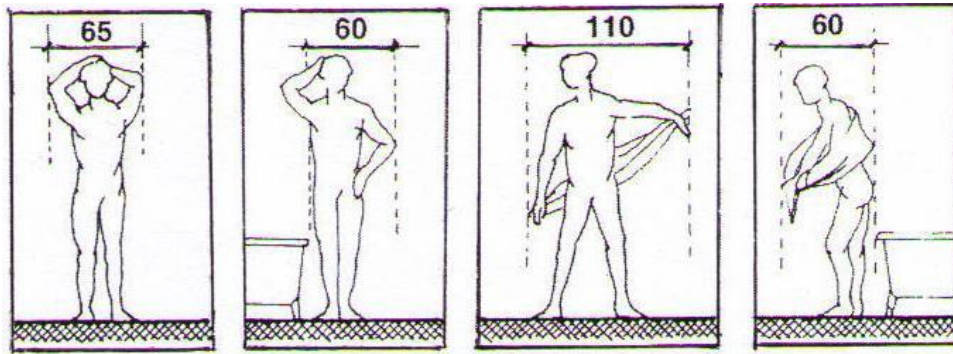

Рис. 5.3.3. Основні рухи та положення людини у ванній кімнаті

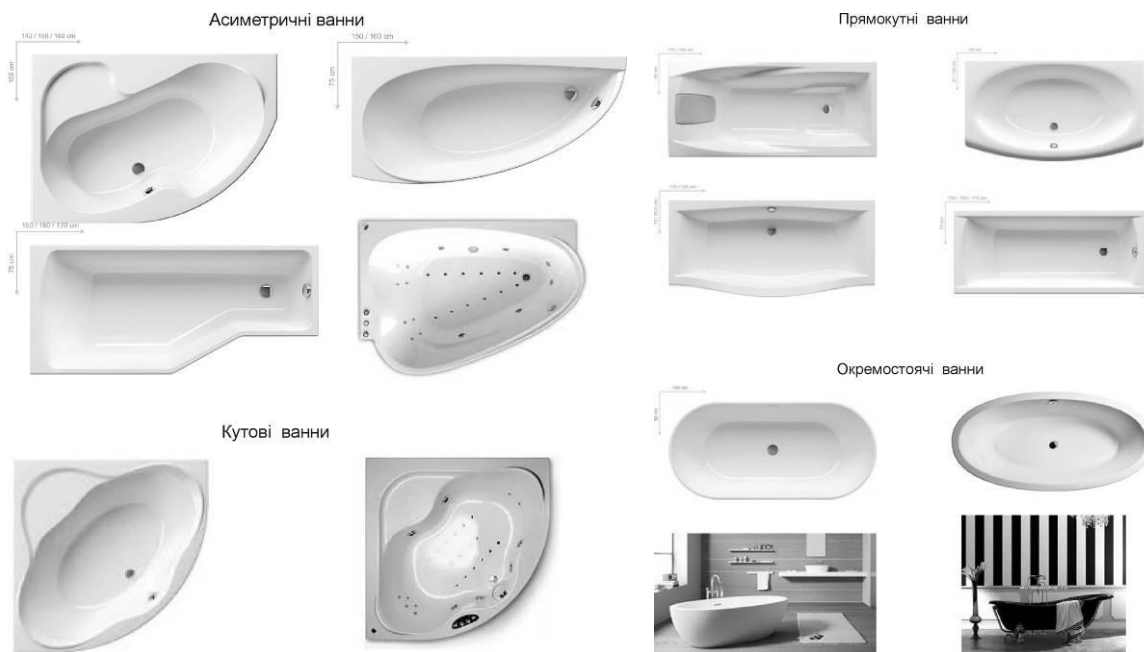

Рис. 5.3.4. Приклади ванн

Рис. 5.3.5. Приклади умивальників

Рис. 5.3.5. Приклади умивальників (продовження)

Рис. 5.3.6. Приклади душових кабінок

Рис. 5.3.7. Приклади біде й унітазів

Рис. 5.3.7. Приклади біде й унітазів (продовження)

Рис. 5.3.8. Приклади сушильників

Кухня є найбільш розповсюдженим у світі «робочим місцем». Людина, яка готує, за день проходить декілька кілометрів, а за часом 1,5 – 4 год на день. За рахунок раціонального розташування меблів та обладнання час приготування можливо скоротити на 30%.

При проектуванні кухонь потрібно також урахувати наявність таких приладів, як електрочайник, мікрохвильові печі, хлібопічки, блендери, кухонні комбайни тощо (рис. 5.3.9).

Рис. 5.3.9. Приклади мийок

Рис.. 5.3.10. Столи і стільці для прийому їжі

Рис. 5.3.11. Робочі столи та сушильники

Рис. 5.3.12. Туалетні столики

Рис. 5.3.13. Журнальні столики

Рис. 5.3.13. Журнальні столики (продовження)

Дитячі меблі (рис. 5.3.14):

- а) робочий стіл;
- б) стілець;
- в) шафи для іграшок (для різної вікової категорії – свої параметри, включаючи кількість шухляд);
- г) книжкові шафи;
- д) спортивно-ігрові пристрої.

Рис. 5.3.14. Приклади дитячих меблів

Рис. 5.3.14. Приклади дитячих меблів (продовження)

Меблі для передпокою: дзеркало, ящики для взуття – місткість залежить від кількості членів сім'ї (рис. 5.3.15).

Рис. 5.3.15. Приклади меблів для передпокою

Шафи (рис. 5.3.16):

- а) секційні;
- б) універсально-розбірні (для посуду, книжок);
- в) стелажні системи.

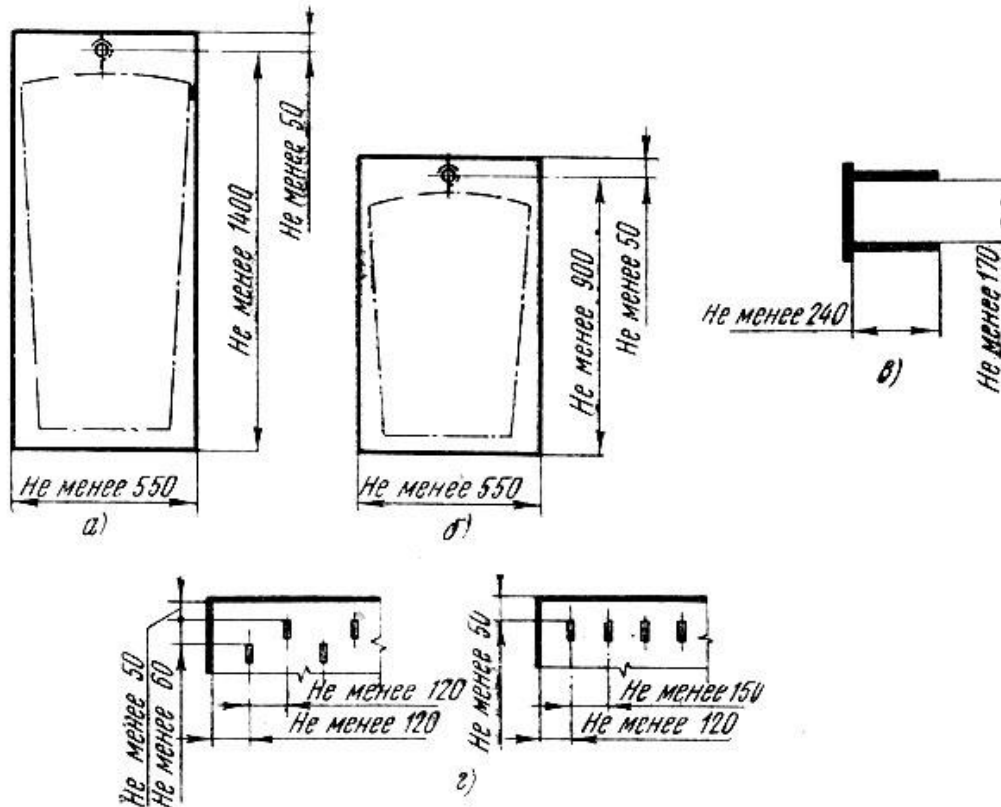

Рис. 5.3.16. Основні розміри секцій при проектуванні зон зберігання речей

Питання для самоконтролю

1. Що називають ергономікою?
2. Назвіть задачі ергономіки в архітектурному проектуванні та дизайні інтер'єрів.
3. Назвіть вимоги й умови у нормалях основних планувальних елементах житлових та громадських будівель.
4. Назвіть основні розміри при вирішенні ергономіки зони відпочинку.
5. Назвіть основні розміри при вирішенні ергономіки зони сну.
6. Назвіть основні розміри при вирішенні ергономіки робочої зони.

РОЗДІЛ 6. ПРОЕКТУВАННЯ СУЧАСНОГО ІНТЕР'ЄРУ ПРИМІЩЕНЬ

6.1. Оздоблювальні матеріали.

6.2. Матеріали, які застосовуються для оздоблення підлоги.

6.3. Матеріали, які застосовуються для оздоблення стін та стелі.

Сучасні тенденції в дизайні інтер'єру відкривають перед архітекторами та фахівцями в галузі дизайну широкий діапазон можливостей. Доступні на ринку оздоблювальні матеріали і креативний підхід до вирішення завдань дають можливість створити будь-який інтер'єр особливим та незвичним як з точки зору функціональності, так і естетики. На вирішення внутрішнього простору впливає багато чинників: загальний образ будівлі, функція, яку виконує об'єкт чи окреме приміщення, прагнення створити оригінальне оточення та предмети побуту. В арсеналі сучасного дизайнера інтер'єру чимало різноманітних технологій, які дають змогу поєднувати раніше не поєднуване. Нові винаходи в науці та техніці відображаються і в тих предметах, якими людство користується щодня. Проектантам доступний широкий спектр оздоблювальних матеріалів, які можна застосовувати навіть для найбільш новаторських вирішень: це фарби приємних відтінків, оригінальні меблі й освітлювальні прилади, а також комбінації різних натуральних та синтетичних матеріалів: металу, скла, дерева, пластику. Інформація про технологічну основу певного предмета, натуральність та екологічність матеріалу, з якого він повинен бути виготовлений, іноді є вирішальними.

Сучасне виробництво пропонує різноманітні оздоблювальні матеріали не тільки з традиційними, але і з інноваційними характеристиками: для оздоблення стін – це фарби, що створюють поверхню з металевим блиском, ефектом метеоритного каменю; декоративні штукатурки, що ідеально імітують природний камінь; різноманітні шпалери з мікро- та макропринтами тощо. Не менш різноманітними є й оздоблювальні матеріали для підлог: дерево, керамічна плитка, полімерні та килимові покриття, штучний і натуральний камінь. Чимало матеріалів для оздоблення стель: мультиколірні покриття, гіпсокартонні та касетні підвісні стелі, натяжні стелі з тканини або плівки ПВХ, підвісні системи з використанням модульних плит, рейкові стелі тощо.

Інтер'єри сучасних комерційних будівель – офісних центрів, готелів, торгових галерей, корпоративних штаб-квартир – виконують не тільки

функцію організації робочих місць, але і важливі представницькі функції. Отже, їхній дизайн – вибір кольору, текстури, меблів та обладнання – повинен відповідати тому, що у кінцевому підсумку необхідно представити відвідувачам та клієнтам. Для того і застосовуються сучасні цікаві та привабливі оздоблювальні рішення, що надають інтер'єру не тільки оригінального, небанального вигляду, але і відповідають функціональним вимогам інтенсивної експлуатації.

Для раціонального використання оздоблювальних матеріалів треба насамперед знати їх властивості, які повинні задовольняти такі вимоги:

- експлуатаційно-технічні, що визначаються фізико-хімічними і механічними властивостями матеріалів; їхня довговічність, міцність тощо;
- фізіологічні, що стосуються таких властивостей, як звукоізоляція, низька теплопровідність, можливість дезінфекції, легке очищення поверхні, нетоксичність;
- естетичні – художньо-декоративні властивості поверхні, колірні характеристики, фактура, текстура та ін.;
- будівельно-технологічні – збірність, модульність та уніфікація;
- економічні – оптимальна вартість, швидкість виготовлення і застосування, можливість ремонту та заміни.

6.1. Оздоблювальні матеріали

Для підлоги:

а) керамічні кахлі (керамограніт) (рис. 6.1.1); мозаїка (скляна, керамічна, натуральний камінь) (рис. 6.1.2);

Рис. 6.1.1. Приклади підлоги з керамічних кахлів (керамограніт)

Рис. 6.1.1. Приклади підлоги з керамічних кахлів (керамограніт) (продовження)

Рис. 6.1.1. Приклади підлоги з керамічних кахлів (керамограніту) (продовження)

Рис. 6.1.2. Приклади підлоги з керамічних кахлів – «мозаїка»

б) дерев'яні:

– паркетна дошка (рис. 6.1.3):

Рис. 6.1.3. Приклади підлоги з паркетної дошки

– модульний паркет (рис. 6.1.4):

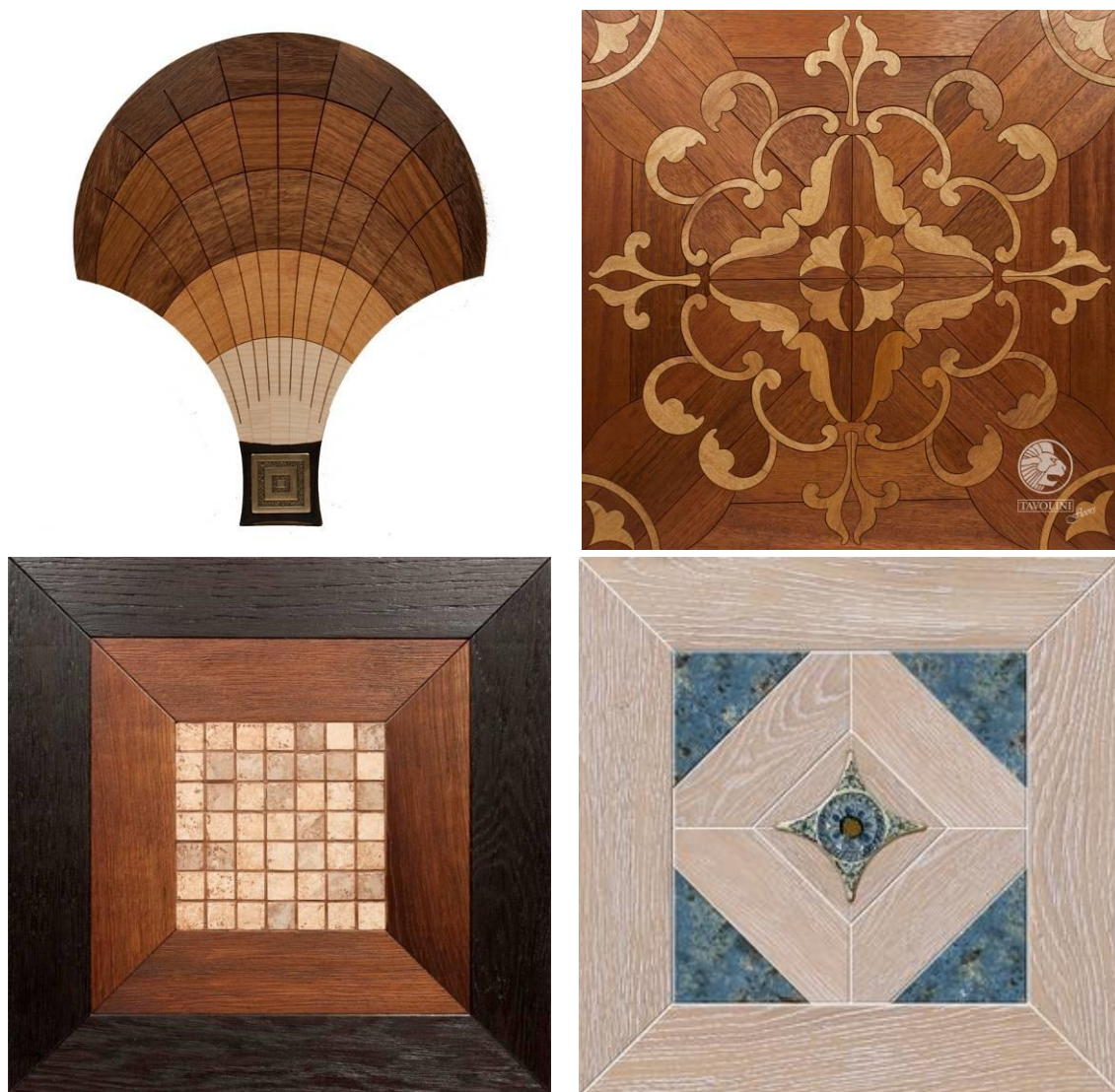

Рис. 6.1.4. Приклади підлоги з модульного паркету

– художній паркет (рис. 6.1.5):

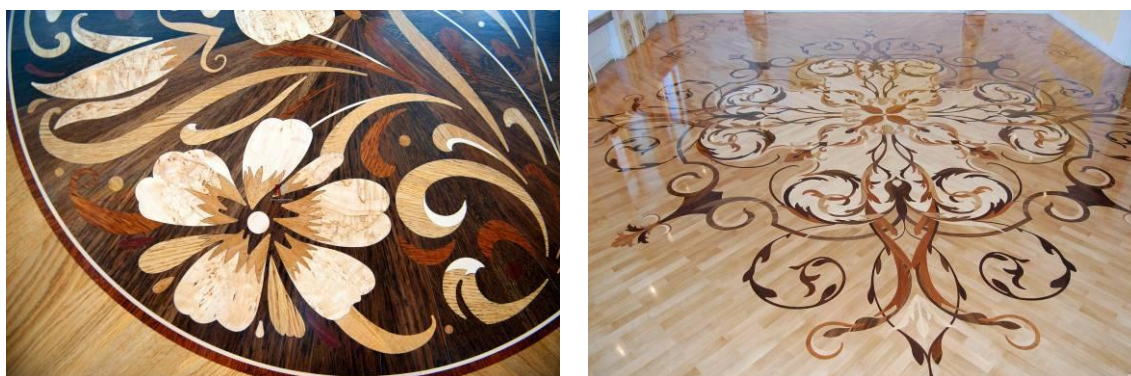

Рис. 6.1.5. Приклади художнього паркету

– ламінована дошка (рис. 6.1.6):

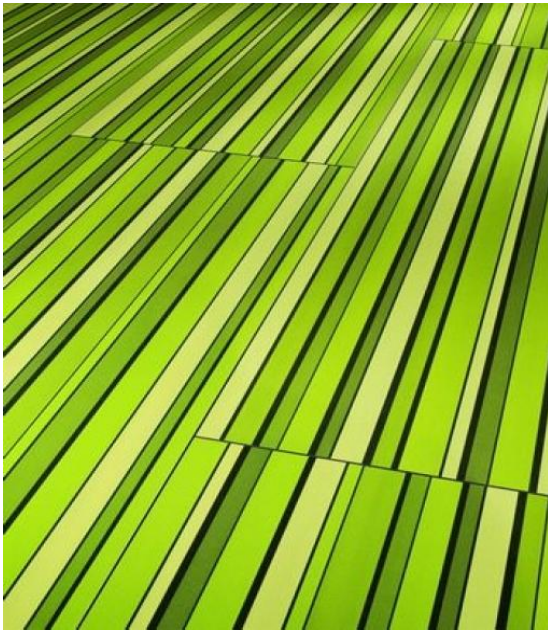

Рис. 6.1.6. Приклади підлоги з ламінованої дошки

в) натуральний камінь (рис. 6.1.7):

Рис. 6.1.7. Приклади підлоги з натурального каменю

г) наливні підлоги (рис. 6.1.8):

Рис. 6.1.8. Приклади наливної підлоги

д) шкіряна підлога (рис. 6.1.9):

Рис. 6.1.9. Приклади шкіряної підлоги

е) коркова підлога (рис. 6.1.10):

Рис. 6.1.10. Приклади коркової підлоги

ж) ковролінова підлога (рис. 6.1.11):

Рис. 6.1.11. Приклади ковролінової підлоги

з) лінолеум (комерційні покриття) (рис. 6.1.12.):

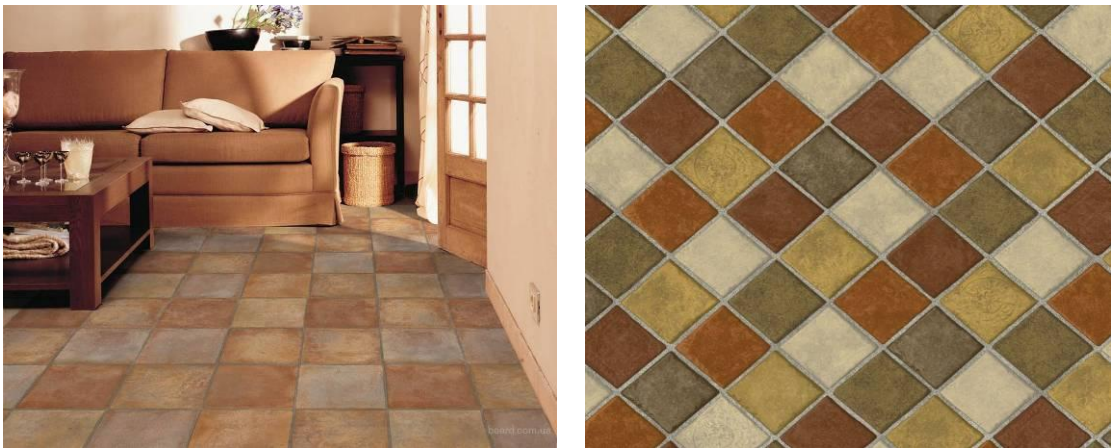

Рис. 6.1.12. Приклади підлоги з лінолеуму

Для стін:

а) шпалери (рис. 6.1.13):

- за складом: вінілові, флізелінові, паперові, текстильні, картонові (лінкруст), натуральні;
- за зовнішнім виглядом: дитячі, геометричні, рослинні, фотошпалери (фрески, розписи);

Рис. 6.1.13. Приклади шпалер

б) декоративне тинькування (рис. 6.1.14):

- травертіно;
- гротто;
- оточенто;

Рис. 6.1.14. Приклади декоративного тинькування

Рис. 6.1.14. Приклади декоративного тинькування (продовження)

в) фарби (рис. 6.1.15):

- на водній основі;
- олійні, полівінілацетатні, акрилові;

Рис. 6.1.15. Приклади фарбування стін

г) натуральні камені (рис. 6.1.16):

- мрамур;
- онікс;
- граніт;
- вапняк;
- травертин;

Рис. 6.1.16. Приклади оздоблення стін натуральним каменем

д) керамічні кахлі (рис. 6.1.17):

Рис. 6.1.17. Приклади оздоблення стін керамічними кахлями

Рис. 6.1.17. Приклади застосування керамічних кахлів

е) коркові покриття (рис. 6.1.18):

Рис. 6.1.18. Приклади оздоблення стін корковим шпоном

ж) фанерні, дерев'яні, 3D-панелі (рис. 6.1.19):

Рис. 6.1.19. Оздоблення стін фанерними та 3D-панелями

Рис. 6.1.19. Приклади оздоблення стін фанерними і дерев'яними елементами (продовження)

Стеля:

- фарбування;
- тинькування;
- натяжні стелі (плівка, тканина) (рис. 6.1.20, 6.1.21);
- дерево;
- шпалери.

Рис. 6.1.20. Приклади натяжних стель (плівка)

Рис. 6.1.21. Приклади натяжних стель (тканина)

Сучасні тенденції в дизайні інтер'єру відкривають перед архітекторами широкий діапазон можливостей. Доступні на ринку оздоблювальні матеріали та грамотний підхід до їх використання дають можливість створити будь-який інтер'єр особливим, незвичайним, як з погляду функціональності, так і з погляду естетики. Архітектор повинен повністю володіти ситуацією у плані технічних характеристик певних матеріалів та їх доцільності використання в тому чи іншому приміщенні.

Наприклад, у приміщеннях, де відбуваються вологі процеси (ванни, кухні, басейни і т. ін.) повинні застосовуватись вологостійкі та легкі у прибиранні матеріали.

Коли ми говоримо про інтер'єри комерційних будівель – офісні центри, готелі, торгові центри, то оздоблювальні матеріали повинні мати певні технічні характеристики, особливо підлога – це твердість матеріалу, стійкість до стирання, вогнестійкість, морозостійкість, щоб усе це відповідало функціональним вимогам інтенсивної експлуатації.

Дитячі приміщення – повинні бути максимально екологічними та радісними.

6.2. Матеріали, які застосовуються для оздоблення підлоги:

1. Натуральний (природний) камінь (граніт, мармур).

2. Керамограніт – відносно новий матеріал, у якого дуже гарні експлуатаційні характеристики, якому не страшні механічні та хімічні пошкодження, який довговічний і володіє великою естетичною палітрою, який імітує натуральний камінь, але при цьому значно дешевий. Керамограніт був винайдений в Італії у 70-х роках ХХ ст. До його складу входила біла та червона глина, кераміка та фаянс, а також кам'яна (гранітна) крихта й окисли металів. Ця суміш під впливом високого тиску та t° перетворюється в єдину масу, з якої формуються плити різних розмірів – від 30 x 30 до 600 x 1200 мм. Такі винаходи звісно економлять природні ресурси. Поле для застосування його достатньо велике – від виробничих цехів до аеропортів та ванних кімнат.

Властивості:

- висока твердість;
- висока стійкість до стирання;
- вологостійкість;
- морозостійкість (до -50°C);
- стійкість до впливу кислот;
- вогнестійкість;
- стійкість кольору;
- екологічність;
- низька електропровідність;
- легкість у догляді.

3. Коркове покриття – це натуральний матеріал, який виготовляється з кори коркового дубу, який зростає переважно в Італії, Іспанії та деяких країнах Північної Африки.

4. Лінолеум – це штучно створений рулонний, щільний, гнучкий, водостійкий матеріал. Ще з ХVІІ ст., коли ліноліум почав застосовуватись у будівництві, він був достатньо екологічним матеріалом, адже виготовлявся на тканинній основі, на яку в гарячому вигляді наносилась маса з каружевих смол, бджолиного воску, льняного масла та фарбників, а вже згодом, у зв'язку з дефіцитом сировини, уже у ХХ ст. людство перейшло на полівінілхлоридну основу. Саме у ССРСР були найбільші фабрики Європи з виробництва лінолеуму (Одеса, Рига).

5. Наливні підлоги – назва пішла від технології виробництва цього матеріалу. На підготовлену поверхню методом проливу або за допомогою валика наносять рідкий синтетичний розчин, який після застигання утворює механічно та абразивно стійку підлогу. Таке покриття не має

стиків, має абсолютні гідроізоляційні характеристики. За зовнішнім виглядом можуть бути матовими, глянцевиими, з різнокольоровими вкрапленнями, розводами, з 3D-ефектом, коли під останній прозорий шар розчину кладуть роздруковану картинку.

6. Дерев'яні підлоги (натуральна деревина, паркет, паркетна дошка, художній паркет, модульний паркет. Склад паркетної дошки (рис. 6.2.1):

- 1 – лакове покриття – від 3 до 7 шарів;
- 2 – деревина гарної якості;
- 3 – три прошарки деревини, склеєних між собою;
- 4 – замки та фаски.

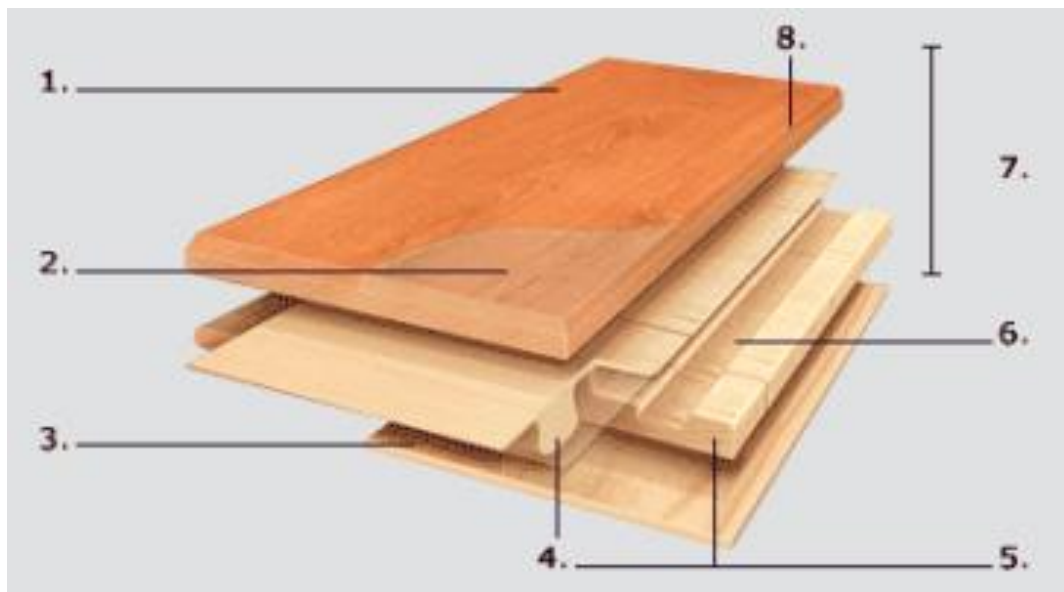

Рис. 6.2.1. Склад паркетної дошки

Тришарове з'єднання деревини надає їй стабільності, запобігає деформаціям, зокрема погнутості, покрученості, ввігнутості тощо.

7. Ламінована підлога – дуже універсальне покриття, яке можна використовувати у будь-яких приміщеннях – вітальні, дитячій, і навіть у ванній кімнаті (рис. 6.2.2).

Склад:

- 1) верхній захисний шар – це високоміцна плівка з акрилових смол, яка ламінує попередній прошарок, звідси назва;
- 2) папір, який імітує дерев'яну структуру або створює певний візерунок;

- 3) прошарок плівки, який забезпечує вологостійкість виробу;
- 4) ДСП – дерев'яна стружкова плита (на основі формальдегіду);
- 5) волого-захисний шар паперу. Товщина такого матеріалу складає від 6 до 12 мм.

Рис. 6.2.2. Ламінована підлога

Порівняно з паркетною дошкою ламінована має нижчу ціну та великий вибір декоративного покриття.

8. Шкіряні покриття.

9. Коврові покриття.

6.3. Матеріали, які застосовуються для оздоблення стін та стелі

Шпалери – найтрадиційніший і часто використовуваний матеріал.

Розрізняють звичайні або водостійкі, гладкі або з рельєфним малюнком, одноколірні або з візерунком, фотошпалери. За складом вони різняться:

- паперові – екологічні, але не довговічні;
- вінілові – папір + верхній захисний шар вінілу;
- текстильні – екологічний папір + ниткове полотно (льон, бавовна);
- лінкрустові – екологічні;
- флізелінові – верхній захисний шар – флізелін.

Як ми бачимо, усі види складаються з паперової основи + певний

захисний шар.

Види шпалер: класифікація і характеристики

Що ми знаємо про шпалери? Та практично нічого, якщо не брати до уваги той факт, що одного дня, вибравши для своєї кімнати шпалери, ми з ними так і живемо довгі роки, підживлюємося від них енергією і взагалі піднімаємо життєвий тонус. Адже правда – коли ми лягаємо спати або прокидаємося вранці, наші очі передусім упираються в наші шпалери. Тому вибирати їх потрібно з урахуванням усіх чинників, щоб потім не жалкувати усе життя, бо невідомо, коли у вас знову з'являться гроші на ремонт.

Річ у тому, що шпалери – це найтрадиційніший і всім давно відомий оздоблювальний матеріал. Це рулонний матеріал, як правило, на паперовій основі (але в деяких випадках і без неї), який кріпиться до поверхні стін за допомогою клею. Різноманітність видів і за технічними, і за декоративними характеристиками шпалер дуже велика. Це, а також простота і швидкість виконання оздоблювальних робіт, пояснює їх використання у створенні інтер'єрів.

Класифікація шпалер за водостійкістю:

- шпалери звичайні – такі види не витримують дію води, використовують тільки сухе протирання окремих забруднених місць ганчіркою або оброблення пілососом;
- шпалери водостійкі – витримують протирання слабко забруднених місць вологою губкою або м'якою ганчіркою без застосування миючих засобів;
- шпалери, що миються, – витримують водне чищення з додаванням миючих засобів;
- шпалери високостійкі – вінілові – витримують усі вищеописані способи очищення.

За видом поверхні:

- шпалери гладкі;
- шпалери з рельєфним малюнком, що наносяться на поверхню в процесі виробництва;
- шпалери з неглибоко видавленим малюнком;
- шпалери багат шарові з глибоко видавленим малюнком.

За щільністю:

- шпалери легкі;
- шпалери важкі (при щільності менше 110 г/м²; за наявності

нерівностей на основі з'являються значні труднощі у наклеюванні смуг при використанні таких шпалер; більш щільні шпалери позитивно впливають на мікроклімат у приміщенні).

Залежно від малюнка:

- шпалери гладкі одноколірні;
- шпалери візерунчасті (без малюнка, що повторюється, вимагає підгонки сусідніх смуг при наклеюванні).

У середньому шпалери вітчизняного виробництва витримують 4 – 5 років. Але це тільки за умови, що власники приміщень дотримуються усіх норм експлуатації. По-перше, норми світлостійкості, яка має бути не менше ніж 6 годин за восьмиградусною «блакитною» шкалою. Тому власники повинні дбати про правильне розміщення меблів, щоб шпалери в повному обсязі освітлювались денним світлом. Там, де на шпалери світло не потрапляє, вони швидко псуються і вицвітають. По-друге, норма паропровідності, яка має бути не менше ніж 100 г/м² на добу. Недотримання цієї норми негативно впливає на мікроклімат приміщення.

Загальні вимоги до окремих партій шпалер передбачають:

- перевірку середньої щільності зважуванням трьох зразків розміром 10 x 10 см із точністю до 0,01 г;
- перевірку паропровідності – у грамах на одиницю поверхні і часу;
- перевірку стійкості до вологого протирання методом тестового протирання зразка шпалер вологим тампоном, обтягнутим фланеллю і пригруженним масою 100 г; при 10 переміщеннях на відстань 100 мм кожен тампон не повинен забруднюватися, а поверхня зразків не повинна мати ушкоджень;
- визначення стійкості до промивання методом, аналогічним попередньому, але тампон змочують водою з додаванням миючих речовин (після 50 переміщень тампон не повинен забруднюватися, а поверхня зразків не повинна пошкодитися).

Паперові шпалери

Зрозуміло, найулюбленішими і найбільш використовуваними, як і раніше, залишаються паперові шпалери. Пояснюється це в першу чергу їх економічністю і простотою технології монтажу. Крім того, вони екологічні, дозволяють стінам «дихати», їх можна використовувати для оздоблення практично будь-якого житла із низькою забрудненістю і вологістю повітря. А властива їм відносна недовговічність (лише деякі імпорتنі зразки розраховані на термін експлуатації 5 – 10 років) цілком

компенсуються невисокою ціною. Паперові шпалери трохи знижують теплопровідність стін і підвищують звукопоглинання. Істотними недоліками паперових шпалер є мала міцність, особливо це проявляється в процесі обклеювання, неможливість застосування у вологих приміщеннях, що вимагають обробки стін миючими засобами.

З естетичної точки зору сучасні паперові шпалери своїм розмаїттям забарвлень і структур можуть задовольнити навіть найбільш вишуканий смак. Випускаються гладкі і рельєфні шпалери, з малюнком і без нього, і навіть призначені для подальшого фарбування і просочення водовідштовхувальними засобами. Цікавий декоративний ефект мають паперові шпалери із структурною поверхнею. Це можуть бути дуплексні тиснення шпалери, які складаються з двох сполучених між собою полотен паперу, тиснених ще у вологому стані. А можуть бути грубоволокнисті шпалери, що також складаються з двох паперових шарів, між якими міститься шар деревної стружки. З подібних матеріалів найбільш популярні німецькі деревоволокнисті шпалери *Vauhfaser*, а з тиснених – шпалери *Novaboss*, що здобули добру славу і у виробників, і у дизайнерів, і в оздоблювальників. Обидва продукти екологічні, не змінюють своєї структури при наклеюванні на стіни, приховують дрібні дефекти стін, витримують до 15 циклів фарбування.

Завдяки рівномірно структурованій поверхні таких шпалер обклеєна стіна має красивий зовнішній вигляд, який досягається не за допомогою орнаментів, а в результаті своєрідного світлопереломлювання, котре оживляє усю обклеєну поверхню. На таких структурованих однотонно забарвлених поверхнях виграшно виглядають предмети інтер'єру, картини, портьєри, штори тощо.

Вінілові шпалери

Останнім часом разом із традиційними паперовими шпалерами великою популярністю користуються вінілові шпалери, які з'явилися порівняно недавно. Ці шпалери формуються з двох шарів – нижній шар паперу (або тканини) покривається шаром полівінілу, а потім на цю поверхню наноситься малюнок або тиснення. Спінені шпалери, у яких верхній шар вінілу в результаті термічної обробки набув додаткової структури, щільніші і добре прикрашають поверхні стін.

Інший різновид вінілових шпалер – шовкографічні – мають у верхньому шарі вініла шовкові нитки. Найчастіше цей тип шпалер буває темнозабарвленим, гладким або рельєфним. Цю групу матеріалів об'єднує

підвищена декоративність, стійкість до світлової дії. Значні міцність, еластичність і водонепроникність верхнього шару дозволяють використовувати вінілові шпалери для обклеювання приміщень, що вимагають частого вологого прибирання із застосуванням миючих засобів, тобто їх використовують для обклеювання кухонь, ванних кімнат, передпокоїв, холів.

Працювати з вініловими шпалерами, звичайно, поки складно. Завдяки своїй значній товщині вінілові шпалери, що мають вологостійкий вініловий шар, перешкоджають пропусканню зайвої вологи. Крім того, вони мають великий коефіцієнт лінійного розтягування, при нанесенні клею сильно розтягуються, а при висиханні стискаються. У результаті цього шви між полотнищами шпалер можуть розійтися. Вінілові шпалери також дуже погано переносять перепади температур і вологості. Тому наклеювання таких шпалер здійснюється при зачинених вікнах, аби запобігти швидкому висиханню.

Але вінілові шпалери, мабуть, найцікавіший із декоративної точки зору різновид шпалер. Технологія виготовлення вінілових шпалер дозволяє створювати таке різноманіття варіантів покриття, що цей матеріал по праву можна вважати багатоліким.

Текстильні шпалери

Текстильні шпалери є паперовим полотном, що ламінується нитками з натуральних або змішаних волокон, або натуральною тканиною. Технологія їх виробництва складається з декількох процесів:

- формування текстильного полотна; для цього використовуються різні види пряжі або ниток, що складаються з натуральних (льон, бавовна) або змішаних волокон. Нитяне полотно може формуватися з різною кількістю ниток залежно від їх товщини і щільності укладання. Число ниток складає від 25 до 150 на 10 см ширини паперового полотна;

- формування шпалерного полотна; процес складається з нанесення клею на паперову основу і пресування її з нитяним полотном;

- процес сушки, що полягає в проходженні паперового полотна, котре ламінується нитками, через 5 – 6 сушарних камер з інфрачервоним випромінюванням. Результатом процесу сушки є остаточно сформований рулон шпалер завдовжки до 1000 м;

- різання й упаковка – це завершальна стадія, на якій великий рулон розрізається на стандартні розміри завдовжки 10,05 м або іншої довжини, за бажанням замовника.

Такі шпалери можуть випускатися різної ширини – від 53 до 80 см.

Текстильні шпалери мають підвищені теплоізоляційні і шумопоглинаючі властивості, підвищену світлостійкість, – це екологічно чиста продукція. Ці шпалери відносяться до групи важкозаймистих матеріалів, а матеріали, що містять льняні волокна, мають бактерицидні властивості. Нині шпалери випускаються на основі бавовняних, віскозних і льняних ниток, а також ниток, що містять і натуральні, і штучні волокна водночас. Використання різних ниток дозволяє забезпечити будь-яку колірну гамму і таким чином задовольнити найвибагливіші вимоги покупців і сучасного дизайну. Випускаються також текстильні шпалери на синтетичній основі, якими є текстильне полотно, наклеєне на поролон.

Лінкрусти

Різновидом цінних видів шпалер є лінкруст. Він має паперову основу, але на відміну від звичайних шпалер покривається тонким шаром маси, що складається з лоноксинової, хлорвінілової та інших мастик із деревиною, борошном або іншими наповнювачами. Еластична маса дозволяє витискувати різноманітні візерунки й орнаменти. Ці шпалери мають тривалий термін служби, можуть забарвлюватися олійними фарбами та дозволяють легко підтримувати чистоту поверхні стін, порівняно зі звичайними шпалерами.

Коркові шпалери

Цей різновид шпалер виготовляється на основі кори коркового дуба. Готуються вони гарячим пресуванням при $t = 360 - 400^{\circ}\text{C}$. Із корка при цьому виділяються речовини, що клеються. Таким чином, корок неначе сам себе клеїть. Коркові шпалери мають антибактеріальні властивості.

Шпалери на основі деревного шпону

Нанесений на спеціальний щільний папір шпон із цінних порід деревини (завтовшки $\sim 0,1\text{мм}$) продається у вигляді полотна шириною 50 – 70 см або листами розміром 50 – 70 см. Такі шпалери створюють відчуття тепла і, по суті, не такі дорогі, як відповідна обшивка дерев'яними панелями. Натуральні «фанерні» шпалери не слід плутати з пластиковими шпалерами «під дерево».

Фотошпалери

Фотошпалери виготовляються на паперовій основі з кольоровим фотозображенням. Це поширений вид шпалер, що має створювати певний настрій. Вони користуються популярністю тому, що вони недорогі і при цьому дозволяють отримати масу задоволень при спогляданні зображення ландшафту. У цьому сенсі такі шпалери можна порівняти із старими гобеленами, що зображають, наприклад, оленя біля гірського озера, біля

річки і так далі.

Декоративне тинькування – цей матеріал дуже пластичний, універсальний, неповторний, наноситься швидко, не вицвітає на сонці, екологічний. Основу його складають дрібні фракції каменю, вапняку, граніту, кварциту, а також целюлозних та бавовняних волокон. Матеріал має вигляд пасти, який при нанесенні може імітувати різні поверхні, камінь, шкіру, барельєфи. Це матеріал, який дихає. Колірні сполучення необмежені за рахунок додавання пігментів, барвників.

Кахлі (мозаїки, керамограніти, порцелянові).

Панелі (фанерні, дерев'яні, 3D).

Фарби

Залежно від орієнтації приміщень вибирається колористична гама. «Теплу» гаму кольорів використовують у кімнатах та приміщеннях, які не виходять на сонячну сторону, тобто північну. «Холодну» гаму – навпаки, коли приміщення виходять на сонячну сторону. Але при виборі кольору потрібно враховувати не тільки орієнтацію по сторонах світу, а й рівень реальної освітленості. Адже навіть при південній орієнтації освітленість може знижуватись за рахунок затіненості деревом або будинком, розташованим неподалік.

Для оздоблення стелі можливе використання майже усіх вищеперерахованих матеріалів із додаванням натяжних.

Отже, як бачимо, арсенал оздоблювальних матеріалів достатньо великий. І задача дизайнера полягає у використанні їх за призначенням. Дизайнер повинен знати їх технічні характеристики і доцільність використання у тій чи іншій ситуації. Ми не можемо розглядати і застосовувати матеріали окремо, самі по собі. Вони обов'язково повинні бути в контексті з обладнанням, предметами мистецтва тощо. Адже в одному випадку це – акцент, а в іншому – тло для картини, скульптури і т. ін. Не слід забувати про освітлення, штучне або природне, адже від цього також залежить і колорит, і виявлення фактурних характеристик, і декоративна пластика. Необхідно забезпечити їх безконфліктне існування, яке б створило цілісне комфортне середовище.

Питання для самоконтролю

- 1. Назвіть основні вимоги до оздоблювальних матеріалів.*
- 2. Назвіть оздоблювальні матеріали для підлоги.*
- 3. Назвіть оздоблювальні матеріали для стін.*
- 4. Назвіть оздоблювальні матеріали для стелі.*

РОЗДІЛ 7. ХАРАКТЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОГО ФОРМУВАННЯ ІНТЕР'ЄРІВ У РІЗНИХ КРАЇНАХ СВІТУ

Історія сучасної архітектури, а разом із тим і розвиток інтер'єрів різних країн та континентів, вказує нам на певні відмінності. Як відомо, сучасні концепції зароджувались у різних місцях та швидко розповсюджувались по світу. Там вони знаходили або теплі відгуки та приймалися, використовувались і створювали певний стимул для створення нових ідей, або не приймалися узагалі.

Кінець XIX ст. у країнах Європи відзначився корінним переходом до нової архітектури – це насамперед перехід до іншого методу просторового формоутворення та стилістичної організації декору. В поняття функції почали входити умови оптимального психологічного клімату для повноцінної життєдіяльності людини.

Архітектура перетворилася з контексту «архітектура для архітектури» в «архітектуру як специфічне комплексне середовище, не тільки створене людиною, а й середовище, яке формує людину як особистість».

Першим у цьому аспекті став стиль модерн, якому притаманні два види декору:

- 1) «функціональний» – декорування конструкцій, вікон, дверей, отворів;
- 2) образотворчий, графічний – прикрашання поверхні стін, підлоги і т. ін.

Для нього характерне заперечення чіткої геометризованої форми, розширення кольорової гами. Але модерн не розв'язував соціальних задач масового будівництва у загальному розумінні.

Стиль – це форма художнього самовизначення епохи, регіону, нації, соціальної або творчої групи чи окремої особистості.

Стиль – це єдність художнього напрямку, гармонійна сукупність його рис. Стиль рідко зустрічається у чистому вигляді, завжди додається щось нове.

Історичні стилі – романський, готичний, ренесанс, бароко, рококо, класицизм, еkleктика, модерн, ар-деко, конструктивізм, ар-нуво (стиль зірок).

Регіональні стилі – англійський, африканський, східний,

скандинавський, японський, індійський.

Сучасні стилі – мінімалізм (велика лаконічність форм); конструктивізм; техно; хай-тек; кантрі (сільський стиль); авангард; екологічний; ф'южн; арт; поп-арт; вінтаж; гламур; урбанізм; лофт; кітч (насмішка над попередніми досягненнями, певний несмак, поєднання непоєднуваного); фен-шуй.

Арт-стиль – богемний артистичний інтер'єр, який «передбачає» при своєму створенні наявність художньої інституції, а також «арт-об'єктів».

Непересічні ексцентричні рішення виходять за рамки загальноприйнятих композицій. Сьогодні артистичний інтер'єр – спосіб самовираження не тільки людей творчих професій, а й людей із широким світоглядом, які цікавляться мистецтвом та знайомі з культурою й історією різних країн.

Однією з якостей арт-стиля є чуттєвий підхід до формування середовища; важливо не походження або колір, матеріал, стиль, ціна речі, а тільки особливе ставлення до того чи іншого предмета інтер'єру. Дозволено поєднувати класичні та сучасні меблі, речі дешеві й коштовні, витвори мистецтва різних стилів та епох. Інтер'єр у стилі «арт» неможливо уявити собі без мольбертів, рам, арт-об'єктів, живописних деталей. Часто зустрічається прийом, коли самі по собі меблі є витвором мистецтва, які створені на замовлення в одному екземплярі (рис. 7.1).

Рис. 7.1. Приклади інтер'єрів у арт-стилі

Рис. 7.1. Приклади інтер'єрів у арт-стилі (продовження)

Екологічний стиль – дуже актуальний напрям у проектуванні інтер'єрів, свого роду спосіб повернення людини до витоків, створення і відображення природної краси природи у своєму житловому середовищі.

Про екологічний стиль заговорили саме тоді, коли на планеті почалися глобальні проблеми з екологією і люди зрозуміли, що є багато краси у кольорі чистої води, дерев, каміння. Дизайн, створений самою природою, дуже вишуканий. Лінійна графічність спилу деревини, химерний малюнок натурального каменю, фактура глини, – усе це створює безліч форм та багатство відтінків природної палітри й є основною ознакою цього стилю – відверто натуральні матеріали, натуральні відтінки землі, прості меблі з необробленої деревини, плетені та керамічні деталі, льняний текстиль тощо. Це дуже правдивий стиль, де все виглядає таким, яким є насправді, а такі речі, як побутова техніка, ніскільки не заважають.

Інтер'єр в екологічному стилі – завжди дещо більше, аніж просто естетичний простір, це життєва позиція, тобто поважне ставлення до природних ресурсів, відповідальність за навколишнє середовище, прагнення до раціональної організації власного побуту (рис. 7.2.).

Рис. 7.2. Приклади інтер'єрів в екологічному стилі

Вінтажний стиль – (від франц. Vintage – вино багаторічної витримки) – це стиль декорування інтер'єрів, головною ознакою якого є наявність старих (інколи навіть антикварних) предметів, вік котрих становить не менш ніж 20 – 30 років.

Головне досягнення такого стилю – повернення до життя речей з історією, а власники таких інтер'єрів є певними колекціонерами, які завжди у пошуку всілякої старовини в антикварних лавках та на блошиних ринках. Вінтаж створює душевну атмосферу з певною ностальгією за минулим. Основними матеріалами вінтажного інтер'єру є такі, що красиво старіють. Це такі, як дерево, кераміка, кований метал, латунь, натуральні

тканини, домоткані ковдри тощо. Основні предмети – комод з ящиками, скриньки, буфет для посуду, круглий обідній стіл, торшер з абажуром, грамофон і т. ін. Як аксесуари – фарфорові статуетки, старі книги, в'язані занавіски.

Кольорова гама – як природні відтінки натуральних матеріалів, так і яскраві кольори: червоний, зелений, синій, як правило приглушені.

Вінтажні інтер'єри сьогодні запропоновані двома напрямками: інтер'єри 20-, 30-, 40-річної давнини, які склалися історично, та нові, в яких відтворений дух певної епохи (рис. 7.3.).

Рис. 7.3. Приклади інтер'єрів у вінтажному стилі

Урбанізм – термін «урбанізм» походить від лат. urbanus, що означає міський. З'явився у 1920-і роки з напрямку конструктивізм та ввібрав у себе міські течії інтер'єру другої половини ХХ століття (хай-тек, лофт, мінімалізм).

Основа інтер'єру у стилі урбан – вдало спланований простір, в якому багато світла, повітря.

Меблі та предметне наповнення переходить на другий план, часто

вбудоване та непомітне на перший погляд. Інтер'єри цього стилю досить лаконічні, графічні, архітектурні та монохромні.

Цегляна кладка, бетон, скло, камінь, метал – арсенал для вирішення оздоблення урбаністичних інтер'єрів. Серед композиційних прийомів – використання в інтер'єрах колон, сходів, ніш для вбудованих меблів, використання різних подіумів.

Колорит урбаністичних інтер'єрів формується всіма кольорами міського середовища: чорно-білі або монохромні сірі. У виборі предметів мистецтва слід обмежитись чорно-білими фотографіями та живописними пейзажами мегаполісів (рис. 7.4).

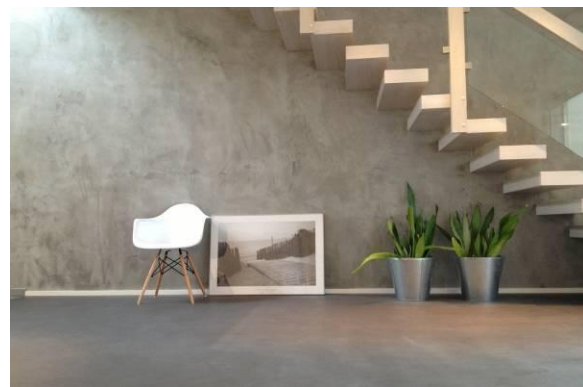

Рис. 7.4. Приклади інтер'єрів у стилі урбанізму

Кантрі – назва стилю походить від англ. country – сільський, зародився в Англії ХІХ століття.

Кантрі – це стиль, який придатний до використання у квартирах, але все ж таки переважно представлений інтер'єрами замських будинків, котеджів, садиб. У плані архітектурного рішення – найчастіше це дерев'яний зруб, мурування з натурального каменю із виразною фактурою, це глина, метал у вигляді кованих виробів тощо.

Меблі – дерев'яні, зістарені, із ручним розписом, плетені.

Тканини – натуральні (ситець, льон, бавовна) із простим малюнком – квіти, клітинки або смужки. Доцільне використання вимитих скатертин, в'язаних ковдр.

Кольорова палітра – теракотова, зелена, пісочно-жовта, доповнена різними відтінками деревини. Серед обов'язкових атрибутів стилю – фарфоровий посуд, камін, крісло-качалка, торшери.

Усе це загальні прийоми для вирішення інтер'єрів у стилі кантрі, але власна версія – це зручний, домашній стиль замських будинків. Наприклад, німецький кантрі – достатньо важкий і дещо грубуватий, темний. Французький – відомий як стиль Прованс: має світлу палітру кольорів та багатство квіткових мотивів й орнаментів (рис. 7.5).

Рис. 7.5. Приклади інтер'єрів у стилі кантрі

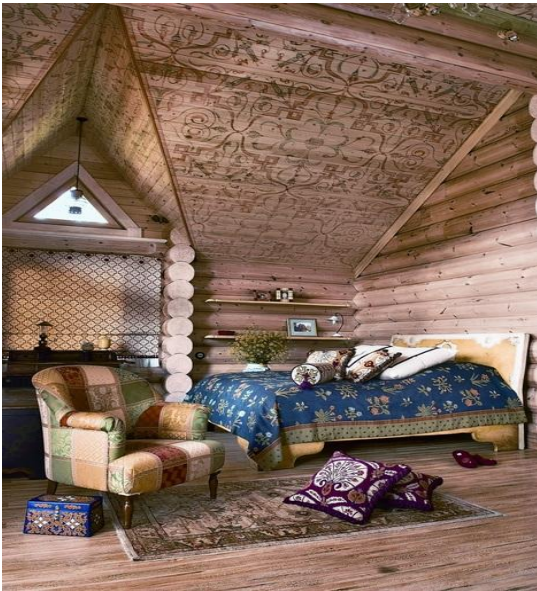

Рис. 7.5. Приклади інтер'єрів у стилі кантрі (продовження)

Гламур – слово *glamour* у перекладі з англійського означає «шарм». Гламурний інтер'єр має попит у людей успішних, амбіційних, яскравих та публічних.

Такі інтер'єри поєднують у собі сучасні матеріали з класичними формами. Наприклад, необароковий диван часів Людовика XIV, оббитий хай-тек-такниною із застосуванням кристалів.

Ще одна важлива стилістична ознака – використання коштовних матеріалів для оздоблення: шкіра, хутро, пір'я, бархат, мозаїка; лаковані та глянцеві поверхні стін і меблів.

Важливий атрибут стилю – кришталеві люстри, велика кількість дзеркал у коштовних рамах, скло.

Головні кольори інтер'єрів у стилі гламур: чорний, білий. Часто зустрічаються: червоний, шоколадний, різні відтінки фіолетово-рожевого у поєднанні із золотим або срібним (рис. 7.6).

Рис. 7.6. Приклади інтер'єрів у стилі гламур

Ар-деко – як стиль сформувався в 1910-і, а розквіту досяг у 1930-і роки ХХ століття. Слово «ар-деко» – своєрідна скорочена назва Міжнародної виставки декоративних мистецтв та ремесел (Exposition Internationale des Arts Decorative et Industriels Modernes), яка відбулася у 1925 році у Парижі.

Стиль ар-деко можна охарактеризувати як продовження стилю модерн – плавні лінії, екзотичні матеріали. Однак форми стають дещо монументальними, вагомими, в лініях прослідковується чітка графічність.

В інтер'єрах у стилі ар-деко застосовуються вироби з цінних матеріалів – шкіра, натуральне хутро, бронза, кришталі, екзотичні породи деревини.

В оздобленні простору – багато текстилю, скла, деревини, мармуру. Особлива увага приділяється живопису та скульптурі, часто застосовуються барельєфи на великих площинах стін (рис. 7.7).

Рис. 7.7. Приклади інтер'єрів у стилі ар-деко

Класика – у контексті сучасного класичного інтер'єру було б недоцільно говорити про той чи інший історичний стиль у чистому вигляді. Тому при створенні інтер'єрів у класичному стилі використовують поєднання композиційних, функціональних, колористичних прийомів різних історичних епох у поєднанні із сучасними інженерно-технологічними рішеннями.

Характерні ознаки класичних інтер'єрів – повна або часткова симетрія, важливий масштаб пропорцій приміщень, використання

натурального каменю, деревини. Багато уваги приділяється текстильному оформленню: драперії з гарними живописними складками з парчі, велюру, атласу.

Серед невід’ємних атрибутів – колони, сходи з баясинами, меблі з різним декором, позолотою чи інкрустацією, мармурова або паркетна підлога, кесонна стеля, камін, свічки в канделябрах, багато живопису та скульптур (рис. 8.8).

Рис. 7.8. Приклади інтер'єрів у класичному стилі

Футуризм – захоплення розвитком нових технологій та ідеєю освоєння космічного простору призвели до виникнення такого напрямку в дизайні інтер'єрів, як футуризм (від англ. future – майбутнє).

Замість звичних меблів – багатофункціональні блоки із коріана, карбона, поліуретана. У зовнішньому вигляді окремо стоячих предметів (стілці, крісла) проглядаються біонічні форми, меблі можуть бути надувними. В освітленні використовуються LED-системи, неон. Форма освітлювальних приладів – хай-тек, запозичена з промислового дизайну, у вигляді прожекторів або світильників, прихованих у конструкціях стель та стін.

Базовий колір – білий, до якого додається ще сріблястий або чорний колір із неоновим підсвічуванням. Архітектура футуристичного інтер'єру має два основні напрями (рис. 7.9).

Перший – ретельно прорахований «монолітний» простір, де усі можливості науки і техніки використані для створення раціонального та ергономічного простору.

Другий – штучно створена просторова диспропорція, яка призводить до утворення фантастичних, відірваних від реальності інтер'єрів.

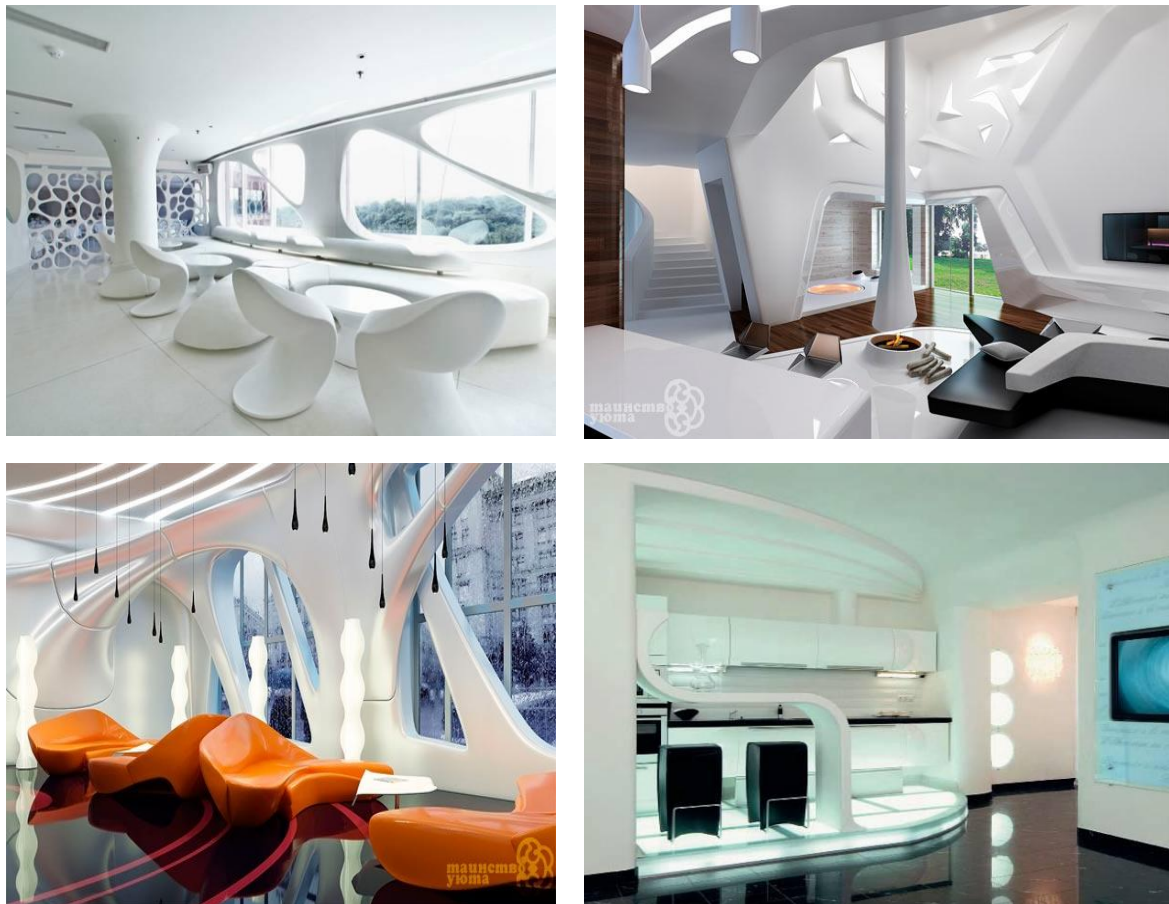

Рис. 7.9. Приклади інтер'єрів у стилі футуризм

Етно. Мода на етноінтер'єри з'явилась унаслідок вільного пересування по планеті, захоплення іншими культурами та традиціями. Virізняють декілька основних географічних напрямів (рис. 7.10):

- Далекий Схід, країни: Японія, Китай, Індія, обов'язкові атрибути

– розсувні перегородки, ширми, чайні столики, орхідеї; матеріали – дерево, бронза, кераміка, рисовий папір, шовк; форми – квадрат, коло, горизонтальна лінія;

– Арабський Схід: країни – Сирія, Ліван, Іран, Марокко; атрибути – кальян, балдахин, подушки, килими, вітражні лампи, пальми; матеріали – кераміка, мрамур, золото, мідь, парча, шовк, бронза; форми – шестикутник, лінія стрілкової арки;

– Африка: атрибути – шкіри звірів та рептилій, примітивні знаряддя праці, тотеми, маски, кактуси; матеріали – мідь, камінь, залізо, дерево, кераміка, льон;

– аутентика: традиційні українські інтер'єри: атрибути – піч, домоткані килими, глечики, прялка, вишивані скатертини, рушники; матеріали: дерево, глина, ґрунт, льон, кераміка.

Рис. 7.10. Приклади інтер'єрів у стилі Етно

Питання для самоконтролю

- 1. Які види декору Ви знаєте?*
- 2. Що називають стилем інтер'єру?*
- 3. Які види стилів інтер'єру Ви знаєте?*
- 4. Назвіть основні характеристики стилів інтер'єру.*

8. СЛОВНИК АРХІТЕКТУРНИХ ТЕРМІНІВ

Агора – громадська площа, місце зборів усіх громадян античного грецького міста.

Адорант – статуя сидячої або стоячої людини, яка молиться зі складеними на грудях руками.

Аканф – декоративна рослина, широко розповсюджена в країнах Середземномор'я; її листя стало взірцем для орнаментів капітелей коринфських колон.

Акварель (від франц. *aquarelle*, від італ. *acquerello*, від лат. *aqua* – вода) – фарби, що розводяться водою, живопис цими фарбами. Основні якості акварелі – прозорість фарб, чистота кольору.

Акрополь (грец. – верхнє місто) – фортеця в давньогрецьких містах, зазвичай розміщена на підвищенні. Ця частина міста була політичним і релігійним центром міста.

Акротерій – скульптура або скульптурно виконані орнаментальні мотиви над кутами та в центрі фронтонів.

Амфора – ваза із широким тулубом, двома вертикальними ручками та вузьким горлом.

Антаблемент – верхня частина будівлі, яка лежить на колонах і складається з архітрава, фризу та карниза.

Анти – виступи поздовжніх стін біля входу в будівлю.

Анфілада (від франц. – ряд предметів, що розташовуються по прямій лінії) – ряд кімнат, що сполучаються одна з одною дверима, які розташовані на одній осі.

Арка (лат. – дуга) – дугоподібне перекриття отворів у стіні або прогоні між двома опорами (стовпами, колонами).

Архітрав – нижня частина антаблементу, яка лежить на капітелях.

База колони – основа, підніжжя колони, пілястри, пілона.

Веранда – застелене приміщення в структурі будинку, зазвичай не опалюється.

Волюта – орнаментальна прикраса у вигляді завитка або спіралі; характерна частина капітелі іонійського ордеру.

Гіпостиль – великий багатоколонний зал. Відмінною рисою такого залу є масивні тісно поставлені колони.

Гліптика – різьблення по дорогоцінному або напівдорогоцінному

камінню.

Гравюра (від франц. *gravure*) – 1) друкарський відбиток на папері; 2) вид мистецтва графіки, який включає різноманітні засоби ручної обробки пластин (досок), на котрі нанесені малюнки для подальшого друку.

Графіка (грецьк. *graphike*) – вид образотворчого мистецтва, який включає малюнок і друковані художні твори (різноманітні види гравюри), в основі яких лежить мистецтво малюнка. Вид мистецтва, оснований на однотонному малюнку з використанням як основних образотворчих засобів контурної лінії, крапки, штриху та плями.

Гробниця – архітектурна споруда, в якій покоїться прах померлого.

Дромос – критий коридор, який вів до поховальної камери в гробниці.

Ергономіка – наукова дисципліна, яка займається вивченням взаємодії людини з предметами, котрі її оточують. Метою ергономіки є проектування і створення елементів середовища таким чином, щоб вони були максимально комфортними і пристосованими для використання людиною.

Ехін – середня частина доричної капітелі, кругла в плані, з криволінійним профілем.

Жанр (франц. *genre* – вид) – внутрішні підрозділи, що склалися історично в більшості видів мистецтв. В образотворчому мистецтві основні жанри визначають за предметом зображення (пейзаж, портрет, побутовий, анімалістичний жанр і т. ін.).

Жанр мистецтва – історично складений тип художнього твору, який об'єднує достатньо велику групу творів того чи іншого виду мистецтва на основі стійких загальних рис.

Живопис – вид образотворчого мистецтва, що зображує фарбами предмети, явища реальної дійсності, використовуючи колір, малюнок, світлотінь, виразність мазків, фактури та композиції. Твори живопису можуть не тільки переконливо втілювати явища реального світу, відтворювати широку картину життя людей, але й намагатися розкрити сутність історичних процесів, внутрішній світ людини, а також розкрити абстрактні ідеї.

Зиккурат (вершина) – храмова башта, ступінчаста піраміда з культовою спорудою на верхньому майданчику.

Ілюстрація (від лат. *illustratio* – освітлення, наочне зображення) –

зображення, що супроводжує, доповнює та наочно роз'яснює текст (малюнки, гравюри, репродукції, т. ін.). До ілюстрації слід відносити твори, передбачені для сприйняття в поєднанні з текстом.

Інкрустація – прикраси зі шматочків різного матеріалу, врізані в поверхню будь-якого виробу.

Інтер'єр – це архітектурно-художнє оформлення внутрішнього простору, яке забезпечує людині найсприятливіші умови життєдіяльності.

Канелюри – вертикальні жолобки на колоні або пілястрі.

Капітель – верхня частина колони, на яку спирається горизонтальне перекриття.

Каріатида – жіноча статуя, яка підтримує перекриття будівлі, подібно до колони.

Карниз – верхня виступаюча частина антаблементу, яка захищає стіни від стікаючої води.

Колона – архітектурно оброблена вертикальна підпора, зазвичай кругла в поперечному перерізі, елемент архітектурної композиції будівлі або споруди. У колоні розрізняють нижню частину – базу, стовбур – фуст, горішню частину – капітель.

Колонада – ряд або ряди колон, які несуть горизонтальне перекриття та становлять архітектурне ціле в споруді.

Колористика – наука про колір, яка складається зі знань про природу світла, про основні характеристики кольору, колірні контрасти, змішання кольорів та колірні гармонії.

Композиція – побудова твору, доцільне поєднання всіх його компонентів у художньо-естетичну цілісність, зумовлену логікою зображеного.

Копія (от лат. *copia* – множина) – художній твір, що повторює інший твір, який виконує сам автор або інший художник. Копія (якщо не виконується як підробка) може відрізнитися від оригіналу за технікою і розмірами, але повинна точно відтворити манеру та композицію оригіналу.

Ксилографія – гравюра на дереві з нанесенням на неї фарби при подальшому її друкуванні на папері.

Купол – склепіння у вигляді напівсфери або сегмента кулі.

Ліногравюра – монохромна гравюра на лінолеумі або на схожих на нього полімерних матеріалах.

Літографія – зображення, в якому фарба під тиском переноситься з пласкої друкарської форми на папір.

Лопатка – вертикальний прямокутний виступ.

Мастаба – гробниця у вигляді довгастої камери зі стінами, нахиленими всередину. В підземній поховальній камері встановлювали статуї, стіни прикрашали рельєфами, розписами.

Мегарон (з грец. *μέγαρα* – велика зала) – один із типів найдавнішого грецького житла (III – II тис. до н. е.), прямокутний зал із вогнищем і вхідним портиком. Такий зал інколи розділявся поздовжніми рядами стовпів.

Метопи – прямокутні плити, зазвичай прикрашені рельєфними зображеннями; у поєднанні з тригліфами утворюють фриз доричного ордеру.

о – одна з форм суспільної свідомості; вид людської діяльності, що відображає дійсність у конкретно чуттєвих образах відповідно до певних естетичних ідеалів.

Монументальне мистецтво – включає твори, що створюються для архітектурного або природного середовища, у взаємодії з яким вони здобувають ідейно-образну завершеність. До монументального мистецтва відносять пам'ятники і монументи, скульптуру, живописні й мозаїчні оздоблення будівель, вітражі та ін. Твори монументального мистецтва характеризуються величністю і значимістю ідейного змісту, мають узагальнені форми.

Наос – центральна частина давньогрецького храму, святилище, де стояло зображення божества.

Натюрморт (франц. *nature morte*) – жанр образотворчого мистецтва, який присвячений відображенню речей, що оточують людину, розміщених у реальному побутовому середовищі та композиційно організованих у загальну групу. Зображення речей у натюрморті має самостійне художнє значення, іноді слугує вираженням символічного змісту, рішенням декоративних завдань.

Неф – витягнуте в плані приміщення у вигляді галереї, відокремлене від інших приміщень рядом арок або колон.

Обеліск – меморіальна споруда у вигляді кам'яного гранчастого стовпа (частіше прямокутного в плані), який звужується догори, з пірамідально загостреною верхівкою.

Ордер (від лат. *ordo* – порядок) – строго витриманий порядок взаємного розміщення архітектурних художньо вирішених форм – несучих (колона) і несених (архітрав, фриз, карниз).

Орхестра – у давньогрецькому театрі круглий майданчик, на якому виступав хор.

Офорт (від франц. *eau forte* – азотна кислота) – спосіб поглибленого гравірування на металі за допомогою кислот.

Пейзаж (франц. *paysage* від *pays* – країна, місцевість) – жанр образотворчого мистецтва, в якому основним предметом зображення є дика або деякою мірою перетворена людиною природа. У пейзажі відтворюються реальні або уявлені види місцевості, архітектурних будівель, міст, морських краєвидів. Часто пейзаж слугує фоном у живописних, графічних творах і творах інших жанрів.

Перепланування – комплекс заходів та будівельних робіт, пов'язаних із змінами розташування та розмірів, а також зміною функціонального призначення приміщень.

Периптер – античний храм, який з усіх боків оточений колонадою.

Перистиль (від грец. *Pegi* – навколо і *stylos* – стовп, колона) – перистильний двір – прямокутний двір, площа, обмежена з боків критою колонадою.

Перспектива (від латин. *perspicio* – ясно бачу) – система зображення об'ємних тіл на площині, що передають належну їм просторову структуру та положення в просторі, в тому числі віддаленість від спостерігача. Перспектива в образотворчому мистецтві виступає як ознака намагання художника відтворити образ реального видимого світу.

Пілон (від грец. – ворота, вхід) – баштоподібні споруди у вигляді зрізаних пірамід, які споруджувалися з боків входу до давньоєгипетських храмів.

Пінакотека – приміщення, в якому зберігали твори живопису; у подальшому цим словом стали називати картинні галереї.

Портал – архітектурно оформлений вхід до монументального будинку, переважно громадського значення.

Портик – розміщена перед фасадом будівлі відкрита галерея, утворена колонами або стовпами, що підтримують перекриття; невелика колонада перед входом до будинку, завершена фронтом або аттиком, інколи прикрашена скульптурою чи орнаментом.

Портрет (франц. *portrait* – зображувати) – зображення людини або групи людей, що існують або існували в дійсності.

Прогін – у будівельних конструкціях відстань між підпорами.

Пропілеї (парадний вхід) – у давньогрецькій архітектурі монументальні ворота, оформлені симетрично розміщеними портиками з пілонами-колонами.

Реконструкція – перебудова, переобладнання об'єктів з метою вдосконалення їх властивостей.

Реконструкція житла – комплекс заходів по переплануванню житлового будинку чи квартири у зв'язку з фізичним та моральним зносом.

Рисунок – будь-яке зображення, виконане від руки за допомогою графічних засобів – контурної лінії, штриха.

Розетка – декоративна деталь, орнамент у вигляді стилізованої розкритої квітки.

Санітарно-гігієнічні норми – це нормативи, які розробляються для забезпечення безпеки здоров'я людини, факторів середовища проживання та умов її життєдіяльності. Санітарно-гігієнічні вимоги охоплюють не тільки екологічну, а й виробничу та побутову сферу життєдіяльності людини.

Саркофаг – невелика гробниця з каменів, дерева, часто прикрашена розписами, декоративними рельєфними зображеннями, орнаментами.

Синтез мистецтв (в образотворчому мистецтві) – органічне поєднання різних видів мистецтв у художнє ціле, яке естетично організує матеріальне і духовне середовище людського буття. В історії мистецтва відомі різноманітні форми синтезу. Поєднання архітектури й монументального мистецтва створює архітектурно-художній синтез, у якому живопис та скульптура, виконуючи власні завдання, розширюють та підсилюють архітектурний образ.

Сцена – у давньогрецькому театрі споруда біля краю оркестри навпроти місць для глядачів. Спочатку це був намет, де перевдягались актори, в подальшому набула значення декорацій, архітектурного тла.

Склепіння – одна з найдавніших архітектурних просторових конструкцій, яка має форму випуклої криволінійної поверхні, що працює на стиск і розпір, котрі сприймаються стінами.

Стела – вертикально стояча кам'яна плита з написом або рельєфним

зображенням.

Стилобат – верхня сходинка цоколю храму (стереобату), на якому стоїть колонада.

Стиль інтер'єру – це система конструктивних та декоративних елементів, які скомбіновані та зібрані в єдиний простір. Для кожного стилю існує свій індивідуальний підхід та унікальний набір прийомів, не тільки в оздобленні та облаштуванні меблями, а й освітленні та декоруванні. Стиль інтер'єру відображає вплив певного часу, історичної епохи та географічного положення.

Тектоніка – надає уявлення про характер роботи конструкції та матеріалу, які певним чином відображені в конкретній формі.

Темпера (від італ. *tempera* – змішувати фарби) – живопис фарбами, сполучною речовиною в яких є емульсії з яєчного жовтка та води, а також із розведеного на воді рослинного або тваринного клею, змішаного з маслом.

Тераса (фр. *terrasse* – майданчик) – піднята над землею площина з твердим покриттям. Вона може бути відкритою або мати навіс даху. По периметру такої площини часто облаштовують огороження.

Тригліф – прямокутна вертикальна кам'яна плита з трьома поздовжніми візами, що є частиною доричного ордеру.

Фактура в образотворчому мистецтві (від лат. *factura* – обробка) – характер поверхні мистецького твору, його обробка. У живописі – характер фарбового шару.

Фриз – 1) декоративна композиція у вигляді горизонтальної смуги; 2) середня частина антаблемента, розташована між архітравом і карнизом.

Фронтон – трикутне поле під двосхилим дахом; часто фронтон слугував місцем для розташування скульптурних композицій.

Целла (лат. *cella*) – головне приміщення, святилище в античних храмах зі скульптурним зображенням божества.

Циклопічні споруди – будівлі з великих кам'яних брил, складених без зв'язуючого розчину за рахунок притискування цих брил-блоків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Арнхейм Р. Искусство и визуальное восприятие / Р. Арнхейм. – М.: Прогресс, 1974. – 392 с.; ил.
2. Егорова Н. Стиль в интерьере. В 10 т. / Н. Егорова. – К. : Укр. Медиа Холдинг, 2010. – Т. 8: Этно. – 64 с.
3. Лисициан М.В. Интерьер общественных зданий и сооружений / М.В. Лисициан. – М.: Стройиздат, 1973. – 248 с.
4. Маслова С.А. Робоча програма навчальної дисципліни «Основи ландшафтної архітектури, інтер'єру та дизайну архітектурного середовища» (модуль «Основи інтер'єру») для студентів третього курсу зі спеціальності 191 «Архітектура та містобудування» денної форми навчання / Уклад. С.А. Маслова. – Полтава, 2017. – 9 с.
5. Медончак О.Г. Методичні вказівки до виконання практичних робіт з дисципліни «Основи ландшафтної архітектури, інтер'єру та дизайну архітектурного середовища» (модуль «Основи інтер'єру») для студентів III курсу за спеціальністю «Архітектура та містобудування» денної форми навчання / Уклад. О.Г. Медончак. – Полтава: ПолтНТУ, 2016. – 48 с.
6. Негай Г.А. Курс лекцій із дисципліни «Основи інтер'єру» для студентів 3-го курсу за напрямом підготовки 6.060102 «Архітектура» денної форми навчання / Уклад. Г.А. Негай, О.Г. Медончак. – Полтава: ПолтНТУ, 2014. – 115 с.
7. Покатаев В.П. Интерьер и оборудование квартиры: практ. пособ. / В.П. Покатаев. – Изд. 2-е, перероб. – Ростов Н/Д: Феникс, 2005. – 416 с.
8. Раннев В.Р. Интерьер / В.Р. Раннев. – М.: Высш. шк., 1987. – 232 с.
9. Середюк И.И. Восприятие архитектурной среды / И.И. Середюк. – Львов: Высш. шк., 1979. – 202 с.
10. Середюк И.И. Методические указания по проектированию интерьеров жилых и общественных зданий для студентов специальности «Архітектура» / И.И. Середюк. – Львов : ЛГУПиДИ, 1987. – 16 с.
11. Трегуб Н.Е. Методические указания по цветовому проектированию интерьеров и элементов городского дизайна / Н.Е. Трегуб. – Х. : Харьк. худ.-пром. ин-т, 1989. – 20 с.
12. Чубарев Ф.Е. Организация внутреннего пространства зданий / Ф.Е. Чубарев. – К : Будівельник, 1989. – 305 с.

Навчальне видання

Медончак Оксана Григорівна
Маслова Світлана Анатоліївна

Основи інтер'єру

Коректор І.Л. Петренко
Комп'ютерна верстка О.О. Фролкова

Друк RISO
Обл.-вид. арк. 5.3

Поліграфічний центр
Полтавського національного технічного університету
імені Юрія Кондратюка
36601, м. Полтава, просп. Першотравневий, 24
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників
і розповсюджувачів видавничої продукції
Серія ДК № 3130 від 06.03.2008

Віддруковано з оригінал-макета ПЦ ПолтНТУ